BABA DA, OĞLU DA AYNI KADINA AŞIKTILAR

MİLYONLARIN OKUDUĞU ESERLER

3

AŞK ÇÖLÜ

FRANÇOIS MAURIAC

NOBEL Mükâfatı

ARİF BOLAT Kitabevi

MİLYONLARIN
OKUDUĞU
ESERLER

Ne diyorlar...

★ «Hayatın bu derece açık, bu derece çekinmeden çizilmiş bir tablosunu kolay kolay göremezdik.»

Daily Oklahama

★ «Mauriac'ın karakterleri şaşılacak derecede fizikî bir bütünlüğe sahiptir... Yaşarcasına canlı bu insanlarla, okuyanı zevkten ürperten dakikalar yaşatmakta ondan usta yok gibi..»

Graham Green

★ «Mauriac insan ruhunda gizli kalmış hisleri D. H. Lawrence derecesinde ortaya dökmesini bilen bir yazar.»

Denver POST

★ «His fırtınasına tutulmuş insanların harikulâde hikâyesi...»

Washington Star

FRANÇOIS MAURIAC

AŞK ÇÖLÜ

Çeviren:
İLHAN ETİ

ARİF BOLAT KİTABEVİ
Ankara Cad. 89 — İstanbul

Bu Roman

François Mauriac'ın

LA DESERT DE L'AMOUR

adlı eserinin Fransızca aslından dilimize çevrilmiştir.

Basıldığı yer: Gazeteciler Matbaası

Mart, 1954

Yıllardanberi, Raymond Courrèges, tek bir ümid için yaşamıştı. İntikam almak hevesiyle yandığı Maria Cross'a rastlamak. Çok kereler her hangi bir kadını ona benzeterek, peşine takılırdı. Fakat zaman kinini öyle bir uyuşturmuştu ki, bir gün kader onu bu kadının karşısına çıkardığı zaman, böyle bir tesadüfün kendisinde uyandıracağı hırs dolu zevkli, ilk anlarda tadamadı. O akşam, Duphot sokağındaki bara girişinde saat ancak 22 idi, ve Zenci şarkıcı, sadece dikkatli bir adam olan metrdotel'inin keyfi için bir caz şarkısı mırıldanıyordu. Gece yarısına doğru, birbirine sarılmış çiftlerin tepinecekleri dar salondaki vantilatör, kocaman bir sinek gibi vızlamaktaydı.

«Mösyö, sizi bu kadar erken görmeye alışık değildik» sözleri ile kendisini karşılayan kapıcıya, bu vızıltıyı kesmesi için bir el işaretinden başka cevap vermedi. Adam, bu yeni usulün rüzgâr yapmadan duman dağıttığından bahsederek,

beyhude yere onu kandırmak istedi, fakat Courrèges ona öyle bir bakış baktı ki, kapıcı yerine dönmeğe mecbur oldu, tavandaki vantilâtör bir yere konan arı gibi birden sesini kesti. Genç adam, intizamla serilmiş masa örtülerini kırıştırarak oturdu. Karşısındaki aynada gördüğü hayalde, kendini hiç beğenmedi. Kendi kendine şu suali sordu: «Nem var bu gece?» Tabii sinirlenmişti, ziyan olan bir geceden nefret ederdi. Şu hayvan Eddy H. yüzünden bu akşamı da berbat olacaktı. Oğlanı zorla evinden çıkarmış, meyhaneye getirmişti. Fakat, müstakbel bir eğlencenin hülyası ile vücudünün her zerresinden sabırsızlık taşan Eddy yemek esnasındaki dalgınlığını ört bas etmek için bir baş ağrısı bahane etmiş ve kahvesini içer içmez, gözleri parıltılı, kulakları kırmızı, burun delikleri açılmış bir halde dışarı fırlamıştı. Raymond, bütün gün, bu akşam ve bu gecenin eğlencelerini tahayyül etmişti; fakat herhalde Eddy dert dinlemekten daha çok zevk verecek eğlence imkânları bulmuş olmalıydı.

Raymond hislerini tahlil ederken, hayretlere düştü. Eddy'nin onu atlatması sadece hayal kırıklığı ve izzeti nefsinin yaralanmasına sebep olmakla kalmamış, aynı zamanda onu son derece meyus etmişti. En ehemmiyetsiz bir arkadaşa bile muhtaç duruma düşmek onu şaşırtıyordu. Bu onun hayatında yep yeni bir histi. Otuz yaşına kadar, hakikî bir dostluğun icap ettireceği fedakârlıklardan çekinerek sadece kadınlar ile meşgul olmuştu. Malik olamıyacağı şeyleri hor görmekle iktifa etmiş ve obur bir çocuğun söyleye-

bileceği şu sözleri düşünmüştü: «Ancak tadabileceğim şeyleri severim.» O günlerde, arkadaşlarına sade sırdaş veya aşk maceralarının şahidi nazariyle bakardı, bir dost onun için ancak bir çift kulaktı. Onlara hükmetmekten, onları idare etmekten zevk duyar, üzerlerindeki kötü tesiri ile iftihar ederdi.

Daimi bir zevkin peşinden koşmaktan kendini menedebilse veya iştihalarını bir ideal uğrunda feda edebilse idi Raymond Corrèges de meşhur cerrah büyükbabası, Jesuite Papazı olan büyük amcası ve doktor babası gibi kendine parlak bir meslek hayatı temin edebilirdi. Halbuki, ancak ruha hitap edenlerin hakimiyet kurabilecekleri bir yaşa yaklaşıyordu. Courrèges ise, kendisine mümkün olduğu kadar çok zevk temin edebilmekten başka bir şey bilmezdi. Fakat, daha gençler, kendilerine akran macera arkadaşları ararlar, bu yüzden onun dostları gittikçe azalıyordu. Aşkta av eksilmez, fakat yıllar geçtikçe muhitimizin daraldığını esefle görürüz. Harbin karanlık faciasından kurtulanların bir kısmı evlenerek hayatını tanzim etmiş, diğerleri ise mesleklerinin kurbanı olmuşlardı. Genç adam, onların kırlaşan saçlarına, şişmanlayarak biçimini kaybeden vücutlerine ayıplayan gözlerle bakar, ve kendisi ile aynı yaşta oldukları için, onlardan âdeta nefret ederdi. Onları, henüz hayatlarını yaşamadan, gençliklerini katletmekle itham ederdi.

Bir harp sonu mahsulü telâkki edilmek, kendisi için bir gurur mevzuu idi. Bu akşam bir mandolin sesinden başka (melodinin alevi parlıyor, yükseliyor ve sönüyordu), hiç bir gürültünün duyulmadığı bu tenha barda aynaların aksettirdi-

ği hayalini dikkatle gözden geçiriyordu. Gür saçların çerçevelediği ve 35 yılın henüz mührünü basmadığı bir çehre. İhtiyarlık vücudüne dokunmadan hayatını kırmıştı. Kadınların şu şekilde aralarında konuşmaları onun gururunu okşardı: «Bu uzun boylu genç kim olabilir?» Fakat yeni yetişen, yirmi yaşındaki gençlerin onu artık, kendi guruplarına dahil edemiyeceğini pek âlâ biliyordu. Belki de Eddy'nin inleyen saxofonu dinleyerek sabaha kadar kendinden bahsetmekten daha mühim işleri vardı, kimbilir, belki o da başka bir barda 1904 doğumlu bir gence içini dökü-yor ve o genç de Eddy'e şu şekilde cevaplar veriyordu: «Ben de» «Tıpkı ayni şeyleri hissettim» İçeri bir sürü gençler girmişti, salondan geçmek için yüzlerinde beliren azamet ve gurur ifadelerinin, bu tenhalıkta lüzumsuz olduğunu anlayarak sıkıldılar. Bar'ın etrafına toplandılar. Fakat, Courrèges ister arkadaş, ister sevgili olsun bir başkasının kendisini üzmesine katiyen müsaade etmezdi. Bunun için yine ayni prensip dolayısiyle tamamen değersiz bir insan olan Eddy'nin bu akşam kendişini yalnız bırakmasından ve atlatmasından dolayı bu derece üzülmenin mânasızlığına karar verdi.

Bu arkadaşlıktan kolaylıkla vaz geçebileceğini memnuniyetle hissetti. Ertesi günü arkadaşını nasıl sevinçle kapı dışarı edeceğini düşündü. Hattâ, bir daha, onunla yüz yüze gelmemeyi bile göze aldı. Hemen, hemen bir nevi zevkle şöyle düşündü: «Böylece ondan tamamiyle kurtulmuş olurum.» Ferahlayarak içini çekerken, Eddy ile hiç bir ilişiği olmayan başka cinsten bir sıkıntının hâlâ geçmediğini farketti. Ah, öyle ya,

tabii, şu mektup! Ceketinin cebinde duran mektup! Yeniden okumaya hacet yoktu. Babası kendisi ile mektuplaşırken daima telgraf üslûbunu kullanırdı.

«Tıb kongresi müddetince (Grand Hotel) deyim. Sabahları 9 dan evvel, akşamları 11 den sonraları beni görebilirsin»

Baban
Paul Courrèges»

Raymond «Beklesin» diye homurdandı ve istemiyerek öfkeli bir tavır takındı. Ailesinin içinde en fazla zaaf duyduğu insan babası idi, bu sebepten dolayı öfkeleniyordu. Raymond otuz yaşındayken, evli ablasına verilen drahomanın kendi hissesine düşen tutarı beyhude yere istemiş, ve ailesinin red cevabı üzerine onlarla her türlü münasebeti kesmişti. Servet Madam Courrèges'e aitti. Para kıymeti bilmeyen babasının, mümkün olsa çok daha cömert davranacağına emindi.

«Beklesin» diye tekrarladı. Fakat bu kuru mektuptaki daveti hissetmekten kendini menedemedi. Kocasının haşinliğinden ve soğukluğundan sinirlenen annesi gibi anlayışsız değildi. Kadın, daima «Kocamın iyiliğinden bana ne? Bana bir faydası dokunmuyor ki, kötü olsa imiş, ne olacakmış» der dururdu.

Bir türlü nefret edemediği bu babanın daveti Raymond'ı rahatsız ediyor... Yoo, hayır ona cevap vermiyecek.. Fakat gene de... Daha sonraları, o gecenin hâdiselerini aklından geçiren Raymond, küçük, tenha bara girerken kalbini ezen

acı hissi hatırlamış, fakat sebeplerini unutmuştu. Eddy isminde bir arkadaşın oyun bozanlığı, veya babasının Paris'te bulunması bu sıkıntıyı doğuramazdı. Bu üzüntünün bir önsezgiden geldiğine ve o akşamki haleti ruhiye ile hayatına yaklaşan hâdise arasında bir bağ olduğuna inanıyordu. Sadece Eddy ile Doktor Courrèges'in kendisinde böyle bir bunalma hissi yaratmayacaklarını iddia etti. Fakat, elinde kokteyl bardağı, masa başında otururken ruhu ve vücudü, insiyakî olarak yaklaşan o kadını hissetmişti. O kadın ki, tam o anda Duphot sokağına girerken el çantasını karıştırıyor ve arkadaşına:

— Aksiliğe bak, dudak boyamı unutmuşum, diyor, yanındaki da şu cevabı veriyordu.

— Lavaboda bulursun

— Daha neler. O pis şeyleri kullanır mıyım...

— Gladys sana kendi rujunu verir

Kadın girdi. Kloş bir şapka yüzünün üst kısmını örtüyor, ve kadınların yaşlarının yazılı olduğu çenesini meydanda bırakıyordu.

Kırkıncı yıl bu çehrenin şurasına burasına dokunmuş, cildi soldurmuş, yanakları hafifce sarkıtmıştı. Kürklerin içindeki vücudü eski narinliğini kaybetmiş gibi idi. Işıkların kamaştırdığı gözlerini kırpıştırarak, pırıl pırıl barın eşiğinde durdu. Şoförle bir kavgaya tutuşan arkadaşı içeri girince, önceleri adamı tanıyamıyan Courrèges kendi kendine söylendi. «Bu surat bana yabancı gelmiyor... Bordeaux'dan bir tanıdık olacak.» Birdenbire, kendisinden memnun bu ellilik erkek çehresini seyrederken dilinin ucuna bir isim geliverdi: Victor Larousselle... Kalbi hâlâ çarpan Raymond tekrar kadını tetkik etti. O, herkesi şap-

kasız görünce, aynanın karşısında kendininkini çıkardı ve yeni kesilmiş saçlarını kabarttı. Şapkasını çıkarınca, iri sâkin gözleri, koyu renk saçlarının hudutlandırdığı geniş bir alın göründü. Kadında baki kalan gençlik bu yüzün ancak üst kısmında toplanmıştı. Kesik saçlarına, hantallaşmış vücudüna ve boynundan başlayarak çene ve yanaklarına doğru ilerleyen hafif buruşuklara rağmen Raymond onu derhal tanıdı. Ağaçları yıkılsa bile çocukluğunda bildiği bir ormanı nasıl tanırsa, Raymond da kadını öyle tanıyıverdi. Courrèges geçen yılları hesap ediyordu. «O şimdi kırk dört yaşında, o vakitler ben onsekizimi sürüyordum, o ise yirmi yedi vardı.» Gençlik ile saadeti birbirine karıştıranlar ikisini ayni şey zanneden bütün insanlar gibi, o da zamanın geçisinden iztırap duyuyordu. Ölen günlerin arada bıraktığı uçurumu ölçmekten kendini alamıyordu. Mukadderatında rol oynayan herkesi zaman içindeki yerine yerleştirir ve bir yüzü görünce hemen o kimsenin yaşını hesaplardı.

«Acaba beni tanıyacak mı?» Fakat eğer onu tanımasa idi, hemen hızla sırtını çevirir mi idi? Arkadaşına sokularak, barda kalmamak için ısrar ediyor olmalıydı ki, adam yüksek sesle şu cevabı verdi: «Yok canım, biraz sonra, burası tıklım tıklım dolacak.» Adam Raymond'a yakın bir masayı itti ve bütün ağırlığı ile oturdu. Kıp kırmızı yüzünde tansiyon yüksekliğinin izleri bir yana bırakılırsa sonsuz bir memnuniyet okunuyordu. Fakat kadın, hareketsiz ayakta bekliyordu: «Ne bekliyorsun?» Gözlerindeki, şiş ve mor dudaklarındaki memnuniyet izleri birden silinerek yavaş sandığı bir sesle ilâve etti: «Tabii, benim

buradan hoşlandığımı farkedince, hemen kafa tutmaya başladın.» Herhalde, kadın ona: «Dikkat et, bizi dinliyorlar» demişti ki, adam âdeta haykırdı: «Ben nasıl hareket edeceğimi bilirim, duyarlarsa duysunlar.»

Raymond'a pek uzak olmayan bir masaya oturan kadın müsterih olmuştu. Kendisini görmek için genç adamın eğilmesi lâzımdı, ve eğer isterse kendisi onun bakışlarından kaçınabilirdi. Courrèges onun bu ferahlamasını hissetti ve on yedi yıldan beri beklediği fırsatı elden kaçırabileceğini birdenbire dehşetle farketti. 17 yıl sonra bile, gururunu inciten bu dişiye hakaret etmek arzusunu ayni şiddetle hissettiğini sanıyordu. Ona nasıl bir erkek olduğumu gösterecekti. Hiçbir kadının aldatamıyacağı bir erkek. Yıllarca, onunla karşılaşacağı anı tahayyül etmiş ve vaktiyle önünde küçük düştüğü bu kadını mahcup etmek, onu ağlatmak için ne hileler tasarlamıştı... Şu muhakkak ki, bu gece — bu kadının yerine, onsekiz yaşındayken talebelik hayatının herhangi bir şahidine, ya sevdiği bir arkadaşına, veya nefret ettiği hocasına tesadüf etseydi hiç şüphesiz karşılaştığı anda, o zamanki çocuğun sevgi veya kininden bir şey hissetmiyecekti. Fakat, bu kadın karşısında, kendisini tıpkı eskisi gibi hissediyordu. O 19 Haziran, perşembe akşamı, gurub zamanı, o zambak kokulu tozlu sayfiye caddesinde bir daha sesini artık duyamıyacağı o çanlı kapı önü.. O zamanki mahcup ve pısırık delikanlıdan bu kadın büsbütün başka bir erkek yaratmıştı, bir daha değişmiyecek bir erkek... Fakat o, şu Maria Cross ne kadar da az değişmişti! Daima sual soran gözler, ışık saçan alın. Cour-

règes, 19.... daki en sevdiği arkadaşına bu akşam rastlasa, şişman sakallı, saçları dökük birisini göreceğini biliyordu. Fakat bazı kadınların yüzü olgunlukta bile çocukluktan izler taşır, belki de onların bu ebedi gençliği bizim aşkımızı zamanın pençesinden kurtararak uzun zaman devam ettirir. Maria, 17 yıllık, meçhul ihtiraslardan sonra, hiç bir azabın tebessümünü bozamadığı Reform veya İhtilâl devrinin siyah bakirelerini andırıyordu. Halen onunla yaşıyan aynı tanınmış adam, beklediği dostlar geciktiği için öfkesini gürültü ile belirtti:

«Onu geciktiren gene Gladys olacak... Ben ki o kadar intizamı severim, vaktinde gelmeyen insandan nefret ederim... Tuhaf değil mi, kimseyi bekletmem, şimdiki insanlar o kadar kaba ki...

Maria Cross omuzuna dokundu ve «Aman işitecekler», diyecek oldu, adam «duyarlarsa duysunlar, vız gelir, şimdiden sonra senden terbiye dersi alacak değilim ya» nevinden homurdanmakta devam etti. Bu kadının sadece mevcudiyeti bile artık Raymond'u müdafaasız bırakıyordu, Geçmiş zamanı çok vazıh bir şekilde hatırlamasına rağmen, böyle parlak hayallerin canlanmasından nefret eder, ve hayaletlerin hücumundan müthiş korkardı. Fakat bu akşam, Maria'nın mevcudiyeti ile uyanan çehrelerin selinden kurtulmak imkânsızdı. Altıyı çalan saatin sesini duyuyor, ve sınıftaki sıraların şiddetle kapanan kapakları hâlâ kulaklarında çınlıyordu. Tozları yatıştıracak kadar yağmur yağmamıştı, tramvay «Aphrodite» i okuyabilecek kadar aydınlık olmayacaktı. Ameleler ile dolu tramvay: Biten günün yorgunluğu ile, yüzlerine bir tatlılık ifadesi yayılan ameleler.

II

Ah, o mektep yılları. Paskalı, bedbaht bir çocuktu. Mektepte ekseri sınıftan kovulur, koridorlarda serseriyane dolaşır veya duvarlara yaslanırdı. Akşamları sayfiyedeki evine dönüşte, uzun bir tramvay yolculuğu vardı ki, bu onun için hürriyet ve bir nevi kaçamaktı.

Hele şükür alâkasız yüzler ve mütecessis olmayan gözler karşısında kendini yalnız hissedebilecekti. Bilhassa kışın, çünkü ancak bir fener, veya bir bar penceresinin aydınlattığı karanlık gece onu dünyadan ayırır, amele elbisesinden yükselen ıslak yün kokuları içinde yalnız bırakırdı. Sarkık dudaklardan sallanan sönük cıgaralar, uykunun bastırdığı kömür tozu ile kirlenmiş çehreler, ağırlaşan ellerden yere kayan gazete. Şapkasız bir kadın, elindeki macera romanını lâmbaların ışığına doğru kaldırır, dudaklarını sanki dua ediyormuş gibi kımıldatırdı. Fakat Talence kilisesinden biraz ilerde tramvaydan inmek icab ederdi.

Tramvay, kımıldayan bir havai fişek gibi bir bahçenin göbek ve çimenlerine bir an için ışık saçar, sonra kaybolur ve çocuk çürümüş odun kokan çamurlu yolda gittikçe uzaklaşan tekerlek seslerine kulak verirdi. Evlerinin bahçesine müvazi giden dar yola girer, yarı açık duran arka kapıyı iterdi. Yemek odasındaki lâmba, bahçenin o kısmına dikilen çiçekleri aydınlatırdı. Akşamın o saatinde Raymond'un yüzü mektepte olduğu gibi sert bir ifade alır, kaşları gözlerinin üstünde gür bir çizgi çizerdi. Dudaklarını sarkıtarak salona girer, zayıf bir ışık veren lâmbanın etrafında toplanan aile efradına toptan bir «Hayırlı akşamlar» derdi. Annesi ona, çamurlu pabuçlarla salona girilmiyeceğini kaç kere daha tenbih edeceğini ve bu pis ellerle mi sofraya oturacağını sorardı. İhtiyar Madam Courrèges ise gelinine yavaşça «Paul'ün sözlerini unutmayın, beyhude yere çocuğun asabını bozmak doğru değil» derdi. Böylece, Raymond'un eve gelişi bile acı sözler sarfedilmesine sebep teşkil ederdi. Raymond, boş bir köşeye sığınırdı. Elindeki işlemeye eğilmiş ablası Madeleine Basque, kardeşinin odaya girişinde başını bile kaldırmazdı. Çocuk, ablasının nazarında köpekten bile daha ehemmiyetsiz olduğunu bilirdi. Madeleine'e göre Raymond ailenin «yüz karası» idi, kaç defa kocası Gaston Basque'a kardeşinin «haylazın biri olacağını» tekrarlamış ve ondan da hep ayni cevabı almıştı: «Tabii, bu kadar zayıf bir babası olunca...»

Genç kadın başını kaldırır, bir an için etrafı dinler elindeki işlemeyi masanın üzerine bırakarak «Gaston geldi» derdi. Annesi cevab verir-

di: «Ben hiç bir ses duymadım» «Geldi, geldi, iyice işittim» ve kendisinden başka hiç birinin duymadığı gürültüye kalkar, koşar ve bahçede kaybolurdu. Madeleine, sanki eşini peşinden sürüklemek için dişinin değil de erkeğin koku çıkardığı, değişik bir hayvan gurubuna aitti. Bir az sonra, Courrèges'ler bir erkek sesi ile Madeleine'in işveli ve yalpak gülüşünü duyarlardı. Gençler salondan tekrar geçmez, gizli bir kapıdan kendi odalarına çıkarlar ve ancak yemek çanının ikinci çalınışında aşağı inerlerdi. Avizenin altında kayin valde Madam Courrèges, gelini Lucie Courrèges, genç evliler ve Gaston Basque'e benzeyen kızıl saçlı dört küçük kızları toplanırdı. Küçük kızlar, elbiseleri, saçları hattâ yanaklarındaki çiller bile birbirinin aynısı, ağaçta tüneyen kuşlar gibi birbirlerine sokularak otururlardı. Mülâzım Basque emreder gibi: «Sakın kimse kızlara hitap etmesin, yoksa karışmam, sonra onları cezalandırırım, herkes bilsin...» derdi.

Doktorun masadaki yeri uzun zaman boş kalırdı, evde olduğu zamanlar bile, elinde mecmualar, yemeğin ortasına doğru çıka gelir, karısı ona zili duyup duymadığını sorar, ve bu kadar bozuk bir serviste bir uşak alıkoymanın imkânsızlığını ilâve ederdi. Doktor, sanki bir sinek kovmak ister gibi başını sallar, elindeki tıbbî mecmuayı açardı. Bu onda bir yapmacık ve gösteriş değil, fakat zihni dolu ve bir dakikasının bile kıymetini bilen bir adamın zamanı iyi kullanmak arzusunun ifadesi idi. Masanın öbür ucunda, Basque'lar yavrularına ve kendilerine ait olmayan şeylere ilgisiz, kendi aralarında konuşurlar-

dı. Gaston yavaş sesle, Bordeaux'dan ayrılmamak için giriştiği teşebbüslerden bahsederdi. Binbaşı Bakanlığa yazmıştı. Karısı bir taraftan onu dinler, diğer taraftan çocuklarını gözden kaçırmaz, onların terbiyeleri ile meşgul olurdu. «Tabağını sıyırma — Bıçak öyle kullanılmaz. — Sofraya öyle abanma. Dirseklerini geri çek, ellerini sofranın üzerine koy, ellerini, dirseklerini değil — Haberin olsun, başka ekmek verecek değilim. — Kâfi derecede içtin...»

Basque'lar bir sır ve itimatsızlık havası yaratırlardı. «Bana hiç bir şey söylemezler ki» Madam Courrèges kızına olan bütün öfkesini bu «bana hiç bir şey söylemezler ki» nin içine toplardı. Madeleine'in hamile olmasından şüphelenir, vücudünü tetkik eder, ufak tefek rahatsızlıklarına mâna verirdi. Adamları bile daima, ondan evvel herşeyi öğrenirlerdi. Gaston, hayatını sigortaya koymuştu, fakat acaba kaç yıl için? Basque Babanın ölümünden sonra damadına kalan mirasın tutarını bile doğru dürüst bilmezdi.

Yemekten sonra salona geçilir, Raymond, azarlayan annesine cevap vermezdi: «Dersin yok mu? Vazifelerini hazırlamıyacak mısın?» Genç oğlan, küçük kızlardan bir tanesini yakalar, ve sanki onu kuvvetli pençeleriyle yoğuracak gibi, narin vücudünü hoplatır, tavana eliyle dokunsun diye tepesine kadar çıkarırdı. O zamanlar, tam mânasiyle bir ana tavuk olan Madeleine, telâşlanır, fakat kızının neşesi karşısında mukavemeti kırılmış gibi yumuşar, gene de haykırmaktan kendini alamazdı: «Aman dikkatli ol, çocuğun bir yerini kıracaksın» ve diğerlerine dönerek

ilâve ederdi:

«Raymond, o kadar hoyrat ki». Bu son sözlere İhtiyar Madam Courrèges isyan eder, örgüsünü bırakarak, gözlüklerini alnının üstüne iter ve yüzünü tatlı bir gülüşle buruşturarak, Raymond'u şöylece müdafaaya kalkardı: «Ama yaptın, Raymond çocuklara bayılır. Bunu da inkâr edemezsin ya... O sade küçüklere acır.». Büyük anne torununun iyi ahlâklı olduğu için çocukları sevdiğini ilâve ederdi... «Onun ne kadar altın kalbli olduğunu anlamak için, yeğenlerine ettiği muameleyi görmek yeter.»

Acaba, Raymond, çocukları sahiden sever miydi? O taze, canlı ve ılık bir varlığı, cesetler diye isimlendirdiği ötekilere karşı bir müdafaa olarak kullanırdı. Küçük vücudü, kanapenin üzerine fırlatır, kapıdan süzülerek, yaprak dolu bahçe yollarında koşarak yürürdü... Çıplak dalların arasından daha açık renkte görünen gökyüzü, ona yol gösterirdi. Birinci katta camın arkasında, Doktor Courrèges'in lâmbası yanardı. Raymond, bu gece de babasını öpmeden mi yatacaktı? Ah, o her sabahki husumet dolu üç çeyreklik sükût kâfi değil mi di? Doktorun kapalı arabası, şafakla beraber, baba ve oğlu götürürdü. Raymond, Saint. Genès'de iken, yan sokağı saparak, mektebine gider. doktor ise hastanesine doğru devam ederdi. Üç çeyrek, yağmurun kamçıladığı çamlar arasında eski meşin kokan bu kutuda yan yana kalırlardı.

Bir kaç dakika sonra, muavinlerine ve talebelerine emirler verecek, onlara sertlikle hitap edecek olan doktor, bu kendisinden çıkmış mahluku yumuşatacak sözleri bir türlü bulamazdı. Kirpi

gibi dikenli bu kalbe hangi yoldan girilirdi? Nihayet uzun düşüncelerden ve hazırlıklardan sonra Raymond ile konuşmaya başladığı vakit, sözlerini kendisi bile tanımazdı ve sesi bile — istemediği halde müstehzi ve kuru bir ses — ona ihanet ederdi. Hislerini asla ifade edememek, doktorun en büyük derdi idi.

Doktor Courrèges, iyiliğini hareketleri ile belirtir, sadece jestleri, onun içine âdeta diri diri gömdüğü iyiliğini meydana koyardı. Homurdanmadan ve omuz silkmeden bir minnet teşekkürünü kabul etmezdi. Yağışlı sabahların erken saatlerinde, yanyana sarsılarak giderlerken, baba kaç defa oğlunun somurtkan çehresine gözlerini dikerek, sual dolu nazarlarla bakmıştı. Herşeye rağmen, şeytanî bir ruhun aksini taşıyan mor halkalarla çevrili gözlerin sahte bir tatlılıkla parladığı bu yüzde doktor bazı emareler arıyordu, baba şöyle düşündü: «Biçare çocuk beni kendisine düşman sanıyor, kabahat onun değil, benim.» Halbuki o yaştaki gençlerin, insiyakî olarak kendilerini sevenleri keşfettiklerini bilemiyordu. Raymond, babasının kalbinden kopan feryatları duyuyor, onu ailenin diğer efradından ayırıyor, fakat gene de anlamamazlıktan geliyordu. Esasen, o da bu mahcup babaya söylenecek sözleri bilemiyor, babasında bu çekinme hissini yarattığından dolayı kalbi büsbütün katılaşıyordu.

Mamafih Mösyö Courrèges'in oğluna bazı ihtarlarda bulunduğu olurdu, fakat mümkün olduğu kadar yavaş yapar ve ona âdeta arkadaş muamelesi ederdi:

— Müdür gene seni şikâyet etti. Şu zavallı rahip Farge'ı deli edeceksin. Mütalâa esnasında

sınıfta cinsiyet hakkında bir broşürü arkadaşlarına vermişsin. Kitabı benim kütüphanemden almış olmalısın; ben şahsen zavallı rahibin hiddetini mübalâğalı buldum, nede olsa hepiniz hayat şartlarını öğrenecek yaştasınız, ciddi eserlere baş vurmak en doğru yol. Fakat kâğıt sepetinde bir de müstehcen mecmua bulmuşlar, gene tabii senden şüpheleniyorlar. Ne kadar günah varsa, hepsini sana yüklediler. Dikkat et yavrum, tam imtihan arası kendini kapı dışarı ettirme.

— Edemezler...

— Neden etmesinler?

— Çünkü bu benim ikinci yılım, geçeceğim yüzde yüz muhakkak. Ben onları iyi tanırım, eğer beni kapı dışarı edecek olurlarsa, «Jesuite» ler beni kaparlar. İyi bir talebeyi kaçırmaktansa, dedikleri gibi, arkadaşlarının ahlâkını bozmama bile göz yumarlar. Mükâfat günü «Farge» ın çehresini unutma, 30 namzed üzerinde 23 ü mükâfat kazanmış, 2 tanesi de iyi derece ile geçiyor alkış tufanı — Ah onlar ne domuzdur...

— Yok yavrum, yok

Doktor «yavrum» kelimesinin üzerinde ısrarla duruyordu, kimbilir kapalı bir kalbe girmenin zamanı belki gelmişti. Çoktanberi oğlu bu kadar serbestlikle içini dökmemişti. Bu isyankâr sözlerin arkasında bir itimat ışığı beliriyordu. Hilesiz, yalansız insanların mevcudiyetini anlatabilmek için çocuğu incitmeyecek hangi kelimeleri kullanmalı idi? En becerikli olanlar, ideal uğruna çarpışırlar ve iyiliğimiz için bizi yaralarlar. Doktor en kuvvetli formülü arıyordu. Sütçü arabalarının çıktığı sayfiye caddesi aydınlık ve hüzünlü bir

sabahın kalabalık sokak manzarasını almıştı. Bir kaç dakika sonra ayrılacakları nokta gelip çatacaktı. Bir türlü kelimeleri bulamayan baba, oğlunun sıcak elini avuçlarının arasına aldı ve yavaş sesle tekrarladı «yavrum», ve Raymond'un başını cama dayayarak uyuduğunu veya uyku taklidi yaptığını gördü. Genç çocuk arzusu hilâfına zaafını belirtecek olan gözlerini kapamıştı. Mermerden bir heykel gibi hareketsiz, kemikli yüzünde yegâne canlı nokta moraran göz kapakları idi. Çocuk yavaşça elini çekti.

★

Şimdi yakınında oturan ve kolaylıkla sesini duyuracağı bu kadının hayatına girişi, acaba arabadaki bu sahneden evvel mi, sonra mı idi? Kadın artık sükûn bulmuş gibi Raymond'un kendisini tanımasından çekinmeyerek içmeye devam ediyor. Ara sıra gözlerini ona çeviriyor, fakat derhal başka tarafa bakıyordu. Genç adamın tanıdığı sesi derhal gürültüyü kesti «İşte Gladys», Yeni gelenler Maria ile arkadaşının arasına yerleştiler ve hep birden konuşmaya başladılar. «Bir türlü vestiyerden kurtulamadık... Biz hep daha evvel geliriz — Ne ise madem ki buluştuk mesele kalmadı —

★

Hayır, babası ile arabadaki sahneden bir yıl evvel olmalı idi. Bir akşam sofrada idiler (ilk baharın sonlarına doğru idi, yemek odasının lâmbası henüz yanmamıştı) Madam Courrèges gelinine: «Lucie, demişti. Kilisede gördüğümüz beyaz örtülerin kime ait olduğunu öğrendim.»

Raymond, doktorun etrafında dönen bir sü-

rü mânasız cümlelerden müteşekkil bir muhaverenin başlayacağını sanmıştı. Bu ekseri eve ait münakaşalardı. Herkes kendi hizmetçisini müdafaa ederdi. Ekseriya bir gündelikçi kadın için çekişir dururlardı. Meselâ Madam Courrèges kızına: «Gelecek hafta için Travallote'u tuttum» dediği zaman, genç kadın çocukların yamanacak çamaşırları olduğundan bahsederdi:

— Travallote'u hep sen kendin için getirtiyorsun.

— Pek âlâ, sen de «burnu kırık Mariyayı» getirt.

— Burnu kırık Mariya'nın eli çok ağır, hem de benden yol parası istiyor.

Fakat, bu akşam kilisenin beyaz örtüleri meselesi çok daha ağır bir kavgaya sebep olmuştu. İhtiyar Madam Courrèges ilâve etti:

— Maria Cross'un küçük oğlu menenjitten öldü. Kadın birinci sınıf bir cenaze töreni istemiş.

— Ne münasebetsizlik!

Gazetesini okuyarak, çorbasını içen doktor karısının bu itirazına başını kaldırdı. Zevce her zamanki gibi kendi gözlerini indirdi fakat öfkeli bir eda ile papazın metres hayatı yaşıyan bu kadına, bazı ihtarlarda bulunmamasının mânasız olduğunu söyledi. O kadın ki, âşığının parası ile gösteriş yapıyor, atı, arabası ve bütün lüksü ile şehir halkını rahatsız ediyordu. Doktor elini uzattı:

Konuşmak bize düşmez. Mademki bize zararı dokunmuyor.

— Ya rezalete ne dersin? Galiba onu hiç hesaba katmıyorsun? Kocasının yüzündeki işmizaz-

dan, kendisini bayağı bulduğunu hissederek, sesini alçaltmaya gayret etti, fakat bir kaç saniye sonra böyle bir kadından nefret ettiğini bağırarak ilân etti... Uzun zamandanberi eski dostu Madam Bouffard (Victor Lorousselle'ın kayın valdesi)'in yaşadığı o köşkte artık şu aşifte kadın oturuyordu. Kapının önünden her geçişte kalbi sızlıyordu.

Doktor sâkin, çok yavaş bir sesle onun sözünü kesti. Bu gece, o evde ölü çocuğunu bekleyen bir annenin bulunduğunu hatırlattı. O vakit, Madam Courrèges şehadet parmağını kaldırdı ve nutuk verir gibi bir sesle:

— Adaleti İlâhiye! dedi.

Çocuklar, doktorun masadan uzaklaştırdığı iskemlenin gürültüsünü duymadılar. Mecmuayı cebine soktu ve bir tek kelime söylemeden, yavaşlatmaya çalıştığı adımlar ile odadan çıktı. Kulak kesilen ailesi, onun merdivenleri dörder, dörder çıktığını duydular.

— Bu kadar şaşılacak bir şey mi söyledim?

Madam Courrèges kayin valdesine, genç evlilere çocuklara, hizmetçi kadına sual soruyordu. Çatal, bıçak ve Madeleine'in sesinden başka çıt çıkmıyordu: «Ekmeğini ısırma... Şu kemiği bırak.»

Lucie Courrèges, kayin valdesini süzdükten sonra:

— Bu hastalık şeklini aldı.

Fakat, tabağına eğilen ihtiyar kadın işitmemiş gibi davrandığından, Raymond katıla katıla gülmüştü.

— Git dışarıya, bol bol gülersin, sâkinleşinceye kadar geri dönme.

Raymond peçetesini fırlattı, bahçe ne kadar sâkindi. Evet baharın sonu olmalıydı, o sabah bir kırlangıç sürüsü görmüş, akşam sofrada çilek yemişti.

Çocuk, kimsenin fıskiyesini görmediği bir havuzun ısınmış taşının üzerine oturdu. Birinci kattaki pencerelerin önünde babasının dolaşan gölgesi görünüyordu. Bordeaux civarında o tozlu ve sıcak akşam vakti, şimdi eliyle tutabileceği kadar yakınında oturan ve kadehini boşaltan bu kadının ölen oğlu için, kilisenin çanı uzun fasılalar ile çalıyordu. Şampanya içmeye başladığı andan itibaren Maria Cross genç adama daha serbestlikle bakıyor, sanki artık tanınmak korkusu kalmamış gibi. Ona ihtiyarlamamış demek ne mânasız! Kesik saçlarına ve son model elbiselerine rağmen vücudünda 19.. daki modayı muhafaza etmiş bir hal var. Evet hâlâ genç, fakat onbeş yıldan beri değişmeyen bir gençlik, herkesten daha genç. Göz kapakları bile, Raymond'a «gözlerimiz birbiriyle kardeş» dediği günden daha fazla kırışık değil.

X

Babasının sofrayı terkettiği akşamın ertesi günü idi. Raymond iyice hatırlıyordu, daha henüz güneş doğmamıştı. Yemek odasında şokolasını içiyordu. Pencereler sise doğru açık olduğundan taze kavrulmuş kahve kokusu içinde ürperiyordu. Bahçenin çakıl taşları eski arabanın tekerlekleri altında gıcırdadı, o sabah doktor gecikmişti. Madam Courrèges, sırtında koyu renk bir sabahlık, saçları her geceki gibi sıkı, sıkı örülmüş, kahvaltısını yiyen oğlunu alnından öptü.

— Baban henüz inmedi mi?

Onunla postaya göndereceğ mektupları olduğunu ilâve etti. Fakat, Raymond, bu erken kalkışın sebebini bilirdi. Üst üste yaşıyan aile efradı, birbirine içini dökmemekle beraber, yekdiğerinin sırlarını keşfetmekte mahirdirler. Kayın valde gelini için: «Bana hiç açılmaz, fakat gene de onu çok iyi tanırım» derdi. Her biri, kendi ketumiyetini muhafaza ettiğini, sade karşısındakini iyi anladığını tahmin ederdi.

Raymond, annesinin neden indiğini biliyorum sanıyordu. «Barışmak istiyor.» Geceki gibi bir sahneden sonra daima kocasının etrafında dolaşır, barışmak için fırsat arardı. Zavallı kadın, sözleri ile kocasını incittiğini çok geç farkederdi. Bazı korkulu rüyalarda olduğu gibi, kocasına her yaklaşmak için giriştiği hamlede ondan daha ziyade uzaklaştığını görürdü. Her yaptığı, her söylediği ona batıyordu. Beceriksiz bir şefkatle açılan kolları onu yaralamaktan başka işe yaramazdı. Madam Courrèges, birinci kattaki oda kapısının kapanış sesini duyar duymaz, doktorun fincanını sıcak kahve ile doldurdu. Uykusuz ve birbirine benzeyen yorgunluk dolu günlerin hırpaladığı yüzünde bir gülümseme belirdi. Fakat kocası içeri girer girmez, tebessümü donmuştu, ona inanmayan gözler ile baktı:

— Resmî kıyafettesin, redingot ve silindir şapkanı giymişsin.

— Görüyorsun ya?

— Bir düğüne mi davetlisin?

— . . . . . .

— Cenazeye mi?

— Evet.
— Ölen kim?
— Senin tanımadığın birisi, Lucie.
— Söyle bakalım
— Küçük Cross.
— Maria Cross'un oğlu mu? Ya demek o kadını tanıyorsun. Bana söylememiştin. Zaten bana hiç bir şey söylemezsin ki. Sofrada mütemadiyen o aşifteden bahsettiğimiz halde...

Doktor ayakta kahvesini içiyordu, son derece asabileştiği zamanlar yaptığı gibi en tatlı sesi ile konuştu:

— Yirmi beş yıldan beri, hastalarımdan mümkün olduğu kadar az bahsettiğimi hâlâ anlamadın mı?

Hayır anlayamıyordu. Ahbaplarını ziyarete gittiği zaman şu veya bu Madamın kocasının hasta olduğunu öğrendiği zaman hayretlere düşerdi:

— Herkesin, hayret içinde kalarak «nasıl, bilmiyor muydunuz» demeleri benim için ne kadar tatsız. Onlara, bana itimad etmediğin için hiç bir şey söylemediğini anlatmam icap ediyor. Demek çocuğa sen bakıyordun. Neden öldü. Bana söyleyebilirsin, kimseye tekrarlamam. Esasen bu gibi insanlar hiç de ehemmiyetli olmadığından.... Doktor, onu işitmiyormuş ve görmüyormuş gibi paltosunu giydi ve oğluna haykırdı: «Çabuk ol vakit geçiyor geciktik bile». Madam Courrèges arkalarından koşuyordu: — Gene ne söyledim ne yaptım? Hemen kızıyorsun. — Arabada, çocuk babasını sonsuz bir tecessüs ile tetkik ediyordu. Babası ona derdini dökse ne iyi

olurdu. Belki işte o zaman birbirlerine yaklaşabilirlerdi. Fakat şu anda doktor kalbini fethetmeyi istediği oğlundan öyle uzaklarda idi ki.. Genç av, avucunun içindeydi, fakat o bunun farkında değildi, kendini yalnız sanarak mırıldanıyordu: «Bir cerrah çağırmalıydım. Beyin ameliyatını tecrübe etmeli idik.» Şapkasını arkaya doğru itti, ağrıyan başını artık kalabalıklaşmaya başlayan caddeye doğru uzattı. Ayrıldıkları yol ağzında baba dalgın dalgın «Güle güle» dedi, fakat her zamanki gibi oğlunu gözleriyle takip etmedi.

III

Sonraki yaz, Raymond'un onyedi yaşına girdiği yaz olmuştu. O çok sıcak, kurak mevsimi iyi hatırlıyor; taşlık şehir o kadar sıkıntılı bir yaz hiç görmemişti. Halbuki, tepelerin şimal rüzgârından koruduğu bu Bordeaux şehrinde, kapılarına kadar uzanan çam ağaçlarının ve kum ovalarının tesiri ile, sıcaklık her yıl tahammülfersa bir şekil alır. Ağaçlık olmayan bu şehirde umumî parkın ağaçları susuzluktan ölen çocuklara dünyanın son yeşilliği gibi görünürdü.

Fakat, kimbilir belki Courrèges hatırasında, semanın ateşi ile ruhunu yakan ateşi birbirine karıştırıyordu. İçlerindeki ateş onu ve arkadaşlarını kavuruyordu. Bu ölmek üzere bulunan çocuklardan, doğacak erkeklere nezaret etmek için 2 hoca az geliyordu. Bir kaç ayda iztiraplı bir gelişmenin tesirinden kurtulamayan bu genç insan ormanı, muztarip ve nahifti. Fakat Raymond Courrèges, arkadaşları olan bu iyi aile çocukla-

rından pek çok farklı idi. O, onlar gibi kendini kontrol edemiyor, herşeyini dışarı vuruyordu. Hocaları, bu yüzü kesik çocuktan (cildi usturaya tahammül edemiyordu) hem iğreniyorlar, hem de çekiniyorlar, onu mümkün olduğu kadar diğer arkadaşlarından ayırıyorlardı. İyi çocukların indinde o «fena çocuktu». Cüzdanında kadın resimleri taşiyan, ve kilisede, dua kitabının içine gizlediği «Aphrodite» i, okuyan fena çocuk. O imanını kaybetmişti. Bu söz mektebi allak bullak etmeye yeter, bir timarhanede delilerden birinin zorla gömleğini çıkarıp ta çırıl çıplak bahçede dolaşmasının yaratacağı tepkiyi yaratırdı. Bütün mektep bilirdi ki, cezalı olmadığı nadir pazar günleri Raymond Courrèges üniformasını, ve Meryem Ananın isminin yazılı bulunduğu kasketini fırlatıyor, Thierry ve Sigrand'dan aldığı bir pardüsüyü sırtına, gülünç bir şapkayı da başına geçiriyor ve Pazar yerinde münasebetsiz barakalara girip çıkıyordu. Bir seferinde yaşlı bir fahişe ile sarmaş dolaş gezerken görülmüştü.

Fakat, mükâfat günü, yaprakları kurumuş ağaçların altında, sıcaktan bunalan bir topluluk huzurunda talebe Courrèges'in iyi bir derece ile geçtiği ilân edilince, hayatının intizamsızlığına rağmen, ettiği gayreti kendisinden başka kimse anlayamadı. Bir fikri sabit onu oyalamış, cezalarını hafifletmiş, çalışmalarını kolaylaştırmıştı. Gitmek, kaçmak fikri, Courrèges'lerin malikânelerinin önünden geçen Büyük Yol'dan İspanyaya bir yaz şafağında firar. Bu sanki muazzam taşların ağırlaştırdığı yol, orda her adımda İmparator'un, toplarının, harplerinin hâtırasına rastlanırdı. Ba-

bası ve büyük annesi, imtihanda muvaffak olduğu takdirde, kendisine yüzer frank vermeyi vaad etmişlerdi. Esasen sekiz yüz frangı olan Raymond, bu meblâğı ile dünyayı dolaşmayı ve kendisi ile ailesi arasına aşınmaz bir set çekmeyi tasarlıyordu. İşte bu sebepten dolayı, arkadaşları oynarken, o cezalı olduğunu hissetmeden çalışıyordu. Bazen kitabını kapar, hayallere dalardı. Müstakbel yollarının çam ormanlarında, ağustos böcekleri ötüşürlerdi, isimsiz bir köyde yorgun argın sığındığı han serin ve hoştu. Ay ışığı horozları uyandırır ve çocuk ağzında sıcak ekmek lezzeti tekrar yola düzülürdü, bazen bir saman yığını üzerinde uyur, bu saman bir yıldızı gizlerdi. Şafağın ıslak parmakları onu uyandırırdı...

Maamafih ailesinin ve hocalarının her türlü kötülükle itham ettikleri bu çocuk gene de kaçmamıştı. Düşmanları, ona farkettirmeden daha üstün çıkmışlardı. Bir gencin mağlûbiyeti, sefaletini idrâk etmesinden ileri gelir. On yedi yaşındaki, en azılı bir çocuk bile, başkalarının kendisi hakkında edindikleri fikri kabul eder. Raymond Courrèges güzeldi, fakat kendisini bir çirkinlik ve pislik mostrası addediyordu. Yüzündeki, ince, temiz hatları tefrik edemiyor diğerlerini korkuttuğunu sanıyordu. Kendisinden nefret ediyor ve etrafında yarattığı husumeti onlara iade edemiyeceğini zannediyordu. Ve işte, bundan dolayı kaçmaktan ziyade, saklanmak arzusunu hissediyordu. Yüzünü gizlemek, yabancıların kinini kazanmamak. Mektep arkadaşlarının elini tutmaya cesaret edemedikleri bu sefih çocuk, kadını onlardan daha az tanırdı. En bayağı bir hizmetçi kı-

zın bile hoşuna gidemiyeceğini sanır, vücudünden utanırdı. Kargaşalık ve pislikten zevk almak arzusuna gelince, ailesi ve hocaları bunun sefihane bir meydan okuma olduğunu asla anlayamazdılar. O yaşların biçare kibri, ümitsiz tevazuu....

İmtihandan sonraki, kaçamak tatili olması lâzım gelen bu yaz, bir nevi gizli alçaklık devresi olmuştu. Utanç içinde yaşıyor, odasını süpüren hizmetçi kızın gözlerinde takbih görüyor, babasının israrlı bakışlarına bir türlü mukabele edemiyordu. Basque'ler ağustos ayını Arcachon'da geçirdiklerinden, çocukların nebat gibi yumuşak vücütları ile bile vahşiyane oynayamıyordu.

Basque'ler gittiğinden beri, Madam Courrèges mütemadiyen tekrarlayordu: «Evimde yalnız kalabilmek pek hoş bir hismiş meğer.» Böylelikle kızının bir sözünden intikam almış oluyordu. Madeleine giderken «Gaston ile biraz başbaşa kalmaya ihtiyacımız vardı» demişti. Hakikatte zavallı Madam Courrèges gününü mektup beklemek le geçiriyor, ve her fırtına koparışında bütün Basque ailesini mahvolmuş vaziyette görüyordu. Evi artık, ancak yarı dolu idi ve odaların boşluğu onu üzüyordu. Oğlundan ne bekliyebilirdi? Öyle bir çocuk ki, mütemadiyen sokak sürtüyor, ter içinde bir karış suratla eve dönüyor ve bir hayvan gibi yemeklerin üzerine atılıyordu.

— Bana kocan var diyorlar, ah bilseler..

— Paul'ün ne kadar meşgul olduğunu unutuyorsunuz galiba kızım

— Artık kursları sona erdi anne. Hastalarının mühim bir kısmı da su şehirlerine gittiler.

— Fakir müşterileri yerlerinden bile kıpırdamazlar. Sonra lâboratuarı, hastanesi, makaleleri...

İnce sesle başını salladı. O pek âlâ bilirdi ki, kocasının bu faaliyetini dindirmek imkânsızdır. Bu adam ölünceye kadar, karısına bir kaç dakikasını vakfedecek bir tatil yapmıyacaktı. Kadın, bunun mümkün olabileceğini ummuyor, aşkın en dolu hayatlarda bile, kendi yerini bulacağını bilemiyordu. «En yorgun bir devlet adamı bile metresini bekletmemek için dünyayı durdurur» Bu bilgisizlik onun iztirap çekmesine mâni oluyordu. Ona göre, aşk erişemiyeceği bir mahlûku rahatsız etmekti, en ehemmiyetsiz bir sevgi emaresi görmediği kocasının başka kadınlara alâka duyabileceğini tahmin bile etmezdi. İstatistiklerin, müşahedelerin, kan damlalarının, iki cam arasında cerahatlerin bakıldığı bu anlaşılmaz âlemden doktoru dışarı çekebilecek bir kadının mevcudiyetine inanmak bile istemezdi. Lâboratuvarın boş kaldığı, hastaların iztıraplarını dindirecek adamı, beyhude yere bekledikleri esnada, doktorun ipekli kumaşların kararttığı boş bir salonda, uzanmış bir kadının karşısında, gözleri onda hareketsiz oturmayı tercih ettiğini yıllarca öğrenmiyecekti.

Faaliyet günlerinde, bu gibi kaçamakları temin edebilmek için, doktor iki misli çalışmaya mecbur oluyordu. Uzun bir bakışın arzusunu tatmin ettiği bu temaşa ve âşıkane sükût saatlerine erişebilmek için bütün engelleri çiğniyordu. Bazen, beklediği bu saat yaklaştığı anda, Maria'dan bir mektup alırdı. O serbest değildi, hayatını bağladığı adam, lokantada bir eğlence tertip etmiş-

ti. Eğer Maria Cross, mülâkatı başka bir güne bıraktığını ilâve etmese, doktor kendisinde yaşama kuvveti bulamazdı Mucize kabilinden, bütün mevcudiyetini bu yeni buluşmanın etrafında mihverliyordu. Her saatı dolu olmasına rağmen, mahir bir satranç oyuncusu gibi hangi taşı yerinden oynatırsa, kararlaştırılan saatte, kumaşların kararttığı salonda, uzanmış kadının karşısında olabileceğini hesaplıyordu. Kadının mazeret beyan ettiği günlerde, randevu saatı geçince, o içinden sevinirdi. «Eğer buluşsa idik, şimdi ayrılmış olacaktık, halbuki şimdi bu saadet önünde.» Onları ayıran günleri dolduracak hâdiseler mevcuttu, bilhassa lâboratuar onun için sâkin bir limandı, orda zamanını ve aşkını unutabilirdi. Araştırmalar vaktini alıyor Talence kilisesinin arkasındaki, Maria Cross'un oturduğu malikânenin kapısını iteceği ana kadar olan saatlerini yutuyordu.

Fakat, bu sıkıntılar ile kendi kendini yiyen doktor o yaz oğlu ile, her zamankinden daha az alâkadar olmuştu. Herkesin sırlarına vakıf olan doktor (meslek icabı) daima şu sözleri tekrarlardı: «Ekserimiz gazetelerdeki vukuatlara ehemmiyet bile vermez, intiharlar, cinayetler bütün bu rezaletler bizim için değil zannederiz, halbuki...» O öldürücü ağustos ayında, oğlunun kabili tamir olmayan bir hareketi işlemek üzere olduğunu, hiç bir zaman öğrenemiyecekti.. Raymond kaçmak, fakat aynı zamanda saklanmak, görünmemek istiyordu. Bir gazinoya, bir mağazaya giremiyor, bir türlü itmeye cesaret edemediği bir kapının önünden belki on defa geçiyordu. Bu mazi hal, her nevi firarı imkânsızlaştiriyordu, fa-

kat gene de bu evde boğuluyordu. Kaç geceler, ölüm kendisine en basit çare olarak göründü.

Babasının eski biçim bir tabanca sakladığı çekmeyi açtı, Allah kurşunları bulmasını istememişti... Bir ikindi vakti, güneşte uyuyan bağlardan geçerek kurumuş bir çayırın ötesindeki bataklığa doğru koştu. Yosunların, sazların bacaklarına sarılacağını bu pis sudan kurtulamıyacağını ve nihayet ağzının ve gözlerinin çamurlara garkolarak, ötekilerin kendisini göremiyeceğini umuyordu. Sivrisinekler suyun üzerinde raksediyor, çakıl taşlarını andıran kurbağalar bu kımıldayan karanlığın sathını kırıştırıyordu. Beyazlanmış bir leş, sazlara takılıp kalmıştı. O günde Raymond'u kurtaran korku değil de tiksinti olmuştu.

Allahtan, ekseri yalnız kalmıyordu. Courrèges'lerin tenis kortu civar malikânelerin gençliğini cezbederdi. Madam Courrèges kızına ve damadına kızıyordu. İsrarla onu bu kortu yaptırmaya icbar etmişler, o masraf etmiş, kendileri ise, tam oynayacakları anda yazlığa çıkmışlardı. Şimdi bu korttan sade yabancılar istifade ediyorlardı. Beyazlar giyinmiş, genç çocuklar ellerinde raketler, lâstik pabuçlarından, ayaklarının sesi duyulmadan, herkesi selâmlıyor, ve şöyle yarım yamalak Raymond'u sorduktan sonra «Playout» nidaları ve kahkahaları ile doldurdukları korta doğru koşuyorlardı. Müthiş hararetin içeri girmesine son derece sinirlenen ihtiyar Madam Courrèges inliyordu: «Kapıyı kapamak zahmetine bile katlanmıyorlar.»

Belki de Raymond oynamağa razı olacaktı, fakat genç kızların mevcudiyeti, onu ordan da

kaçırıyordu. Ah hele o Casserouge kızları yok mu?.. Marie - Thèrese, Marie Louise, ve Marguerite Marie, gür saçlarından başları ağrıyan üç şişman sarışın. Tarakların iyi tutamadığı, daima düşmeye, açılmaya mahkûm kalın, sarı örgüleri ile acayip kuaförler yapan mânasız kızlar.. Raymond onlardan nefret ediyordu. Neden, her zaman gülerlerdi. Herkesi komik bulur, herkesle alay ederlerdi. Hakikatte Raymond ile alay ettikleri filân yoktu, fakat kendini her türlü istihzanın mihveri sanmak, artık onda bir hastalık şekline girmişti. Esasen, onlardan nefret etmek için mühim bir sebep daha vardı. Basque'lar gitmeden bir gün evvel Raymond, ahırda bıraktığı bir ata binerek talim yaptırıyordu, eniştesine vaad etmişti. Fakat, Raymond o yaşlarda iken, ata biner binmez müthiş bir baş dönmesine tutuluyor ve bu sebepten dolayı çok gülünç bir süvarı oluyordu. Bir sabah, Casserouge kızları ormanda Raymond'a rastlamışlardı. Çocuk atın boynuna sarılmış, düşmemek için büyük bir gayret sarfediyordu, fakat her şeye rağmen müvazenesini bulamayarak yere yuvarlanmıştı. Raymond, onları her görüşte o sabahki çınlayan kahkahalarını duyacak, her tesadüfte genç kızlar, o sabahki kazayı hatırlamaktan geri kalmıyacaklardı. Baharın bu dönümünde en mâsum bir şaka bile genç bir kalpte muazzam bir fırtına yaratır. Raymond, kızları birbirinden ayırt edemiyor, onlara beslediği kinde Casserouge'ları hep bir olarak, bir blok şeklinde görüyordu. 19.... daki ağustos günlerinin sıcağında, ağaçlar altında kahkahadan kırılan, terleyen, üç topuzlu şişman canavar...

Bazen tramvaya biniyor Bordeaux cehenneminden geçerek rıhtıma, tershane havuzuna iniyordu. Mazot ve gazın alâimisema renkleri yarattıkları pis suda, sefaletin ve hastalığın kemirdiği vücutlar yüzüyordu. Bu çocuklar gülüyor, birbirini kovalıyor ve islak ayakları taşlarda izler bırakarak koşuşuyorlardı.

Ekim ayı gelmiş, tehlikeli geçit aşılmıştı. Raymond, hayatının en güç devresini yaşamış oluyordu, artık kurtulacaktı. Mektebin açılışı, daima kokusunu sevdiği yeni sınıf kitapları, felsefesini yapmaya hazırlandığı bir yılda, ona insanlığın bütün hülya ve sırlarını sunacaklardı. Evet, kurtulacaktı, fakat sade kendi kuvveti ile değil, diğer bir kadının gelmesi yaklaşıyordu. Geçen yıllara rağmen sâkin ve aydınlık alnı kırışmayan ve bu akşam dumanlı ve kalabalık bir barda uzun, uzun kendisine bakan bu kadının hayatına girmesi yaklaşıyordu.

Bu tesadüften evvelki kış aylarını derin bir sersemlik içinde geçirmişti. Bu uyuşukluk, onun kolunu, kanadını kırıyordu. Zararsız olduğundan, artık mektepte cezalandırılmıyordu. Uzaklara kaçmak ve ölmek düşünceleri ile iztirap içinde geçirdiği bu yaz aylarından sonra, emredilen hareketleri yerine getiriyor ve disiplin, yaşamasına yardım ediyordu. Fakat, böylelikle dönüşün, her akşam bir sayfiyeden diğerine dönüşün zevkini iyice tadabiliyordu. Mektebin kapısını aşar aşmaz, bazı sis, bazı da soğuk hava kokan, rütubetli dar yola giriyordu. Bulutlu veya parlak semaya aşınaydı. Bazen yıldızlar altın çiviler gibi semayı noktalarlar, bazen de görünmeyen bir ay

bulutları ta içten aydınlatırdı. Daha sonra, yorgun, pis ve yumuşak bir ahalinin doldurduğu tramvay gelirdi. Kocaman, sarı müstatil, yarı köy, yarı şehir bir âleme dalarak, kışın ve gecenin ortasından yükselen hazin bahçelerin önünden geçerdi.

Raymond, artık evde daimi bir dikkatin mihveri olmaktan çıkmıştı, şimdi umumî alâka doktorun etrafında toplanıyordu.

Karısı kayın valdesine:

— Çok merak ediyorum, diyordu, siz hiç bir şeye kendinizi üzmezsiniz. Ah, sizin bu tabiatınıza imreniyorum.

— Paul biraz yorgun, çok çalıştığı muhakkak, fakat sihhati yerinde olduğundan....

Gelin omuzlarını silkiyor ve ihtiyar kadının kendi kendine mırıldandığını anlamaya çalışmıyordu bile. «Oğlum hasta değil, fakat iztirap çektiği doğru.»

Madam Courrèges tekrar ediyordu:

— Kendine hiç bakmayanlar gene doktorlardır.

Sofrada mütemadiyen kocasını göz hapsine alıyordu. Doktor yorgun yüzünü ona çevirerek sorardı:

— Bugün cuma, neden pirzola yiyoruz? (*)

— Sana kuvvetli bir rejim lâzım.

— Ne biliyorsun?

— Neden Dulce'a kendini muayene ettirmiyorsun? Bir hekim kendi kendini tedavi edemez ki.

(*) Cuma günleri Katolikler et yemez.

— Fakat Lucie'ciğim, hasta olduğumu nereden çıkarıyorsun.

— Sen kendini görmüyor musun? Korkunç bir haldesin, herkes farkında. Dün bana «kocanızın nesi var» diye sordular. Biraz «chlocine» almalısın. Karaciğerinin hasta olduğundan eminim.

— Neden karaciğerim hasta olsun?

Karısı, kendisinden emin bir tavır ile cevap veriyordu:

— Bana öyle geliyor...

Evet, Lucie, kocasının karaciğerinden hasta olduğuna karar vermişti, hiç bir şey fikrini değiştiremezdi, ve doktoru sinek vızlaması gibi ihtarlariyle rahatsız ediyordu.

— İki fincan kahve içtin, artık yeter. Mutfağa haber vereyim de, artık kahve pişirmesinler. Yemekten beri bu üçüncü sigaran, itiraz etme, bak izmaritleri tablada duruyor.

Kayın valdesine dert yanıyordu:

— Hastalığının farkında olduğu besbelli, Geçen gün onu ayna önünde yakaladım. O ki, dış görünüşüne hiç ehemmiyet vermezdi. Yüzünü yakından tetkik ediyor, yanaklarını elliyordu. Sanki, alnındaki ve gözlerinin etrafındaki buruşuklukları parmakları ile açmak istiyor gibiydi. Ağzını açıp, dişlerini bile muayene etti.

Kayın valde gözlüklerinin üstünden baktı, gelininin yüzündeki endişeden daha fazla bir şey, bir şüphe görmekten çekinir gibi bir hali vardı. İhtiyar kadın, akşamları kendini öpen oğlunun busesinin daha sıcak olduğunu farkediyordu. Bir saniye için, omuzuna dayanan, bu erkek başının ağırlığının neler ifade ettiğini bilirdi. Oğ-

lunu iyi tanıyan anne, kalbinde yara açan ellerin, gene o yaraları tedavi edeceğini pek güzel anlamıştı.

Fakat karısı, yıllardanberi kalbinin kırılmasına rağmen, hastalıktan başka bir şeyi aklına getiremiyordu. Kocası karşısına oturup, ellerini kederli yüzüne dayadığı her seferde, kadın tekrarlıyordu:

— Hepimiz, ayni fikirdeyiz, Dulac'a müracaat etmelisin.

— Dulac bana bilmediğim neyi öğretecek?

— Sen kendi kendini muayene edebilir misin?

Doktor cevap vermiyordu. Bütün dikkati kalbindeki iztirabın üzerine toplanmıştı. Sanki, demir bir pençe bu kalbi yakalıyor ve yavaş yavaş sıkıştırmaya başlıyordu. Ah, o herkesten iyi bu kalbin nasıl âdilce çarptığını bilirdi. Maria Crossın yanında geçirdiği üzüntülü saatlerin emaresi idi. Doktoruna bir evliya gözü ile bakan onu herşeyden üstün tutan bu hürmetkâr kadınla konuşurken daha müşfik bir kelime, manidar bir cümle, âşıkane bir lâtife yapmak ne kadar müşküldü. Doktor, bu ziyaretin tafsilâtını tekrar yaşıyordu. Talence kilisesi önünde arabasından inmiş ve çamurlu yolda yaya yürümüştü. Güneş öyle çabuk batıyordu ki, bahçe kapısına geldiği zaman, gece bastırmıştı bile. Bakımsız bahçenin dibindeki binanın, birinci katındaki camlar, lâmbanın kızıl ışığı ile aydınlanmıştı. Doktor zili çalmamış, yemek odasından yalnız başına geçmiş ve Maria Cross'ın uzanıp yattığı salon kapısını bile vurmadan girmişti. Kadın yerinden kımıldan-

mamış, hattâ bir kaç saniye elindeki kitabını okumaya devam etmişti. Sonra, «— Bitti doktor, şimdi emrinize amadeyim» diyerek, ona ellerini uzatmış ve yattığı divana oturabilmesi için ayaklarını toplamıştı: «O iskemleyi bırakın kırıktır. Bu salonda, ihtişam ve sefalet kardeştir. Bilirsiniz ya...»

Mösyö Larousselle, Maria'yı, misafir ayaklarının yırtık halılara takıldığı, ve ağır ipek perdelerin katlarında delikler gizlediği bu köşke yerleştirmişti. Bazen, Maria Cross uzun müddet sessiz dururdu. Fakat doktorun karşısındaki ayna onun itirafa benzer bir konuşmaya başlamasına mâni olmuştu. Bu aynada, yorgun, bitap, sakalı uzamış bir yüz, mikroskopun bozduğu kanlı gözler ve tâ talebelik zamanından beri dökülen saçlarının açık bıraktığı geniş alnı görmüştü. Gene de bir defalık olsun, talihini denemeye karar vermişti. Genç kadının sarkan küçük eli halının üzerine değiyordu, doktor bu eli yakalamış ve yavaş sesle «Maria» demişti. Maria itimad içinde elini ona bırakmış «Hayır doktor, ateşim yok» ve her zamanki gibi kendinden bahsederek şu sözleri ilâve etmişti! «Doktor, takdir edeceğiniz bir jest yaptım. Mösyö Larousselle'e artık arabaya ihtiyacım olmadığını, atları satabileceğini ve arabacı Firmin'e yol verebileceğini söyledim. Onun nasıl bir adam olduğunu bilirsiniz, bu gibi ince, âsil hislerden bir şey anlamaz. Güldü, ve bir kaç gün sürecek bir heves için bu kadar değişikliğe lüzum olmadığını söyledi. Fakat, ben ısrar ettim ve hava nasıl olursa olsun, her gün tramvay ile gidip geliyorum. Bugün, bile mezarlıktan döner-

ken tramvaya bindim. Benden memnun kalacağınızı düşündüm. Böylece kendimi ölen çocuğuma daha lâyik buluyor, ne de olsa bir erkeğin parasını yiyen bir kadın olduğumu unutuyorum...»

Bu son kelimeleri çok yavaş bir sesle mırıldanmıştı. Yaş dolu güzel gözlerini doktora kaldırmış, ondan bir takdir kelimesi beklemişti. Bu beklenen sözleri, Courrèges ona soğuk ve ciddi bir sesle söyledi. Halbuki kadın daima ona dönmüş, ona yalvarmıştı. «Siz asîl ruhlu adam, siz tanıdığım insanların en yükseği, sizin sade mevcudiyetiniz bana iyiliğin olduğunu isbat eder.» Adam itiraz etmek istemişti: «Gördüğünüz gibi değilim Maria, ben de arzular içinde kıvranan bir adamım.»

— Eğer bu kadar mütevazi olmasaydınız, evliya gibi bir adam olur muydunuz?

— Hayır Maria, hayır. Evliya değilim... Bilemezsiniz

Kadın dikkatli bir hayranlıkla onu süzmüştü, fakat hiç bir zaman Lucie Corrèges gibi meraklanmıyacak, ve doktorun bozulduğunu farketmiyecekti.

Bu kadının kendisine bu kadar tapınması, doktorun asabını bozuyor, aşkını çıldırtıyordu. Bu ihtiram, arzusuna bir set çekiyordu. Biçare adam, Maria Cross'dan uzak olduğu zaman aşkına hiç bir engel görmüyor, fakat her sözünü hayranlıkla dinleyen genç kadınla karşı karşıya gelince, felâketinin çaresiz olduğunu anlıyordu. Hiç bir şey onların münasebetlerini değiştiremezdi. Kadın sevgili değil mürid, erkek ise âşık değil rehberdi. Bu uzanmış vücudü yakalayıp kendisine

doğru çekmek, karşısındaki kıymetli aynayı parçalamak gibi bir çılgınlık olacaktı. Kadının sabırsızlıkla, onun çıkıp gitmesini beklediğini sezmiyor değildi? Maria, doktoru ilgilendirdiği için gurur duyuyor ve sefih hayatında böyle bir dostun olması ile övünüyor, fakat ondan sıkılıyordu. Ziyaretlerinin genç kadın için bir sıkıntı olduğunu pek hissetmemekle beraber, sırrını o kadar açığa vuruyordu ki, ancak çok alâkasız bir kadın bunu farketmezdi. Eğer Maria onun için biraz muhabbet duysa idi, doktorun aşkı derhal gözüne batacaktı. Heyhat bir kadın hürmet ve takdir ettiği lâkin cinsî bir alâka duymadığı, dostluğundan iftihar ettiği, fakat sıkıldığı bir erkeğe karşı ne kadar alâkasız olur. İşte bütün bunları, doktor az buçuk seçmeye başlamıştı.

Birdenbire Maria Cross'un bir cümleyi bitirmesine meydan vermeden, yerinden fırlamıştı. O: «Ah, demişti neden böyle ânî olarak gitmeye kalktınız. Fakat iztirap çekenler yolunuzu bekliyor, hobbinlik etmek istemem!»

Adam yeniden boş sofadan, yemek odasından yalnız başına geçmiş, buz tutan bahçede derin, derin nefes almıştı. Evine dönerken, arabada, karısının muztarip yüzü gözlerinin önüne gelmiş ve kendi kendine şöylece söylenmişti: «Kimseyi üzmemeli. Benim yeter derecede iztırap çektiğim kâfi. Başkalarını üzmemek lâzım.

★

— Bu akşam, benzin daha soluk. Neden bir türlü kendini Dulce'e muayene ettirmiyorsun? Eğer kendini düşünmüyorsan bizi düşün. Hepimizi ilgilendiren bir mesele.

Madam Courrèges, bu son sözleri söylerken, kızına ve damadına baktı. Basque'lar kendi aralarında yavaş sesle konuşmalarını kestiler ve ikisi birden:

— Evet babacığım, sizi uzun müddet aramızda görmek isteriz, dediler.

Hiç hoşlanmadığı bu sesi işitince, damadına karşı bu kadar nefret duymaktan utanıyordu. Halbuki, pek âlâ çocuk, ben de ne acayip adamım. Fakat, damadından nefret etmekte, haklı değil miydi? Doktor, kızı Madeleine'i yıllarca, evlilik hayatının yegâne tahakkuk eden saadeti olarak görmüştü. Geniş karyolanın yanındaki dar, küçük yatakta uyuyan ilk çocukları Madeleine'i karısı ile saatlerce seyrederlerdi. Çocuğun nefes alışı muntazamdı, minik bir ayak örtüleri iter, ufak bembeyaz bir el karyolanın kenarından sarkardı. O kadar tatlı bir çocuktu ki, hiç korkusuz onu şımartabilirdi. Kendisine beslediği aşırı sevgi Madeleine'in o kadar hoşuna giderdi ki, doktorun çalışma odasında saatlerce sessiz, sadasız oynardı. Babası «Siz onu akıllı bulmuyorsunuz, fakat bence o akıllıdan çok daha iyi.» derdi. Karısı ile sokağa çıkmaktan nefret ettiği halde, daha sonraları kızı ile gezmeğe bayılırdı. «Seni benim karım sanıyorlar.» O zamanlar talebeleri arasında, yegâne kendisini anlayan birisini seçmişti «Fred Robinson.» Doktor ona oğlum diyor ve izdivacı aktetmek için kızının onsekiz yaşına basmasını bekliyordu. Fakat, cemiyet hayatında görünmeye başlayan genç kız, bir akşam babasına Teğmen Basque ile nişanlandığını söyleyince doktorun öfke dolu itirazını ne ailesi ne

de dostları bir türlü anlayamadılar. Nereden çıktığı belirsiz o talebeyi, nasıl olur da bu zengin iyi aileden istikbali parlak subaya tercih ederdi. Alim hodkâmlığı deyip geçtiler.

Doktorun sebepleri, etrafındakilere söylenmeyecek kadar hususî idi. İlk itirazdan itibaren, kızının nazarında bir düşman kesildiğini hissetmişti. O artık kızının eşine erişebilmek için yıkmaktan çekinmiyeceği harap bir duvardan başka bir şey değildi. Kızının kendi hakkında beslediği hisleri daha iyi anlayabilmek için, inadında israr etmişti. İhtiyar anası bile, ona karşı cephe almış, gençlere yardıma başlamıştı. Evinde nişanlıların gizlice görüşebilmeleri için binbir entrika dönüyordu. Nihayet razı olduğu gün, kızı onu yanağından öptü. Doktor eskiden alışık olduğu bir jestle kızının alnından öpebilmek için saçlarını kaldırdı. Etraflarında şu şekilde konuşmalar oluyordu:

— Madeleine babasına perestiş eder, doktor da en çok onu sever. Öleceği güne kadar, kızının «Canım babacığım» diye kendisini çağırdığını duyacaktır.

Şimdilik ise şu Basque ile yaşamaya tahammül etmesi lâzımdı. Bütün gayretine rağmen, doktor damadına olan husumetini saklamaya muvaffak olamıyordu. Madam Courrèges «Hayret, diyordu, Paul'ün damadı her hususta, kendisi ile kafadar, gene de onu sevmiyor.»

Halbuki, doktorun onda affetmediği işte bu idi. Bu yanlış düşünen adam, onun en ulvî fikirlerini küçültüyordu. Teğmen, tasvibi bizim cesaretimizi kıran ve kanımızı dökmeğe hazır oldu-

ğumuz hakikatlerden bile, bizi şüpheye düşüren insanlardandı.

★

— Evet baba, evlâtlarınızın hatırı için kendi! nize bakmalısınız. Müsaade edin de bunu size hatırlatalım.

Doktor cevap vermeden yemek odasından çıktı. Biraz sonra, Basque'lar odalarında yalnız kaldıkları zaman (orası Madam Courrèges için memnu mıntaka idi, şöyle derdi: «Madeleine bir kaç defa kimsenin odasına girmesinden pek hoşlanmadığını imâ etti, bnular benim derhal anlayabildiğim şeyler, bir ikinci defa tekrarlamaya hacet yok) karı koca sessizce soyunuyorlardı, dua etmek için yatağın önünde diz çöken Teğmen, karısına sordu:

— Bu malikâne annenin cihazına mı ait?

— . . . . . .

— Yoksa evlendiklerinden sonra mı satın aldılar?

Madeleine pek emin değildi, fakat galiba öyle idi.

— Bunu bilmemiz lâzım. Çünkü eğer zavallı babana bir hal olacak olursa, yarısı bize kalırdı.

Raymond'un kaç yaşında olduğunu sordu, onun ancak on yedi yaşında olmasına sıkılmış bir tavır takındı.

— Sana ne, neden bütün bunları şimdi bana soruyorsun?

— Hiç lâf olsun diye.

Herhalde rüştünü isbat etmemiş bir delikanlının miras işlerini güçleştireceğini düşünüyordu,

çünkü bir kaç dakika sonra ilâve etti:

— Bana kalırsa, zavallı babanın daha bir kaç yıllık ömrü var.

Öğle ve akşam yemeklerinde, acıktıkları zaman nasıl sofraya oturuyorlarsa, aynı iştiyakla odanın boşluğunda kendilerini çağıran yatağa giriyorlardı.

Ayni gecelerde, bazı Raymond da uyanırdı, sıcak ve tuzlu bir şeyin yüzünden boynuna doğru aktığını hissederdi. Kibriti arar, mumu yakardı. O zaman burnundan fışkıran kanın gömleğini ve yatağını lekelediğini görürdü. Kalkar ve ve titreyerek aynada kanlı hayalini seyreder, ıslak parmaklarını göğsünde siler, lekeli yüzü ile alay eder, ayni zamanda hem katil, hem maktül rolünü oynardı.

IV

Her akşamki gibi bir akşamdı. O eyaletlerde kışın sona erdiği ocak ayının nihayetlerinde, bir akşam. Raymond amele tramvayında karşısında o kadını görünce hayret etti. Çocuk, bu insan hamulesi arasına karışmaktan utanç duymuyor, bilâkis kendisini bir mülteci zannediyordu. Uzak denizlerde seyahat ediyordu, seyyahlar köprüsünde oturmuştu, gemi karanlıkları aşıyordu. Bu çok kısa yolculuk esnasında izzeti nefsi hiç incinmiyecekti, karşısındakilerin vücudü kendisininki kadar ihmal edilmişti. Bakışlarının karşılaştığı bakışlarda hiç bir istihza sezmiyordu. Mamafih şu vardı ki, Raymond'un gömleği karşısında oturan göğsü kıllı işçininkinden çok daha temizdi. O kendini bu insanlar arasında gayet emniyette hissediyordu. Aralarında uçurumların açılması için, bir tek kelimenin kâfi geleceğini bilmiyordu. İnsanlar gibi, sınıfları da birbirinden ayıran derin uçurum. Geceleyin kırlar arasında onları

birleştiren bu tramvaydaki sıkı temas, ancak onları bu kadar birbirine yaklaştırıyordu. Mektepte, arkadaşlarına son derece kaba, ve haşin davranan Raymond, burada kendi yaşında bir işçi çocuğun uyurken başını omuzuna dayamasına ses çıkarmıyordu.

Fakat, işte o akşam karşısındaki kadını, hanımı gördü. O, gümüşî lekeli elbiseli iki amelenin ortasına oturmuştu. Siyahlar giyinmişti, yüzünde peçe yoktu. Daha sonraları, Raymond, neden bu nazarın karşısında utanç duymadığına hayret etti, halbuki en bayağı bir hizmetçi kızdan bile çekinirdi. Hayır, hiç bir utanç hissi, hiç bir sıkıntı duymuyordu. Kimbilir belki de bu tramvayda kendini isimsiz addediyor ve yabancı kadın ile günün birinde tanışacağını aklından bile geçirmiyordu. Fakat, bilhassa şu sebepten dolayı kendinde bir inşirah duyuyordu, meçhul kadının yüzünde, tecessüse, istihzaya, takbihe benzeyen bir ifade görmemişti.

Halbuki, kadın da onu tetkik ediyordu, hem de ciddiyet ile, herhalde o da şöyle düşünüyordu: Kalabalık bir tramvayda geçirdiğim saatler zarfında bu yüz beni teselli edecek, bu karanlık melek siması etrafında her şey siliniyor. Artık, hiç bir şey bana zarar vermez, temaşa kurtarır; o benim önümde meçhul bir ülke gibi; göz kapakları denizin hasar görmüş sahilleri, kirpiklerinin gölgesinde iki durgun göl ışıldıyor. Ellerindeki mürekkep, siyahlanmış yakası ve kollarındaki kopuk düğmeler, bütün bunlar hiç bir şey ifade etmez. Sanki toprağın düşen meyveyi kirletmesi gibi... Raymond da uzak bir yıldızı seyreder gi-

bi, ayni sâkin israrla kadını tetkik ediyordu. Nasıl olsa bir korkusu yoktu, hiç bir söz, hiç bir bağ onu bu kadına yaklaştıramazdı... (Alnı hâlâ ne kadar pürüzsüz kalmış) Raymond ona kaçamak nazarlar atıyor, simasını aydınlatan, dumanlı barın ışığı değil. Hayır bu pek az kadın çehresinde rastlanan nurlu ışık. Fakat, böyle bir yüz ne heyecan verici olur. Fikir, İdeal, Zekâ ve Mantık kelimelerinin kadınlara ait kelimeler olduğunu bize idrâk ettirir..

Genç kadın Talence kilisesinin önünde kalkmıştı. Arkasından kokusu dalgalandı, fakat Raymond ininceye kadar bu koku da dağılmıştı. Ocak ayının, son günlerinden birinin akşamı olmasına rağmen hiç te soğuk değildi. Çocuk koşmayı düşünmüyordu bile. Yaklaşan mevsimin esrarlı tatlılığı, sanki siste gizli idi. Çıplak toprak nihayet uyanmıştı.

★

Çok dalgın olan Raymond, o akşam sofrada bir şey farketmedi, halbuki babası her zamankinden daha rahatsız görünüyordu. O kadar ki, Madam Courrèges bile sesini çıkarmamıştı. Kocası Annesi ile odadan çıkar çıkmaz, kızına: «Onu meraklandırmak doğru değil» demişti, fakat kendisi gizlice Dulce ile görüşecekti.

Teğmenin pürosu odayı pis pis kokutmuştu, şömineye dayanmış, tekrar ediyordu: «Haklısınız Anne, babamız cidden rahatsız.» Sesinde emir vermeye alışık askerlerin çabuk ve keskin ihtizazları seziliyordu. Madeleine annesine:

— Belki geçici bir krizdir.

Diyecek olunca, Teğmen onun sözünü kesti:

— Hayır Madeleine, vaziyet vahim, annen haklı

Genç kadın itiraz edecek olunca, kocası şu sözleri haykırdı:

— Mademki, sana, annen haklı diyorum bu sana yetmiyor mu?

★

Madam Courrèges, birinci katta, kitaplarının önünde oturan oğlunun kapısını vuruyordu. Ona hiç sual sormamış ve sessizce yününü örmekte devam etmişti. Eğer herşeyi içine atmaktan ve mütemadiyen susmaktan bunalan oğlu konuşmak isterse, dinlemeye hazırdı. Gene de, kuvvetli bir his, insiyakî olarak, ona sual sormayı menediyordu. Doktor da bir ara, kendini boğan feryatları dışarı vurmayı düşünmüştü. Fakat geri dönmeli idi, çok eski günlere, iztirap zincirinin tâ birinci halkasından saymaya başlamalı idi. İztırabı ile onu doğuran sebebin arasındaki rabıtayı nasıl izah edecekti? Bu akşam, her zamandan fazla ne olmuştu ki? Sadece şu hâdise, her vakitki saatte o Maria Cross'a koşmuş, uşağın, hanımın henüz dönmediğini söylemesi, onda bir sıkıntı yaratmaya sebep olmuştu. Kalbinden daha ağır darbelerle işleyen bir duvar saatinin bulunduğu salonda beklemeyi kabul etmişti. Lâmba tavandaki çok süslü oymaları aydınlatıyordu. Divanın yanındaki masanın üstünde içilmiş sigaralar ile dolu bir tabla vardı! «Çok sigara içiyor, kendini zehirleyecek.» Ne de çok kitap, fakat hemen, hemen hiçbirinin sahifeleri açılmamıştı bile, gözleri soluk perdelerdeki yırtıklara takılı-

yordu. Kendi kendine konuştu «ihtişam ve sefalet, ihtişam ve sefalet». Karşısındaki saati, kol lundaki ile mukayese etti ve bir çeyrek kadar daha bekledikten sonra gitmeye karar verdi. Fakat, bu mühlet ona çok az göründü, bir az daha uzatabilmek için, lâboratuarda yarı bıraktığı tecrübeyi düşünmemeye gayret ediyordu. Yerinden kalktı, duvara yaklaştı, diz çöktü ve ürkek bir nazarla etrafını kolladıktan sonra, başını ipekli ve kadife yastıkların arasına gömdü. Tekrar ayağa kalktığı zaman, sol dizi her vakitki gibi çıtırdamıştı. Aynanın önünde durdu, şakağındaki şişen bir damara parmağını dayadı ve bu anda, bu sahneyi görebilecek birinin kendisini deli sanacağını düşündü. Her şeyi formül şekline koyan âlimin zekâsı şöyle işliyordu: «Yalnız kaldığımız anlarda hepimiz deliyiz. Evet, kendi kendimizin üzerinde bulundurduğumuz kontrol, ancak diğerlerinin bizi icbar ettiği kontroldur.» Heyhat, şu bir kaç cümleyi düşünmek, on beş dakikanın uçup gitmesine kâfi gelmişti.

Oğlunu dinlemeye hazır, bekleyen anneye bu anın acı sefaletini nasıl anlatabilirdi? Maria Cross ile günlük konuşmanın hüzünlü zevkinden, kendini mahrum etmenin nasıl bir iztirap olduğunu, hangi kelimeler ile izah edecekti? Bizi dinleyen anamız bile olsa, iş dökmek kolay değil. Hangimiz ruhumuzun bütün fırtınalarını bir kaç cümlenin içine sığdırmak ilmine sahibiz. Bu akıcı nehirde bir hissi diğerinden ayırt etmek o kadar zor ki. İhtiyar kadın, oğlundan fışkıran derin musikiden bu yırtıcı ahenklerden ne anlayabilir ki? Diğer bir cinsiyetten olan, ayrı bir ırktan sayılır.

Sade bu cinsiyet farkı, ayrı dünyalarda yaşıyormuş gibi insanları ayırır.

İstırabını hatırlayan doktor, annesinin önünde susuyor, bir şey anlatmıyor. Gene düşüncelerine daldı: Maria Cross'u beklemekten usanarak şapkasını almış ve tam kalkmıştı ki, sofada ayak sesleri duyuldu. Sanki kalbi durmuştu. Kulak verdi, kapı açılmıştı fakat gelen beklediği kadın değil, Victor Larousselle'di.

— Maria'yı çok şımartıyorsunuz doktor.

Sesinde şüphe sezilmiyordu, doktor bu şık, kırmızı yüzlü, iyi giyinmiş ve kendisinden çok memnun adama gülümsemişti.

— Sizi gidi doktorlar, şu sinir hastaları sizin için ne yağlı müşteri... Yok canım, şaka ediyorum tabii, sizin ne kadar bu gibi şeylerden üstün olduğunuzu herkes bilir. Maria'nın şansı varmış doğrusu, sizin gibi dürüst, tam bir doktora tesadüf etti. Neden hâlâ dönmedi biliyor musunuz, bu da onun son kaprisi, Madam arabasından vaz geçti. Aramızda kalsın, ama galiba Maria biraz çatlak maamafih güzel bir kadında bu bile hoş kaçıyor. Ne dersiniz doktor, haklı değil miyim? Sizi görmek beni çok sevindirdi, ne olur yemeğe kalın. Maria ne kadar sevinerek, sizi ne kadar sevdiğini bilirsiniz; kalmıyor musunuz. Peki bari onun dönmesini bekleyin, ancak sizinle ondan bahsedebilirim.»

«Ancak sizinle ondan bahsedebilirim.» Bu mağrur, şişman, bu kendisini beğenmiş adamdan bu iç paralayıcı cümle. Evine dönerken doktor, arabada düşünüyordu «Bu aşk şehirde bir rezalet yarattı. Fakat bu budala heriften umulmaya-

cak kadar âsil bir his. Elli yaşındaki, bu iş adamı bir kadın yüzünden iztırap çekiyordu, vakia onun vücudüne malik olmuştu, fakat artık bununla iktifa etmiyor. Muhiti, işleri atları onu artık oyalayamayor. Bütün bu âlemin dışında, bir elem diyarı keşfetti. İhtirasların romantik mefhumda her şey zannettiğimiz gibi saçma değil. Maria Cross, Maria, ah onu görmemek felâketi, fakat bilhassa bana bir haber bile ulaştırmaması ne lâkayıtlık! Demek hayatındaki yerim bu kadar ehemmiyetsiz. Bir saniye düşünmeden bile, beni görmekten vazgeçebiliyor... Onun için bu hiç olan dakikalara ben ebediyeti sığdırıyorum...

Bir ses doktoru hâtıralarından sıyırıyor. Annesi artık susmaktan usanmıştı. Gizli dertleri ile baş başa kaldı, kadın artık oğlunun gizli yarasını bile düşünmüyor, zihnini tırmalayan noktaya, temas ederek, gelini ile olan münasebetlerini açıyor: «Peki kızım, nasıl isterseniz öyle olsun» diyorum. Geçimsiz değilim. Lucie'nin bana servetin kendisine ait olduğunu hissettirdiği günden beri... Allaha şükür, sen de yeter derecede para kazanıyorsun. Şu muhakkak ki onunla evlendiğin zaman sen sadece istikbali parlak bir doktordun, o ise Elbenf'ten Boulassier ailesinin kızı idi. Fabrikaları bugünkü kadar iyi randıman vermiyordu. Maamafih, gene de daha zengin bir izdivaç yapabilirdi. Bir gün Madeleine için bana şu sözleri söylemişti: «Parası olan daha fazlasını ister. Ne ise gene de şikâyet etmiyelim, eğer hizmetçiler olmasa, geçinmek daha kolay olurdu.

— Zavallı anneciğim, hayatta en güç şey,

efendileri ayrı hizmetçileri aynı çatı altında tutmaktır.

Dudaklarını annesinin alnına değdirdi, o karanlıkta kalmasın diye kapısını aralık bıraktı ve kendi kendine mihâniki bir şekilde tekrarladı: «Hayatta en güç olan şey....»

★

Maria Cross'un arabasına ait olan kaprisi, hâlâ devam ediyordu, çünkü Raymond tramvayda, aynı yerde onu gördü. Meçhul kadın sâkin gözlerle çocuğun çehresine sahip oluyor, göz kapaklarını etrafında dolaştırıyor, koyu renk saçların bitişine takip ediyor, dudakların arasında parlayan dişlerin üzerinde duruyordu. Çocuk iki gündür traş olmadığını hatırladı, eliyle zayıf yüzüne dokundu, daha sonra mahcup olarak ellerini pelerininin altına sakladı. Meçhul kadın gözlerini, Raymond'un bacaklarında gezdirdi. O zamana kadar Raymond çorap lâstiğinin düştüğünü farketmemişti. Düzeltmeye cesaret edemediğinden ayaklarının vaziyetini değiştirdi. Bütün bunlara rağmen hiç üzülmüyordu. Raymond'un diğerlerinde nefret ettiği şey gülüşlerini saklamak istemeleri, gizli tebessümleri idi. Bir ağzın bütün kıpırdanışlarını sezer, ısırılan dudağın ifade ettiği mânayı anlardı. Fakat bu kadın onu değişik, garip bir yüzle seyrediyordu, akıllı fakat ayni zamanda hayvani bir yüz. Evet, hissiz ve harikulâde bir hayvanın hareketsiz yüzü, gülmeyen bir yüz. Raymond babasının bu hususta Maria ile şakalaştığını bilmezdi. Doktor, Maria'ya gülüşü yüzüne bir maske gibi geçirdiğini söylerdi. Gözlerindeki sonsuz hüzün kaybolmadan düşen bir

maske. Kadın, Talence kilisesinin önünde indiği vakit, oturduğu iskemlenin biraz içine çöken meşinine bakan Raymond, onu bir gün sonra gene göreceğinden emindi. Ümidinin hiç bir sebebi yoktu, sadece inancı kuvvetli idi. O akşam yemekten sonra odasına iki ibrik kaynar su çıkardı, banyo yapmak için lâstik leğeni indirdi ve ertesi sabah yarım saat evvel uyandı, çünkü artık her gün traş olmaya karar vermişti.

Courrèges'ler kestane ağacının tomurcuklanmasını saatlerce seyredebilir, fakat bunun esrarını çözemezlerdi. Ta yanlarındaki, bu mucizeyi farkedemediler. Maria Cross'un ilk bakışı, pasaklı mektepliden yepyeni bir mahlûk yaratmıştı. Bir kadının sıcak nazarları altında, bu esrarlı güzel vücut, bu ihmal edilmiş vücut yeni uyanan bir ilâhenin gerindiği eski zaman ormanlarındaki genç fidanlara benzemişti. Courrèges'ler mucizeyi farkedemediler, çünkü birbirine bağlı bir ailenin efradı, yekdiğerini pek görmez. Haftalardan beri Raymond kıyafetine itina eden bir genç olmuştu, artık yıkanmaktan hoşlanıyor, hoşa gideceğinden emin, cezbetmeye hazırdı. Böyle olmasına rağmen annesi onu pis bir talebe olarak görüyordu. Bir kadın, tek bir söz söylemeden, sade gözlerinin kudreti ile, evlâtlarını değiştirmiş, onu yeniden yoğurmuştu. Courrèges'ler ondaki bu yeni ve esrarlı sihirin izlerini farkedemiyorlardı.

Günlerin uzadığı bu mevsimde, tramvay'da artık ışık yanmıyordu. Raymond, her seferinde yeni jestlere cesaret ediyor, ayak ayak üstüne atıyor, iyi tutulmuş ve temiz çuraplarını meydana çıkarıyordu. Bakışları ayna gibi parlıyordu

(Saint Genès'de iyi bir boyacı vardı) artık ellerini saklamak için bir sebep yoktu, eldiven giyiyordu. Bir gün eldivenini çıkardı, genç kadın koyu pembe cilâlı tırnaklara bakarak gülmekten kendini menedemedi. Bu tırnaklar üzerinde manikürcü kız bir hayli çalışmıştı, fakat yıllardanberi kemirilen tırnaklar nazarları üzerlerine çekecek vaziyete gelmemişlerdi. Bütün bunlar yeniden dirilmenin emareleri idi. Bu ruhta toplanan sis, bu ciddi dikkatin tesiri ile ağır ağır dağılıyordu. Bu tesir hâlâ sessiz olmakta devam ediyordu, fakat alışkanlık onları her gün biraz daha fazla birbirine bağlıyordu. «Demek o bir canavar değildi, öteki gençler gibi bir kadının nazarlarını çekebilmek kudretini haizdi, kimbilir belki de nazarlarında daha fazlasını bile...» Sükûtlarına rağmen zaman, aralarında hiçbir sözün, hiç bir hareketin daha fazla sağlamlaştıramıyacağı bir ağ örüyordu. Her ikisi de ilk kelimeleri teati edecekleri saatin yaklaştığını hissediyorlardı, fakat Raymond, bu ana ulaşmak için hiç bir harekette bulunmuyordu. Mahcup bir sürgün gibi, zincirlerini hissetmemekle iktifa ediyor, başka bir insan olmaktan yeter bir sevinç duyuyordu. Meçhul kadın, ona bakmadan evvel sahiden pasaklı bir talebe mi idi? Hepimiz, sevildiklerimiz tarafından biraz değiştirildik, ve eğer biraz sebat etti iseler biz onların eseriyiz. Onların tanıyamıyacakları ve asla hayallerinden bile geçirmedikleri bir eser. Hiç bir aşk, hiç bir dostluk yoktur ki kaderimizden geçerek ebediyete kadar ulaşmasın.

Bu akşamki Raymond Courrèges, Duphot sokağının bu barında buluşan bu şimdi otuz beş yaşındaki Raymond eğer felsefesini hazırladığı 19... yılında, tramvayda Maria Cross ile karşılaşmasaydı, bugün bambaşka bir adam olurdu.

V

Raymond'daki bu değişikliği ilk farkeden gene babası olacaktı. Biten baharın son günlerinde, bir pazar akşamı doktor sofraya her zamankinden daha dalgın oturdu. Damad ile oğlu arasında başlayan bir kavgayı işitmiyordu bile, Raymond'un çok meraklı olduğu boğa güreşlerinden bahsediliyordu. O akşam dördüncü boğa öldürüldükten sonra, saat altı tramvayına yetişebilmek için, Raymond hemen kalkmıştı. Boş bir fedakârlık, meçhul kadın yoktu. «Tabii, o gün günlerden pazardı, Raymond'ın bunu bilmesi lâzımdı.» Halbuki onun yüzünden iki boğayı kaçırmıştır. O bunları düşünür ve sinirlenirken, teğmen Basque nutuk verir gibi konuştu:

— Baban senin bu katliamı seyretmene nasıl müsaade ediyor, bir türlü anlıyamadım.

— Kandan korkan şu subaylar pek ömür doğrusu. Raymond'ın bu cevabı kavganın kop-

masına sebebiyet vermişti. Doktor birdenbire şu sözleri duydu:

— Kendine gel, sen bana iyi bakmadın galiba.

— Sana çok iyi bakıyorum, ve bir korkaktan başka kimseyi göremiyorum.

— Korkak mı dedin? Tekrarla bakalım.

Her ikisi de yerlerinden kalkmışlardı, bütün aile birbirine girdi. Madeleine Basque, kocasına yalvarıyordu:

— Cevap verme, değmez. Onun sözlerinin ne kıymeti olabilir.

Babası Raymond'ı oturtmaya uğraşıyordu:

— Otur yemeğini bitir, mesele kapansın.

Teğmen, kendisine hakaret edildiğini, alçak dendiğini haykırıyor, Madam Courrèges, oğlunun o sözleri bu maksatla söylemediğine yemin ediyordu. Mamafih, gene de hepsi yerlerine oturmuşlardı. Bu ateşi söndürmek için hepsi gizli bir müsamaha ile elbirliği etmiş gibi idiler.

Aralarındaki, müvazenenin bozulmaması için aile zihniyeti onları koruyordu. Bütün bir ömür için, bu aynı kayığa binmiş mahkûmlar her türlü yangından çekinirlerdi. İşte bundan dolayı, artık yemek odasında çıt çıkmıyordu. Hafif bir yağmurun gürültüsü kesildi, dışarıdan yükselen kokular sessiz aileyi sardı. İçlerinden birisi: «Hava serinledi» dedi. Başka bir ses, bu yağmurun hiç olduğunu, tozu bile yatıştırmadığını söyledi.

Doktor derin bir şaşkınlıkla, son zamanlarda, fazla alâkadar olmadığı bu büyüyen oğluna bakıyordu. Onu, artık âdeta tanıyamıyordu. Doktor da, bu ayni pazar günü sanki derin bir

kâbustan uyanmıştı. Maria Cross'ın göremediği ve kendisini Victor Larousselle ile başbaşa bıraktığı o uzak günden beri, esasen bir korkulu rüyada yaşamıştı. Hayatının en elim günlerinden biri olan o pazar, artık kendisini serbest hissetmiş, daha doğrusu içinde bulunduğu büyüden kurtulmuştu (yahut ta kendisini öyle zannediyordu). Büyük bir yorgunluk, isimsiz bir bitkinlikten sonra nihayet kurtuluşa kavuşmuştu. Doğrusu o gün çok iztirap çekmişti. Savaşa sırt çevirmek ve ihtiyarlığa iltica etmekten başka arzusu yoktu. Maria Cross'un «İhtişam ve sefalet» salonunda beklediği dakikalardan iki ay sonra idi ve artık nihayet teslim olmaya karar veriyordu. Gene herkesin sustuğu masa başında doktor yeniden oğlunu unutuyor ve bu çetin yolculuğun her safhasını hatırlıyor. Merhale, merhale onu yeniden yaşıyor.

Tahammülfersa iztirabı, kaçırdığı randevunun ertesi günü aldığı uzun mazeret mektubu ile başlamıştı. İki ay zarfında müteaddit defalar, okuduğu bu mektup, şu şekilde başlıyordu:

«Kıymetli ve aziz dostum, kabahat biraz da sizin. Utandığım şu iğrenç lüksten vazgeçmek fikrini siz bana ilham ettiniz. Arabam olmadığı için, her zamanki saatte, sizinle buluşmak için eve yetişemiyorum. Mezarlığa daha geç geliyorum ve daha da fazla kalıyorum. Mezar taşlarının üzerlerinde öten kuşlar ile, Chartreuse (mezarlığın ismi) ikindi vaktinin o saatlerinde o kadar sâkin ki, bilemezsiniz. Küçüğümün beni tasvip ettiğini, benden memnun kaldığını zannediyorum.

Dönüşte işçi tramvayında mükâfatımı buluyorum bile. Fazla romantik olduğumu sanmayın, aralarına karışmaya lâyık olmadığım şu fakirlerin ortasında öyle mesudum ki şu tramvay dönüşlerinden, ne kadar hoşlandığımı size tarif edemem. Bana verilen şu arabaya binmem için ayaklarıma kapansalar artık razı olmam. Sevgili doktorum görüşmenin ne ehemmiyeti var ki. Tavsiyeleriniz bana yetişiyor, bizi birleştiren rabıta her şeyin üstünde. Maurice Maeterluck'in yazdığı gibi: «Vücutların yardımına ihtiyaç duymadan, ruhların birbirleri ile anlaşacakları bir gün gelecek.» Bana cevap verin mektuplarınız bana kâfi gelecek, sevgili Rehberim.»

M. C.

Hamiş: Hapları almaya devam edeyim mi? İğneler (enjeksiyonlar) ne olacak üç ampul daha kaldı, yeni bir kutu satın alayım mı?

Doktor bu mektupla hem zalimcesine yaralanmış, hem de onun ihtiva ettiği kendini beğenme havasını ve komplimanları çok yersiz bulmuştu. İnsanların en bayağı sırlarına vakıf olan doktor, onlara karşı derin bir müsamaha beslerdi. Onu çileden çıkaran bir tek kusur vardı, düşmüş kimselerin sukutlarını güzelleştirmek için kullandıkları maharet. İçinde yüzdüğü çirkefi billûri bir su gibi göstermek, insanlığın ineceği en aşağı merhale idi. Maria bu yalanlara pek alışık değildi. İlk önceleri kendisini olduğu gibi görmek ve hiç bir şey değiştirmemek hususundaki gösterdiği titizlikle doktoru cezbetmişti. Çok

genç yaşında dul kalan ve bir kasabada öğretmenlik eden annesinin âsil hisleri üzerinde uzun uzun dururdu. Biçare kadın, kızını iyi bir şekilde yetiştirebilmek için ne sıkıntılar çekmişti. «Annem çok büyük fedakârlıklar ile beni lisede okuttu, benim Sevre'i hazırlamamı istiyordu.

Ölmeden evvel düğünümde bulunmakla sevinç duydu, iyi bir izdivaç yapmıştım. Damadınız Basque ayni alayda arkadaşı olan kocamı iyi tanır. Kocam bana tapıyor, beni çok mesut ediyordu. O öldükten sonra çocuğumla yalnız kaldım, vakıa yaşayacak kadar param vardı, beni mahveden ihtiyaç olmadı. Fakat daha âdi bir hissin tesiri altında kalarak hareket ettim. İyi bir mevki sahibi olabilmek, evlenmek hevesi. Şimdi bile onun yanında, çalışmaktan, az para kazanmaktan korktuğum için kalıyorum. Mücadeleye cesaretim yok.»

Bu sözlerinden sonra, doktor, kaç defa, onun kendisini itham ettiğini, hor gördüğünü duymuştu. Bu âni değişikliğin sebebi ne olabilirdi? Neden birdenbire kendini mazur göstermeye, kendini övmeye başlamıştı.

Fakat mektupta onu en fazla üzen nokta daha da başka idi. Doktor, bu en derin yarayı deşmemek için kendini aldatmaya çalıştı. En tahammülfersa hakikat şu idi, Maria artık onu görmek istemiyor, ayrılmalarını gayet tabiî olarak kabul ediyordu. «Vücutların yardımına ihtiyaç duymadan anlaşabilecek ruhlar»: hastası tafsilât ile derdini anlatır, veya talebesi bilmediği dersi kekelerken, Maeterlinck'in bu cümlesi kaç defa kulaklarında çınladı. Genç bir kadının kendisinden

hoşlanabileceğini sanmakla ne delice hayallere kapılmıştı. Deli, çılgın. Fakat hangi mantık bizim bu çekilmez iztirabımızı hafifletebilir. Mevcudiyeti bize elzem olan, perestiş ettiğimiz mahlûkun lâkayit veya ihtiyârî bir kalple bizden ayrılmasından daha elim ne olabilir? Bizim için her şey olan birisinin nazarında bir hiç olduğumuzu öğrenmek...

O günler zarfında, doktor, kendini yenmek için büyük gayretler sarfetti. Madam Courrèges «Gene onu aynanın karşısında gördüm, vaziyetini idrak etti, o da kendini merak ediyor», diyordu. Sonsuz bir ümitsizliğin bahşedebileceği sükûna erebilmek için doktor elli yılın yıprattığı yorgun yüzünü temaşadan başka çare göremiyordu. Artık, Maria Cross'ı ölmüş telâkki etmeli, onu düşünmemeli idi. Kendisi de vazifesine devam ederek ölümü bekliyecekti. Evet, kendini ezmek, ölmek, hümmalı bir çalışmanın bahşedeceği uyuşuklukta kendini kaybetmek. Fakat başkalarının kendilerini aldatmalarına tahammül edemeyen doktor gene de kendini teselliye uğraştı: «Onun bana ihtiyacı var öteki hastalarımla nasıl uğraşmaya mecbursam, ona da bakmaya mecburum.» Maria'ya kendisini kontrol etmenin lâzım olduğunu yazdı. Evet tramvaya binmekle iyi ediyordu, fakat neden her gün sokağa çıkıyordu, evde bulunacağı bir gün doktorunu bekleyemez mi idi? Her zamanki saat'de Maria'yı görebilmek için, doktor vakit bulabilirdi.

Bütün hafta mektup bekledi. Her sabah, önünde biriken gazetelere, reklâmlara bir göz atmak ona kâfi geliyordu. «Daha henüz cevap ver-

medi.» Kendi kendine hesaplar yapıyordu. Mektubu cumartesi günü postaya attım pazarları mektupların dağılma günü, ancak pazartesi alabildi, cevap verebilmek için de iki üç gün beklemiştir. Bu gün haber alsam şaşarım doğrusu. Ancak yarından sonra üzülmeye başlayabilirim.» Çok yorgun olduğu bir akşam, eve dönüşte şu mektubu buldu:

«Küçüğümü ziyaret benim için mukaddes bir vazife. Hava ne olursa olsun oraya gitmeliyim. Bilhassa güneş batarken kendimi küçük meleğime o kadar yakın hissediyorum ki. Sanki, bu saati biliyor ve beni bekliyor gibi geliyor bana. Çok saçma, fakat Pascal'ın dediği gibi «Kalbin sebepleri var», saat altı tramvayına bindiğim vakit kendimi mesut ve sâkin buluyorum. Bu tramvayın işçiler arabası olduğunu bilirmi idiniz, fakat bu beni korkutmuyor, bilâkis. Ben halka o kadar yakınım ki ve ondan uzaklaşmak istemekle başka bir tarafa yaklaşmış bulunuyorum.

Bu amelelere bakıyor onları da kendim gibi yalnız, nasıl anlatayım, kendim gibi köksüz buluyorum. Evim onlarınkinden daha şaşaşalı, fakat gene de iğreti, onlar nasıl bir şeye malik değillerse ben de öyleyim. Vücutlarımız bile bizim değil. Neden evinize dönmeden, geç vakit bana uğramıyorsunuz? Mösyö Larousselle ile karşılaşmak istemediğinizi biliyorum, fakat ona sizinle yalnız kalmak istediğimi bildiririm. Beni muayene ettikten sonra, onunla bir kaç kelime konuşmamız yeter. Haplar ve enjeksiyonlar için bana **cevap vermediniz.»**

Maria Cross

Doktor önce bu mektubu yırtmış ve parçalarını kâğıt sepetine atmıştı. Sonra diz çöktü, kâğıt parçalarını topladı ve zorlukla yerinden kalktı. Maria, onun Larousselle'i görmeye tahammülü olmadığını bilmiyormu idi? Bu adam'ın her şeyinden nefret ediyordu, o damadı Basque ile ayni cinstendi. Boyalı bıyıklarının altındaki tebessüm, şiş yanakları, geniş omuzları, her şeyi ile kendine olan emniyeti dünyaya haykırıyordu. Paltosunun altındaki iri kalçaları bile sonsuz memnuniyetinin timsali idi. Maria Cross'ı, Bordeaux'nin en âdi kadınları ile aldattığını, gösteriş yapmak için onu tuttuğunu bütün şehir bilirdi. Fakat doktor, yalnız doktor, zengin adam'ın hayatındaki yegâne aşkın Maria Cross olduğundan emindi. Kadın onun hem en şiddetli ihtirası, hem de ayni zamanda çileden çıkaran mağlûbiyeti idi. Maria'yi nihayet parası ile satın almamış mı idi? Ona sahip olan o değil mi idi?

Larousselle ticarethanesinin yegâne varisi olan oğlu olmasa, o dul kalır kalmaz genç kadınla evlenirdi. Dadıların, mürebbilerin, rahiplerin mukaddes vazifesine hazırladıkları kıymetli evlâdına düşük bir izdivacın kirleteceği ismi bırakamaz ve onu böyle bir kadınla ayni çatı altında yaşamaya mecbur edemezdi. Şehrin âsil ailelerine çok bağlı olan Basque, hep ayni teraneyi tekrarlardı: «Ne diyeyim bilmem ki baba, ben Larousselle'in bu hislerini çok yüksek buluyorum. O bir asilzade, daima kusursuz bir şekilde hareket eder, tam mânasile bir centilmen'dir.»

Doktorun bu adamdan tiksindiğini bilen Maria, nasıl olur da onunla karşılaşacağı bir saatte

bu randevuyu veriyordu. Belki de artık bıktığı ve ondan kurtulmak istediği için bu saati seçmişti. Kendini bu fikre alıştırmaya uğraştı. Bir kaç hafta, ona en çılgın ve öfkeli mektupları yazıp yırtıp, tekrar yazdıktan sonra, nihayet kuru ve kısa bir kaç satır yolladı. Şöyle diyordu: «Mademki bir gün bile evde kalamayacak kadar kendini iyi hissediyordun, demek doktorun tedavisine ihtiyacın kalmamıştı.» Ertesi gün dört sahifelik uzun bir mektup aldı. Kadın özür diliyor itiraz ediyor ve iki gün sonraya rastlıyan pazar bütün gün doktoru bekliyeceğini bildiriyordu:

«Mösyö Larousselle, boğa güreşlerine gidecek, bu gibi eğlencelerden hiç zevk almadığımı bilir. Gelin beraber çay içelim. Sizi saat beş buçuğa kadar bekliyeceğim.»

Doktor ondan bu kadar samimi bir mektup hiç almamıştı. Mektubu tekrar, tekrar okuyor, cebinde onu elliyor ve bu seferki buluşmanın diğerlerinden farklı olacağına yemin ediyordu. Fakat, bu ilim adamı önsezgilerinin tahakkuk etmediğini bildiğinden: «Hayır bu bir hissikablelvuku değil diye tekrarlıyordu.» Bu bekleyişte mantıkî olmayan bir nokta bile yok, öfke dolu mektubuma dostlukla mukabele etti. Artık muhavereye daha samimi, daha esrarlı bir çeşni vermek benim elimde.

Lâboratuar ile hastane arasında, arabada giderken mütemadiyen bu mülâkatı düşünüyor, sual ve cevaplarını hazırlayordu. Doktor pek roman okumazdı, hiç bir kitap ona kendi yarattığı ve baş rolünü tuttuğu hayallerinden daha cazip görünemezdi. Reçetesini yazıp, hastasının evinin

daha merdivenlerinden inerken, gömdüğü kemiği bulan bir köpek gibi eski hayallerine dönüyordu. Bazan da bu çılgınca ümitlerden utandığı anlar oluyordu. Fakat, bu çekingen adam insanları ve hâdiseleri kudretli iradesinin altına almakla büyük bir sevinç duyuyordu. Bu mahcup ve vicdanlı adam, fikir âlemine dalınca bambaşka bir şahsiyet oluyor, hiç bir engel tanımıyor, en korkunç cinayetlerden bile irkilmiyordu. Kendine değişik bir yaşayış temin edebilmek için, bütün ailesini hayalinde yok ettiği dakikalar oluyordu.

Maria Cross ile buluşmasından evvelki iki günlük müddet zarfında duyduğu saadet içinde kimseyi yok etmemeye karar verdi. Arkadaşlarından bir çoğunun yaptığı gibi, yanında duyduğu sıkıntıyı (başka sebep yok) bahane ederek, karısından ayrılabilirdi. Elli iki yaşındaki bir erkek (belkide vicdan azabının zehirleyeceği) saadeti tadabilmek için çok geç kalmış değildir. Fakat, hiç bir şeye sahip olamayan bu adam, ne için bu zevk kırıntılarından kaçınacaktı. Mevcudiyeti ile huysuz zevcesini mesut edemiyordu. Çoktanberi kızı, oğlu, tarafından sevilmekten vaz geçmişti. Çocuklarının ona olan sevgisini Madeleine'i nişanlar iken öğrenmişti maalesef. Raymond'a gelince, erişilmiyecek bir gaye uğruna beyhude fedakârlıklar yapmak mânasızdır.

★

Doktor, zevk aldığı bu hayallerin, her zamanki düşüncelerinden farklı olduğunu hissediyordu. Hattâ birdenbire, bütün bir aileyi yok ettiği vakit bile, şüphe yok ki biraz utanıyor fakat vicdan azabı çekmiyordu — belki biraz gülünç

olduğunu seziyordu. — Asil benliğinin ilgilenmediği, suni bir oyundan başka bir şey değildi. Hayır, hiçbir zaman bir canavar olabileceğini düşünmemişti. Nazariyesine göre, kendini, yalnız kalınca deliler gibi hareket eden diğer insanlardan çok farklı görmüyordu.

Fakat bu pazar beklediği, şu 48 saat zarfında bütün kuvveti ile bir hülyaya sarıldığını ve bu hülyanın bir ümid olduğunu çok iyi idrak etti. Kadınla olan muhaveresinin akislerini kalbinde dinliyordu ve uydurduğu sözlerden başka kelimelerin konuşulacağını 'düşünmek bile istemiyordu. Şöyle bir konuşma hazırlamıştı:

— Her ikimiz de bir çıkmaza girdik. Maria. Ya bu duvara yaslanıp ölmeli, ya da geri dönmeliyiz. Siz hiç sevmediniz, beni sevemezsiniz. Aşkıma karşılık sizden hiçbir şey beklemiyorum, Kendinizi bana teslim edebilirsiniz. Burada Maria'nın itirazlarını işitir gibi oluyordu:

— Çıldırdınız mı? Ya karınız, çocuklarınız?..

— Onların bana ihtiyacı yok. Diri diri gömülen bir adamın, kendini boğan tabuttan çıkmaya hakkı yok mudur? Karımdan, kızım ve oğlumdan beni ayıran çölleri ölçemezsiniz. Sözlerim bile onlara erişemez. Yavruları büyüyen hayvanlar, onları terkediyor. Ekseri zaman erkek hayvan yavrusunu tanımaz bile. Bu evlât, ana baba sevgisi insanların bir icadı. İsâ bunu iyi bilirdi, kendisini takip edenlere ana ve babaları terk edeceklerini söylemişti. Karı ile kocayı birbirinden, evlâtları ebeveynden ayırmakla iftihar ederdi.

— Kendinizi Tanrı yerine mi koyuyorsunuz?

— Sizin için Tanrının bir hayali değil miyim? Benim sayemde mükemmelliğe ulaşmadınız mı (Bu sözlerden sonra doktor susmalı idi, hayır metafizik yapmak doğru olmazdı.)

— Fakat mevkiiniz? Hastalarınız? İyilik yapmak için yaşayan bir adam olduğunuzu unutmayın. Şehirdeki dedikoduyu düşünün...

— Öldüğüm zaman nasıl olsa, bensiz yaşayacaklar yerine geçilmiyen kim vardır ki. Evet Maria, mevzuubahis olan ölüm, bu karanlık ve sıkıntılı hayattan sizinle beraber başka bir hayatta dirilmek için. Karım kendine ait olan serveti muhafaza eder. Sizi yaşatmak için çalışır, didinirim. Cezair ve Santiago üniversitelerinden beni davet ediyor, bir profesör kürsüsü teklif ediyorlar. Bu güne kadar biriktirdiğim meblâğı çocuklarıma bırakırım.

Hayalinde yaşattığı sahnenin bu kısmında, arabası hastanenin önünde duruyordu. Doktor dalgın, dalgın gizli bir sihirden kurtulmuş bir adamın gözleri ile eşikten geçiyordu. Vizitası biter bitmez, gene rüyasına dönüyor ve iştiyak ile tekrarlıyordu: «Ben çıldırıyorum, ben bir deliyim, mamafih belkide...» Meslekdaşları arasında bu güzel rüyayı tahakkuk ettirenleri tanırdı. Yalnız şu vardı ki, onlar karışık yaşayışları, sefih hayatları ile bu rezaletlere hazırlanmışlardı, halbuki bütün şehir doktor Courrèges'i bir evliya olarak tanırdı.

Fakat ne mânasızlık, böyle bir şöhrete istemiyerek sahip olduğu için, haketmediği bu yükten kurtulmak ne büyük bir ferahlık olacaktı. Ah, herkes tarafından hor görülmek, ayıplanmak. İş-

te o zaman, Maria Cross'a fazilet nasihatlarından bambaşka sözler söyleyebilecekti. O zaman, bir kadını seven ve onu zorla fetheden erkek olacaktı.

*
* *

Nihayet, o pazar sabahının güneşi doğdu. Doktor o günlerde ancak elzem olan ziyaretleri yapar, şehirdeki muayenehanesine uğramazdı. Müşterilerinin doldurduğu bu kabineye ancak haftada üç defa uğrardı. Yazıhaneler için kullanılan bir binanın, birinci katındaki bu odadan nefret ederdi. Orda hiç ciddî bir şekilde çalışamaz ne bir satır yazabilir, ne de okuyabilirdi. Doktorun bu odası, minnettar müşterilerinin getirdikleri hediyeler ile dolmuştu. Önceleri bu sanat eserlerinden, şu bronzlar, şu pişmiş Avusturya topraklarından, şu mermer meleklerden nefret eden doktor, zamanla bu çirkin müzeden zevk almıya başlamıştı. En garip çirkinlikte bir sanat eseri aldığı vakit, adeta memnun oluyordu. Onu hoşnut etmek isteyen müşterileri, doktora hediye verecekleri zaman, birbirlerine «aman antika olmasın» derlerdi.

Maria Cross ile mülâkatın, kaderini değiştireceğinden emin olduğu o pazar günü saat üçe doğru, hafta arası vakti olmayan sinir hastası bir iş adamını, muayenehanesinde görmeyi kabul etmişti. Böylece, hemen yemekten sonra çıkabilecek ve beklediği, korktuğu an gelip çatmadan son dakikalarını meşgul edebilecekti. Arabasına ve kalabalık tramvaylara binmedi. Basamaklardan insan salkımları sarkıyordu. Bir rugby maçı ve senenin ilk boğa güreşi vardı. Yılın ilk «Coori-

da»sı. Sarı ve kırmızı ilânlarda «Algebando» ve «Fuentes» isimleri yazılı idi. Güreş ancak saat dörtte başlayacaktı, fakat dükkânların kapalı olduğu bu pazar günü, halk sokakları dolduruyor, oyun meydanlarına hücum ediyordu. Genç adamlar, renkli kurdeleli hasır şapkalar, İspanyol stili zannettikleri açık gümüşî şapkalar giymişlerdi. Sigara dumanının yarattığı bulutlarda kahkahaları kayboluyordu. Yol üstündeki kahvelerden içki kokuları yükseliyordu. Şimdiye kadar, bir saatini diğer saatlerinden ayıran, vakti öldürmek maksadi ile serseriyane dolaştığını Doktor Courrèges hiç hatırlamıyordu.

Daima meşgul olan ve didinen bir adama yakışmayan bir tembellik. Yapacak bir iş bulamıyordu, başladığı tecrübeyi düşünmek istedi, fakat hayalinde, uzanmış kitabını okuyan Maria Cross'dan başka kimseyi göremiyordu.

Birdenbire güneş kayboldu, endişelenen halk semayi kaplayan ağır bulut kümesine baktı. Birisi yağmurun serptiğini iddia etti, fakat güneş gene semada yükseldi. Hayır son boğa iztirap içinde boğazlanıncaya kadar fırtına kopmayacaktı.

Doktor düşünüyordu, belki hâdiseler tahmin ettiği gibi cereyan etmiyecekti, fakat emin olduğu bir nokta vardı, o da bugün Maria Cross'a sırrını bildirecekti. Nihayet ona kat'î suali soracaktı. Randevuya iki buçuk saat daha vardı. Cebindeki lâboratuarın anahtarına dokundu yok! yok! Oraya gidecek vakti yoktu. Sanki âni bir rüzgâr çarpmış gibi, halk elektriklendi. Bağrışıyorlardı: «İşte geldiler.» Muhteşem kıyafetleri içinde ma-

tadorlar göründü, eski devirlerden kalma arabalara binmişlerdi. Üstlerinin pejmurdeliğine rağmen âsil ve muzaffer tavırlı arabacıların çektiği arabalar. Doktor hayret ediyordu bu sert, esmer ve zayif çehrelerde bayağı ifadeler görünmüyordu. Kırmızı ve altın sarısı, eflâtun ve gümüş rengi alay. Doktor kalabalığı yardı, şimdi de çarpık, ıssız sokaklardan geçiyordu. Mermer sütunlar üzerinde pişmiş toprak ve bronzdan kadın heykellerinin kendine gülümsediği muayenehanesinde bir mahzen serinliği vardı. Eski zaman duvar saati, daha küçük, fakat daha asri bir sahte Delft saatinden daha ağır işliyordu. Yazı masasının ortasında, modern stil bir kadın heykeli. Kristal bir blok'a oturmuş, kâğıtları muhafaza ediyordu. Bütün bu biblolar, şehrin her duvarında gördüğü bir revünün ismini mırıldanıyordu sanki «N'yà que ça de bon» (En iyi şey budur), ineğinin yanında otlayan gümüş bir boğaya kadar hep ayni teraneyi söylüyorlardı.

Doktor kolleksiyonunu gözden geçirdi ve yavaş sesle «İnsanlığın en aşağılık devresi» diye mırıldandı. Bir pancuru itti, içeride tozlu bir alev ışıldadı.

Odada dolaşıyor, ellerini uğuşturuyor ve şöyle konuşuyordu: «Hazırlık lâzım değil, fakat ilk sözlerimle beni görmek istemediği zamanki ümitsizliğimi açıklamalıyım. O hayret edecek, onsuz yaşamıyacağımı söyleyeceğim, ve sonra kimbilir belki...»

Zili duydu, kapıyı kendi açtı hastasını içeri aldı. Ah, bu müşteri onu hayalinden ayıramazdı, onu dinlemek yeterdi. Bu sinir hastası doktorun

kendisini dinlemesinden başka bir şey beklemiyordu. Şüphesiz o doktordan mystik bir fikir ediniyordu, çünkü sırrını en gizli yarasını açıklamaktan çekiniyordu. Doktor, hayalen gene Maria Cross ile yanyana idi: «Ben de zavallı bir insanım Maria, ötekiler gibi et ve kemikten yapılmış biçare bir insan. Saadetsiz yaşanmaz. Bunu çok geç farkediyorum, fakat benimle gelmeyi kabul ederseniz...»

Hastanın konuşması bitmişti, doktor herkesin takdir ettiği kibar tavrı ile: «Siz evvelâ iradenize güvenmelisiniz. Eğer kendinizi serbest hissetmiyorsanız, sizin için hiç bir şey yapamam. Bütün sanatımız, yanlış bir fikir karşısında iflâs ediyor. Kendinizi irsiyetin kurbanı zannediyorsanız, benden bir yardım beklemeyin. Daha ileri gitmeyerek sizden bir şey isteyeceğim, kendiniz olmayan, bu içinizdeki şeytanları yenmenizi bekliyorum. İradenizin kuvveti ile bunda muvaffak olabilirsiniz.»

Öteki sözünü kestiğinden, doktor yerinden kalkmış ve yarı açık pancurlardan ıssız sokağı seyretmişti. Ölen inancına uymayan, bu yalancı kelimelerden iğreniyordu. Asırlardan beri, sönen bir yıldızdan nasıl ışık alırsak, etrafındaki ruhlar onun kaybettiği inancın akislerini duyuyordu. Masasına döndü sahte Delft saatinin dördü gösterdiğini görünce hastasını savdı.

Kaldırımda âdeta koşarak yürüyen doktor «vakit var» diyordu. Meydana geldiği zaman, sinemalardan boşalan halkın tramvayı doldurduğunu gördü. Görünürde, bir tek araba yoktu. Kalabalığın arasına karışmaya mecbur oldu, ma-

mafih gene de saatine bakmaktan kendini alamıyordu, arabasına alışık olduğundan, vaktini yalnış ayarlamıştı. Kendini teselli etmeye çalışıyordu en kötü ihtimali göze alarak ancak yarım saat gecikecekti, bu da bir doktor için hiç bir şey sayılmaz. Maria, onu daima beklemişti... Evet, fakat mektubunda, saat beş buçuğa kadar demişti...

Saat beşe geliyordu bile. Önündeki kısa boylu, şişman bir kadın öfke ile: «İnsanı böyle itmeyin» diye haykırmıştı. Tıklım, tıklım ve çok sıcak tramvayda, fazla kalın giyindiğine pişman oldu. Terlemekten, yüzünün kirli görünmesinden, fena kokmaktan korkuyordu. Talence kilisesinin önünde indiği vakit, saat henüz altıyı çalmamıştı.

Önceleri adımlarını hızlandırdı, sonra meraktan deli gibi, kalbinin ağrımasına rağmen koşmaya başladı. Fırtına bulutları semayı kararttıyordu. Son boğa bu karanlık göklerin altında can veriyordu. Küçük bahçelerin parmaklıklarının arkasında, tozlanmış leylâk dalları uzatılmış eller gibi yağmur bekliyordu. Kitabından gözlerini ayırmayan, uzanmış kadını görür gibi olan doktor, ona doğru koşuyordu. Fakat bahçenin kapısına yaklaştığı anda onu gördü, sokağa çıkıyordu. Her ikisi de oldukları yerde durdular. Kadın nefes nefese idi, ona doğru koşmuştu. Biraz sinirlenmiş gibi:

— Sizi ancak beş buçuğa kadar bekleyeceğimi yazmıştım.

Doktor, dikkatli bir gözle onu süzdü.

— Matem elbiselerinizi çıkartmışsınız.

Maria yazlık elbisesine bakarak cevap verdi:

— Eflâtun rengi yarı matem sayılmaz mı?

Bu başlangıç bile, tahayyül ettiği muhavereden ne kadar değişik idi. Ne müthiş fark, alçakça bir hissin tesiri altında kalarak:

— Mademki beni artık beklemiyordunuz, belki de başka bir yere söz verdiniz. Bir daha sefere görüşürüz...

Genç kadın biraz hırçın bir sesle:

— Kime söz vermiş olabilirim? Ne tuhafsınız doktor!

Eve doğru çıkan, hafif yokuşu tırmanıyordu, eflâtun tafta elbisesinin etekleri tozlarda sürünüyordu, başı öne doğru eğik olduğundan, adam onun ensesini gördü, Maria, meçhul çocuk, saat altı tramvayına binmez zannile doktora bir pazar günü söz vermişti. Fakat kararlaştırılan saatte M. Courrèges görünmeyince, sevinç ve ümitten çıldıran kadın, tahmini olarak koşmuş ve şu şekilde düşünmüştü:

«Beni görmek için, her zamanki tramvaya binmiş olmak ihtimali binde bir, fakat gene de... Ah bu sevinci kaçırmamak...» Heyhat o pazar, saat altı tramvayında kendisini görmeyen çocuğun meyus olup olmadığını asla öğrenemiyecekti. Acele koşarak, çıktığı taş merdivenleri yağmur ıslatmaya başlamıştı bile. Arkasındaki, yaşlı adamın sıklaşan nefesini duydu. Bizim seçmediğimiz, kalbimize tesir edemeyen bu adamlar ne sıkıcı olur. Haklarında öğrenmek istediğimiz en ufak bir tafsilât bile yoktur, ölümleri de, yaşayışları da bizi ilgilendirmez, fakat gene de, her şeye rağmen hayatımızı dolduran onlardır. Ye-

mek odasından geçtiler, Maria, salonun pancurlarını itti, şapkasını çıkardı uzandı, nafile yere hazırlamış olduğu muhavereden cümleler arayan doktora gülümsedi:

— Yoruldunuz, sizi çok mu koşturdum.

— O kadar yaşlı değilim.

Gözlerini, her zamanki gibi, karşısındaki aynaya kaldırdı. Hâlâ kendini tanımıyor muydu? Sanki, birdenbire, gülümsiyen gençliğini görecceğini mi sanıyordu? Neden, her seferinde, kalbi burkuluyor, ayni meyus hayrete düşüyordu. Kendini topladı, ve Maria'ya hitap ederken, takındığı ciddî baba tavrı ile sordu: «Sihhatiniz nasıl», Genç kadın, kendini hiç bir zaman, bu kadar iyi hissetmediğini söylerken biraz evvel doktorun gelişile, kırılan hayalini hafifleten bir zevk duyuyordu. Hayir, bu gün pazardı, meçhul çocuk tramvayda olamazdı. Fakat yarın, gene birbirlerini göreceklerdi, ve kadın yeni bir hâdisenin zuhur etmesi ve kendisi ile konuşması ümidinin her gün kırılmasına rağmen, bu yakın sevinci heyecanla bekliyordu.

— Artık enjeksiyonlara nihayet verebilirsiniz...(Aynada seyrekleşen sakalına, yorgun gözlerine bakıyor ve hazırladığı ateşli kelimeleri hatırlıyordu.)

— İyi uyuyorum ve artık içim sıkılmıyor. Düşünün doktor, hiç bir şey okumak istemiyorum. Şu «Voyageà Sparte»(Spartaya seyahat) kitabını geri alabilirsiniz, bir türlü bitiremedim.

— Hâlâ hiç kimse ile görüşmüyor musunuz?

— Beni ne zannettiniz. M. Larousselle'in arkadaşlarının metresleri ile mi ahbaplık yapaca-

ğım sanıyorsunuz. Ben ki, şimdiye kadar onlardan günahım gibi kaçtım. Bordecup'da nevi şahsına münhasır yegâne kadın benim, bunu bilirsiniz, kimse ile görüşemem.

Evet, bunu her vakit söylerdi, fakat daima gizli bir şikâyet gibi, hiç böyle sâkin ve mesut bir tarzda konuşmamıştı.

Doktor artık bu uzun alevin göklere doğru yükselmiyeceğini beyhude yere yanmadığını, yeryüzünde yakınında kendisinin bilmediği bu gıdayı bulduğunu anlıyordu. Tarizkâr bir sesle, bu gibi kadınlar ile görüşmüyorsa bile belki efendiler ile görüştüğünü söyledi.

Biçare adam, kızardığını hissetti, konuşma çoktanberi arzuladığı şekli almak üzere idi. Esasen genç kadın gülerek soruyordu:

— O doktor yoksa kıskanıyor musunuz? Fakat ne tuhaf, bana âdeta bir kıskançlık sahnesi yapıyorsunuz. Hayır, hayır, üzülmeyin şaka ediyorum, nasıl bir insan olduğunuzu bilirim.

Mamafih alay etmek istediği aşikârdı doktorun böyle bir zaafiyetinin bulunabileceğini nasıl tahmin ederdi. Ona endişe ile baktı:

— Sizi kıracak bir şey söylemedim ya?

— Evet Maria, beni çok kırdınız, yaraladınız. Fakat Maria, hangi yaradan bahsettiğini anlayamadı, ona olan hürmetinden, hayranlığından bahsetti.

Doktor ona doğru eğilmiş, onu kendine doğru yükseltmiş idi. Bu cümle kadar, sahte bir hareketle doktorun elini sıktı ve dudaklarına götürdü. Doktor, hızla elini çekti. Maria Cross, incinmişti yerinden kalktı, pencereye yaklaştı ve yağ-

mur altında bunalan bahçeyi seyretti. Doktor da fırlamıştı. Kadın başını bile çevirmeden:

— Sağnağın sonunu bekleyin, dedi.

Courrèges karanlık salonda hareketsiz duruyordu. İntizamlı bir adam olduğundan bu müthiş dakikadan istifade ederek, içindeki her türlü arzu ve ümidi koparmak istedi. Evet, artık her şey bitmişti. Perdenin dışında kalıyordu. Eli ile bir şeyi kovar gibi bir harekette bulundu. Maria, ona şu sözleri haykırmak için döndü:

— Artık yağmur dindi.

Misafiri hâlâ kımıldamayınca, onu göndermek maksadı ile söylemediğini, fakat havanın açılmasından istifade etmenin makul olacağını ilâve etti. Maria ona bir şemsiye vermeyi teklif etti, doktor evvelâ kabul daha sonra reddetti. Şöyle düşünmüştü: «Onu geri getirmem lâzım, belki geri dönmem için bir sebeb teşkil eder.»

Artık iztirap çekmiyordu. Biten fırtınadan zevk almaya bakıyor. Kendini bilhassa kendinin bu parçasını, artık iztirapları dindiği için ölümünden teselli duyulan bir dost gözü ile görüyordu. Partiyi oynamış ve kaybetmişti, artık geri dönemezdi, çalışmaktan başka gayesi olmayacaktı.

Dün lâboratuardan telefon etmişler, safra kesesi çıkarılan köpeğin öldüğünü bildirmişlerdi. Robinson başka bir köpek tedarik etmeli idi. Şarkı söyleyen, yorgun bir halk tramvayları dolduruyordu. Batan güneş ve biraz evvel kopan fırtınadan sonra hakiki bir kır kokusu yayılan, leylâk dolu bu sayfiyede yürümekten zevk duyuyordu. Artık iztirap çekmek faslı bitmiş, zindanın

duvarlarına başını vurmak sona ermişti. Çocukluğundanberi, tâ içinde gizlediği ve etrafındakilere bol bol dağıttığı bu kudretli kuvveti ruhunun tâ derinliklerine kadar sokuyordu. Tam bir ferağat. Her tarafa, asılı reklâmlara, parıldayan tramvay raylarına, solmuş leylâkları gidonlarına bağladıkları bisikletlere rağmen, sokaklarda tam bir kır havası vardı. Barlar, ay ışığında yola çıkacak kervanların doldurduğu hanlara benzemişti. Bu yolcular bütün gece arabalarında ölü gibi, yıldızlara karşı yatacaklar ve rüya içinde meçhul ülkelere doğru ilerleyeceklerdi. Eşikte henüz köylüleşmeye başlayan çocuklar uyuşmuş çekirgeler ile oynuyorlardı.

Artık duvarlara başını vurmamak kaç yıldanberi bu korkunç hücum da kendini sarfetmişti. Hıçkıra hıçkıra ağladığı bir sabahı hatırlayordu (hemen hemen yarım asır oluyordu) mektebe gitmek lâzımdı. Annesinden ayrılmak istemiyordu. Annesi ona haykırıyordu: «Ağlamaya utanmıyor musun? Budala çocuk, tembel...» Ondan ayrılmak iztirabından başka derdi olmadığını annesi neden anlayamıyordu, daha sonraları... Gene elile bir hayali kovar, etrafı süpürür gibi bir jest yaptı: «Bakalım dedi yarın sabah» ve sanki kendisine bir morfin iğnesi yapmış gibi, şu derdi vücuduna aşıladı... Şu ölü köpek... Her şeye yeniden başlamalı. Fakat şimdiye kadar bu faraziyeyi gerçekleştirecek deliller toplamalı idi. Ne çok vakit kaybetmişti, ne ayıp! Lâboratuarındaki her çalışmanın insanlığa faydası olduğunu bildiği halde, kaç gününü bomboş geçirmişti.

İlime ihtisas ile hizmet etmek lâzım, onun

paylaşılmaya tahammülü yoktur. «Ben yarım bir âlimden fazla bir şey olamam.» Dallar arasında bir ateş görür gibi oldu, bu yeni doğan aydı. «Benimkiler» diye isimlendirdiklerinin bulundukları evi gizleyen ağaçlar gözüktü. Kaç defa, şu anda kalbinde tekrarladığı şu yemine ihanet etmişti.

«Bu akşamdan itibaren Lucie'yi mesut edeceğim» Bu sefer vaadinde sebat edeceğini kendi kendine isbat etmek için adımlarını sıklaştırdı. Karısı ile, yirmibeş yıl önce Areachon'da bir bahçede ilk buluştukları günü hatırlamaya çalıştı. Meslekdaşlarından biri, onları tanıştırmıştı. Fakat her şeye rağmen, bu geçen günlerin nişanlısını, bu silinen fotografı göremiyor. Gözlerinin önünde başka bir resim canlanıyor, eflâtun elbiseleri ile misafiri gecikti diye sevinçten çıldırarak başkasına koşan bir genç kadın. Acaba, kime doğru gidiyordu? Doktor keskin bir acı duydu, bir saniye durdu ve birden kendisi ile Maria Cross'un sevdiği bu adam'ın arasındaki mesafeyi genişletmek için koştu. Sanki her adım, onu bu tanımadığı fakat ayni zamanda nefret ettiği rakipten uzaklaştırıyormuş gibi bir nevi ferahlama hissediyordu. Mamafih o akşam yemek odasında, Raymond eniştesi ile kavgaya tutuşurken, dünyaya getirdiği bu yabancıda uyanan ani baharı sezmişti.

Sofradan kalkmışlardı. Çocuklar büyüklerin dalgın buselerine alınlarını uzatıyorlardı, anneleri, anneanneleri ve ninelerinin peşi sıra odalarına çıktılar. Raymond, pencerelerden birinin önünde duruyordu. Doktor oğlunu kutudan siga-

ra alırken, onu yakarken ki zarif hareketlerine bakarak hayret etti. Yakasına bir gül koncası takmış, pantalonunu gayet düzgün ütületmişti. Doktor düşündü:

— «Ne tuhaf, tıpkı zavallı babama benziyor.» Evet Raymond, yetmiş yaşına kadar, kazandığı parayı kadınlar uğrunda sarfeden meşhur cerrahın. modeli idi. Antisepsiyi Bordeaup'da ilk tatbik eden o idi, oğlu ile fazla meşgul olmamış, sanki onun ismini unutmuş gibi ona daima «küçük» diye hitap etmişti. Bir akşam yüzü çarpılmış, ağzından köpükler saçan bir vaziyette bir kadın tarafından evine getirilmişti. Saatini, para cüzdanını ve küçük parmağındaki pırlanta yüzüğü bir türlü bulamamışlardı. «Ondan sadece ihtiras dolu bir kalpten başka bir şey miras kalmadı bana...» Beğenilmek hassasını torununa bıraktı.

Doktor sırtını çevirmiş, bahçeyi seyreden Raymond'a, oğlu olan bu erkeğe bakıyordu. Hümma içinde geçen bu gününden sonra, içini boşaltmak, çocuğuna şunları sormak istiyordu: «Neden hiç birbirimizle konuşmuyoruz? Seni anlayamıyacağımdan mı korkuyorsun? Bir baba ile oğlunun arası bu kadar uzak mı sanıyorsun? Bizi ayıran yirmibeş yıl neyi ifade eder ki. Kalbim gene yirmi yaşında, ve sen benden bir parçasın. Müşterek zevklerimiz, müşterek nefret ve arzularımız olabilir. Birbirinden en uzak bulunan kadın ve erkek bir kucaklaşmada birleşir. Bir ana bile, büyümüş oğlunun başını kendine doğru çekerek, saçlarını öpebilir, fakat baba, doktor Courrèges'in cesaret ettiği hareketten başkasını yapamaz.

Doktor elini oğlunun omzuna koydu, çocuk ürpererek geri döndü. Baba gözlerini kaçırarak sordu:

— Hâlâ yağmur devam ediyor mu?

— Hayır artık dindi.

Diye cevap verdi, başını çevirmeden: «Hayırlı geceler» dedi ayak sesleri işitilmez oldu.

O anda Madam Courrèges derin bir hayret içinde kaldı, kocası ona bahçede dolaşmayı teklif ediyordu. Bir atkı alacağını söyledi. Kocası onun yukarı çıkmasına ve mutadı olmayan bir çeviklikle inmesine kulak verdi.

— Koluma gir Lucie, ay · gizlenmiş, etraf iyi görünmüyor.

— Fakat bahçenin yolları aydınlık.

Kadın biraz ona yaslanıyordu, doktor nişanlandıkları zamanki kokuyu gene karısında duydu. Uzayan o haziran geceleri, bahçede sıranın üstünde yanyana otururlardı.

Karısına oğullarındaki değişikliği farkedip etmediğini sordu. Yoo, onu eskisi gibi inatçı, suratsız ve pasaklı buluyordu. Baba israr etti, Raymond kıyafetine dikkat etmeğe başlamıştı.

— Ah evet Julie geçen gün öfkelenip duruyordu. Küçük bey haftada iki defa pantalonlarının ütülenmesi için emir veriyormuş.

— Raymond onun eline doğdu âdeta, Julie onun bazı kaprislerini hoş görmeli. Sen ona biraz nasihat ver.

— Julie fedakârdır, fakat her şeyin haddi var. Madeleine ne derse desin, onun hizmetçileri hiç bir iş görmüyor. Julie biraz sinirlidir, fakat merdivenleri temizlerken öfkelenmesini mazur görüyorum.

Hasis bir bülbül kesik nağmeler ile öttü. Bir çağla bademi korusundan geçtiler. Doktor yavaş sesle:

— Küçük Raymond'ımız.

— Julie'nin yerini tutacak kimseyi bulamayız, ben daima bunu söylerim. Evet, aşcı kadınların kaçmasına sebep oluyor diyeceksin, fakat ekseri haklı olan gene Julie'dir Meselâ Léonie..

Doktor kaçınılmaz bu vaziyetin karşısında boyun eğmiş sordu:

— Hangi Léonie?

— Canım bilirsin ya, şu şişman kadın... Hayır ondan evvelki, hani üç ay kalan kadın. Yemek odasını bir türlü temizlemek istemiyordu. Tabiî, o odayı yapmak Julie'nin işi değildi.

Doktor:

— Şimdiki adamlar eskileri gibi değil.

İçinde bir şeylerin yıkıldığını hissetti. İtiraflarını, göz yaşlarını anlaşmak isteklerini beraberinde sürükleyen bir yıkılma.

— Eve dönsek fena olmaz.

— Madeleine, aşcı kadının kafa tuttuğunu tekrar edip duruyor, fakat bundan Julie'nin ne kabahati var. Kadın aylığının artmasını istiyor. Burada şehirdeki gibi kâr edemiyorlar, pazarlarımızın iyi olmasına rağmen, hoş zaten öyle olmasa bir gün bile kalmazlardı.

— Ben içeri gireceğim.

— Daha çok erken değil mi?

Kocasını hayal sukutuna uğrattığını hissediyordu. Beklemeli onu dinlemeli idi, mırıldandı:

— Her zaman konuşacak vakit bulamıyoruz.

Lucie Courrèges istemediği halde içinde bi-

riken bu sefil sözlere, bayağı sabrının her gün biraz daha yükselttiği bu duvara rağmen, diri diri gömülen bu biçarenin feryadını duymuyor değildi. Evet enkaz altında ezilen bu zavallının imdad isteyişini hissedebiliyor ve kendi ruhunun derinliklerinde bu sese başka bir ses cevap veriyor, bir şefkat dalgası kımıldanıyordu.

Başını kocasının omzuna doğru eğdi, onun kısılmış vücudunu, kapanık yüzünü görmeden hissetti. Fakat, nedense birdenbire gözlerini eve doğru kaldırarak şu sözleri söylemekten kendini menedemedi:

— Odandaki elektriği gene açık bırakmışsın.

Derhal bu sözüne pişman oldu. Doktor, ondan uzaklaşmak için adımlarını hızlandırdı, acele kapıdan geçerek salona girdi, orasını boş bulunca rahat, rahat içini çekti ve böylece kimseye rastlamadan odasına çıkabildi. Nihayet masasının önünde, başını ellerinin arasına aldı, daha sonra gene elile bir şeyi kovar gibi bir harekette bulundu. Şu köpeğin ölümü ne aksi olmuştu? Başkası kolay bulunmazdı... Fakat, diğer taraftan bütün bu saçma hikâyelerden dolayı tecrübeyi lâyıkile takip edememişti: «Robinson'a fazla güvendim, her şeyi ona bıraktım. Son enjeksiyonun tarihini unutmuş olmalı.» Her şeye yeniden başlamalı idi. Bundan sonra Robinson sadece hayvanın derecesini alacak, topladığı idrarını tahlil etmekle iktifa edecekti.

VI

Cereyan kesilmiş, tramvaylar yol üstünde dizi dizi sıralanmıştı. Raymond Courrèges ile Maria Cross'un, nihayet konuşabilmeleri için, bu hâdise kâfi geldi. Mamafih, karşılaşmadıkları o pazar gününden sonra, bir daha buluşmamak acısı onları o kadar üzmüştü ki, her biri içinden ilk adımı atmaya karar verdi. Fakat Maria, onu her şeyden kuşkulanacak saf bir talebe olarak görüyordu, ve o bir kadına nasıl hitap edebilecekti. O gün, ilk defa giymiş olduğu eflâtun elbisesiyle, Raymond kalabalık içinde onun varlığını sezdi, yakından pek iyi görmeyen kadın da, tâ uzaktan onu tanıdı. Çocuk, o gün tören için mektep üniformasını giymiş ve denizci talebeleri taklit ederek, kapını omuzlarının üzerine ihmalkâr bir tarzda atmıştı. Beklemeye hazır yolcular tramvaya biniyorlar, diğerleri küme halinde uzaklaşıyorlardı. Raymond ve Maria, inerken basamakta göz göze geldiler. Kadın, ona bakma-

dan, kendi kendine konuşur gibi, (ona hitap ettiğini zannetmesin diye) yavaş sesle mırıldandı:

— İsabet yolum çok uzak değil.

Çocuk yanakları ateş içinde, başını çevirmeden:

— Bir defalık yaya gitmek daha zevkli olacak.

Kadın, hiç bir vakit bu kadar yakından görmediği bu yüze gözlerini kaldırdı:

— Kaç zamandan beri beraber dönmeye alıştık, bu âdetten vazgeçmiyelim.

Sessizce bir kaç adım yürüdüler. Kadın belli etmeden usturanın kestiği bu taze yüze, bu al al olmuş yanaklara bakıyordu. Raymond, çocukça bir hareketle, kitap dolu eski çantasını iki elile taşıyordu. Kadın onun daha henüz bir çocuk olduğuna inandı ve bundan azap, çekinme, utanç ve zevkle karışık bir heyecan duydu. Raymond'a gelince o da mahcubiyetten âdeta felce uğramış gibi, eskiden bir mağaza kapısının eşiğinde çektiği sıkıntının benzerini hissediyordu. Kadından daha uzun olduğuna şaşıyordu.

Şapkasının eflâtun hasırı, onun hemen hemen bütün çehresini gizliyor, fakat Raymond onun çıplak boynunu, elbisesinden biraz fışkıran omuz başlarını görüyordu. Bu sükûtu kırmak, bu dakikayı bozmak için bir tek kelime bulamamaktan korktu:

— Sahi, siz pek uzakta oturmuyorsunuz...

— Evet, Telence kilisesi, burdan on dakikalık mesafededir.

Raymond cebinden çıkardığı mürekkep leke-

İl bir mendille alnını sildi, lekeyi gördü, mendili sakladı:

— Fakat siz, Mösyö daha uzun bir yol yapacaksınız değil mi?

— Yoo hayır kiliseden biraz ileride iniyorum ve acele, acele ilâve etti:

— Courrèges'lerin oğluyum.

— Doktorun oğlu mu?

Raymond iftiharla sordu:

— Babam tanınmıştır, değil mi?

Kendisine bakmak için başını kaldıran kadının sarardığını gördü, mamafih o cevap veriyordu:

— Dünya ne kadar küçük... Bilhassa rica ederim ona benden bahsetmeyin.

— Babama hiç bir şeyden bahsetmem, ama esasen kim olduğunuzu bilmiyorum bile.

— Bilmemeniz daha iyi.

Yeniden onu derin bakışı ile sardı, doktorun oğlu, o her halde çok saf, çok dindar bir mektepli olmalı idi. İsmini öğrenir öğrenmez ondan nefretle kaçacaktı. O ismi bilmemesine imkân var mı idi? Bir yıl evvelsine kadar küçük Bertrand Larousselle ayni mektepte okumamış mı idi? Mariç Cross ismi orda tanınmış olmalı idi.

Raymond tecessüsten ziyade, susmaktan korktuğundan israrında devam ediyordu:

— Yoo hayır bana isminizi söyleyin. Ben kendimi size tanıttım.

Bir manavın eşiğindeki, ufki ışık sepetteki portakalları aydınlatıyordu. Bahçeler sanki toza gömülü idi. İspanyaya ulaştığı için vaktile Raymond'a heyecan veren yolun üzerinden köprü

geçiyordu. Maria Cross düşündü:

«Hüviyetimi bildirmek onu kaybetmek olacak, fakat kendimden uzaklaştırmak benim vazifem değil mi?» İztirap çekiyor. Ve bu mücadeleden haz duyuyordu. Cidden azap çekiyor fakat «ne feci» diye mırıldanırken karanlık bir memnuniyet hissediyordu.

— Kim olduğumu öğrendiğiniz vakit (Lohengrin ve Psyche) efsanelerini hatırlamaktan kendini alamadı.

Çocuk gürültülü fakat nihayet samimi bir kahkaha attı:

— Gene de tramvayda buluşuruz... Bilhassa o tramvaya bindiğimi farketmediniz mi? Hayır... Ne tuhaf... Çünkü biliyor musunuz bazı 5.45 tramvayına yetişiyorum, fakat sizin yüzünüzden onu mahsus kaçırıyorum. Hattâ, dün bile sizi kaçırmamak için dördüncü boğadan sonra kalktım, halbuki sizi göremedim. «Fuentes» son döğüşte fevkalâde imiş. Mademki artık konuştuk, isminizden bana ne? Bir fark etmez. Eskiden her şey bana vız gelirdi... Bana baktığınızı bildiğimden beri her şey değişti...

Maria, bir başkasında son derece aşağı ve bayağı kaçabilecek bu konuşmada, lâtif bir tazelik buluyordu. Daha sonraları yolun o noktasından her geçişte, talebenin sefil sözlerinin, o anda kendisinde uyandırdığı, şefkat ve saadeti hatırlayacaktı.

— Bana isminizi söylemeniz lâzım... Çünkü zaten nasıl olsa babama sorarak öğrenirim. Zor bir şey değil. Talence kilisesinin önünde inip binen bir hanım.

— Peki size söylerim. Fakat benden doktora bahsetmiyeceğinize yemin etmelisiniz.

İsmi ile onu uzaklaştırmayacağını artık anlamıştı, fakat gene de kendisini tehlikede sanmak istedi. Kendi kendine «Kadere bırakalım» dedi. Neticede galip gelebileceğinden emindi. Kiliseye yaklaşmadan önce ondan ayrılmak istedi, tanıyanlar dedikodu yapabilirlerdi.

— Peki, fakat kim olduğunuzu öğrenmeden gitmem.

Raymond'a bakmadan çabuk, çabuk söyledi:

— Maria Cross.

— Maria Cross?

Genç kadın, şemsiyesi ile yerde delikler açıyordu, hemen ilâve etti:

— Beni tanımadan hüküm vermeyin.

Raymond gözleri kamaşmış gibi tekrarladı:

— Maria Cross.

Bir yaz günü, güreşlerden dönerken, ismini duyduğu kadın, bu mu idi? İki semiz atın çektiği arabasına kurulmuştu... Raymond'ın yanında birisi «Bu gibi kadınlar ne de talihli olur» demişti. Birdenbire rahatsızlık dolayısiyle saat dörtte mektepten döndüğü bir devreyi hatırladı. Yolda Bertrand Larousselle'e rastladı. Çocuk o zamanlar bile azametli idi. Uzun bacaklarında kızıl meşin çizmeler, bazı arkasından bir uşak yürür, bazan da siyah eldivenli, dik beyaz yakalı bir rahip kendisine refakat ederdi. Orta mektep talebeleri, öteki büyüklerin arasında en fazla Raymond ile ilgilenirlerdi, şöhretinden dolayı. Dindar ve saf Bertrand Larousselle yanından geçen «fena çocuğa» haset dolu gözler ile bakardı. Raymond'un

nazarında kendisininde esrar dolu bir mahlûk olduğundan şüphe bile etmezdi... O zamanlar, Madam Victor Larousselle henüz hayatta idi, şehirde ve mektepte acayip dedikodular çalkanıyordu. Maria Cross'ın muhakkak evlenmek istediğini ve dostuna ailesini sefalet içinde bırakması için ısrar ettiğini söylerlerdi. Bazıları, Maria'nın Larousselle ile kilisede evlenebilmek için, kanser olan karısının ölmesini beklediğini iddia ederlerdi. Raymond, kaç defa, arabanın kapalı camı arkasında, Bertrand'ın bu çok zayıf, soluk annesini görmüştü. Courrèges ve Basque ailelerindeki hanımlar ondan bahsederken: «Çok çile çekmiş bir kadın» derlerdi: Tam bir hanımefendi, vakur bir eda ile her şeye boyun eğiyor. O cehennemini yer yüzünde tamdı. Ben, böyle bir adamın suratına tükürür ve basar giderdim.» Bir gün Bertrand Larousselle yalnız çıkmıştı, arkasında «fena çocuğun» ıslığını duyar duymaz, çok hızlı yürümeye başladı. Fakat Raymond adımlarını ona uyduruyor ve iyi dikilmiş paltosundan, İngiliz kumaşı kasketinden gözlerini ayırmıyordu. Bu çocuğa ait her şey onun indinde kıymetleniyordu. Küçük Bertrand koşmaya başlayınca, çantasından bir defter yere düşmüş, çocuk dönünceye kadar Raymond onu kapmıştı bile. Bertrand geri döndü, sararmıştı, korku ve hiddetten titreyerek haykırdı: «Onu bana iade edin.» Fakat Raymond kötü, kötü gülerek, defterin üzerindeki yazıyı okuyordu:

«Hatıralarım.»

— Küçük Larousselle'in hâtıraları çok cazip olmalı.

— Bana verin defterimi.

Raymond koşar adımlar ile parkın kapısını aşmış ve ıssız bir yola sapmıştı, arkasında soluyan bir çocuğun titrek, zavallı sesini duyuyordu: «Defterimi vermezseniz, sizi şikâyet ederim.» Fakat «fena çocuk» bir çalının arkasına saklanmış, artık takatı tükenmiş, düştüğü yerden hıçkıran küçüğe meydan okuyordu:

— İşte defterin, al bakalım hâtıralarını, budala...

Raymond çocuğu kaldırıyor, gözlerini siliyor, İngiliz kumaşı paltoyu elile süpürüyordu. Bu haşin, hoyrat oğlandan ne umulmayan yumuşaklık. Küçük Larousselle bile mütehassis olmuş ve ona tebessüm etmişti. Fakat birden Raymond kaba bir şaka yapmak hevesine dayanamadı.

— Söyle, ara sıra Maria Cross'u görüyor musun?

Kıpkırmızı kesilen Bertrand çantasını kapmış ve Raymond'un peşinden gelmesine vakit bırakmadan kaçmıştı.

Maria Cross... Gözlerini ona dikmiş bu kadın demek o idi. Raymond onu daha uzun boylu, daha esrarlı zannederdi. Bu eflâtun elbiseli küçük kadın, demek Maria Cross idi. Raymond'un heyecanı karşısında aldandı ve kekeledi:

— Zannetmeyin, sakın düşünmeyin ki...

Ona bir melek gibi görünen bu hâkimin önünde titreyordu, o kötülüğün hangi yaşta başlayabileceğini bilmezdi. Bazan baharın bir çamur mevsimi, ve bu gencin de fenalığın bir nümunesi olabileceğini düşünmüyordu. Oğlanda yarattığını sandığı takbihe tahammül edemiyordu ve kı-

sık bir sesle: «Allahaısmarladık» dedikten sonra kaçarken, Raymond ona yetişti:

— Yarın akşam aynı tramvayda bulunacaksınız, değil mi?

— İstiyor musunuz?

Uzaklaşan kadın, iki defa arkasına döndü. Raymond hareketsiz düşünüyordu. «Maria Cross» bana tutuldu.» Talihine inanamıyor gibi tekrarladı «Maria Cross bana tutuldu.»

Akşamı kokluyor, sanki dünyanın bütün özünü haviymiş gibi onu içine çekmek istiyordu. «Maria Cross ona tutulmuştu.» Bunu arkadaşlarına anlatacak mıydı? Fakat kimse ona inanmıyacaktı ki. Samanyolunun yıldızları gibi birbirine girift fakat ayrı yaşıyan aileyi barındıran kalın yapraklı zindan gözüküyordu. Ah, o bu akşamki taşan gururunu bu kafese nasıl sığdıracaktı. Eve giremedi, yegâne kapalı olmayan «Berga» ormanı denen çam ormanına daldı. Yattığı toprak vücudünden daha sıcaktı. Çam dikenleri avuçlarında izler bırakmıştı.

* * *

Yemek odasına girdiği zaman, babası bir mecmuanın sahifelerini kesiyordu Karısının itirazına doktor şu cevabı verdi:

— Okumuyorum, yeni eserlerin isimlerine bakıyorum.

Raymond'un selâmını, büyük annesinden başka kimse duymamıştı.

— Ah, benim yumurcağım gelmiş.

İhtiyar kadın, yanından geçen torununu tuttu ve kendine doğru çekti:

— Çam kokuyorsun.

— «Berge» ormanında dolaştım.

Büyük anne torununa sevgi ile baktı, ve şefkat dolu bir sesle mırıldandı:

— Kerata....

Raymond, bir köpek gibi, ağzını şıpırdatarak çorbasını içiyordu. Bütün bu insanlar ona ne kadar küçük görünüyordu. O artık güneşte yaşıyordu. Sadece babasını kendisine yakın bulmaktaydı. O Maria Cross'u tanırdı. Evine gitmiş, onu muayene etmiş, yatakta görmüş, başını onun göğsüne, sırtına dayamıştı. Maria Cross, Maria Cross, bu isim onu bir kan pıhtısı gibi âdeta boğuyordu. Ağzının içinde onun sıcak ve tuzlu tadını duydu, nihayet bu ismin sıcak dalgası yanaklarını şişirtti ve ağzından kaçırdı:

— Bu akşam Maria Cross'u gördüm.

Babası ona sabit bir nazarla bakarak, sordu:

— Onun olduğunu ne biliyorsun.

— Onu şahsen tanıyan bir arkadaşla, «Papillon» la beraberdim.

Basque keyiflenmişti, haykırdı:

— Oh, oh, Raymond kızarıyor.

Küçük kızlardan birisi tekrar etti:

— Evet, evet Raymond dayı kızarıyor

Genç oğlan homurdanarak omuzlarını silkti. Babası gözleri başka tarafta, ona bir sual daha sordu:

— Yalnız mı idi?

Raymond «yalnız» diye cevap verince, babası sahifeleri kesmeye devam etti. Maamafih Madam Courrèges:

— Ne garip diyordu. Diğerlerinden fazla bu gibi kadınlar ile meşgul oluyorsunuz. Bu mahlû-

ku görmekten nè çıkar. Hizmetçilik ettiği zamanlar, onun mevcudiyetinden bile haberdar değildiniz.

Doktor karısının sözünü kesti:

— O hiç bir vakit hizmetçilik etmedi ki.

Madeleine hiddetle söze karıştı:

— Hizmetçilik ettiyse ne çıkar, namusu ile çalışmak ayıp mı? Bilâkis.....

Hizmetçi kadın elinde tabak odadan çıkarken Madeleine öfke ile annesine çıkıştı:

— Hizmetçileri kızdırmak, onları incitmek için mahsus yapıyorsun sanki, «Irma» nın ne kadar alınğan olduğunu bilmezsin!

— Görülmemiş şey.... Demek artık konuşmaya müsaade yok....

— Kendi hizmetçilerine istediğin şekilde muamele et, fakat başkalarınınkine karışma... Hem de onlara sofrada servis yaptırdığın halde....

— Sanki sen «Julie» ye çok iyi muamele edersin de asıl hizmetçilerin gitmesine sebep olan sensin. Hep bilirler benimkiler de senin yüzünden oturmuyor...

Irma'nin içeri girişi başladıkları münakaşayı bir an için kesti, fakat o çıkar çıkmaz gene yavaş sesle devam ettiler. Raymond babasına sevgi ile bakıyordu: Eğer Maria Cross hakikaten hizmetçilik ettiyse, ona ehemmiyet verecek miydi? Birden doktor başını kaldırdı vè kimseye bakmadan:

— Maria Cross, Saint. Clair mektebinin müderrisinin kızıdır. Hatırladın mı Lucie, senin kıymetli Labrousse'in rahiplik ettiği kasabada.

— Ne, zavallı rahibe o kadar eziyet çektiren şu geçimsiz kadın mı? Ön sırada yer bulamayın-

ca kiliseye gitmeyen o mânasız kadın mı. Tevekeli değil, anasını al kızına bak derler...

İhtiyar Madam Courrèges:

— Unuttun mu? Şu zavallı M. Labrousse neler anlatmıştı, seçim günün akşamı Lur-Salencesin markisinin bir avukattan dayak yediği gece, müdüre bir alay külhanbeyi ile pencerelerinin önüne onunla alay etmeğe gelmiş ve yeni saylavın şerefine okadar fişek atmıştı ki elleri isten simsiyah kesilmiş.

— Bütün bu aile pek matah insanlar.

Fakat doktor onları dinlemiyordu. Her akşamki gibi yazı odasına kapanacağı yerde, oğlunun peşi sıra bahçeye çıktı.

Baba, oğul bu akşam konuşmak istiyorlardı. Sanki aynı sırra sahiplermiş gibi, gizli bir kuvvet onları yaklaştırmıştı. Şerikler ve müritler birbirlerini böyle arar ve böyle buluşurlar. Her biri yekdiğerini istediği mevzuu konuşabilecek yegâne mahlûk olarak görüyordu. Birbirinden fersah ile ayrılmış iki kelebekten erkeği kokusundan dişisini kapalı olduğu kutuda nasıl tanırsa, onlar da arzularına değişik yollardan gitmişler fakat görünmeyen Maria Cross'un üzerinde birbirlerine konmuşlardı.

— Raymond bir sigaran var mı? Ben artık tütün lezzetini unuttum... Teşekkür ederim. Bir tur yapalım mı?

İyileşmiş zannettiği yaranın tekrar açıldığını gören, bir mucize ile iyileşmiş bir adamın hayreti ile doktor kendini dinliyordu. Bu sabah bile, laboratuarda affedildiğini öğrenen dini bütün bir insanın hafifliğini hissetmişti. Kendinde, kalbinde

ihtirasın yerini aramış, bir türlü bulamamıştı. «Bouffes» tiyatrosunda bir aktrise tutulan Robinson'e, gayet ciddi ve bir vaiz tavrı ile: «Dostum demişti, arama ilmine vakıf olan âlim, kendini tanıtmak isterse, aşka sarfedeceği saat ve dakikaları kaybolmuş vakit telâkki eder». Robinson kabaran saçlarını arkaya itmiş ve buğulanan gözlük camlarını gömleği ile silerek itiraz edecek olmuştu.

— Fakat gene de aşk.

— Hayır dostum hayır, hakikî bir ilim adamı, geçici hevesler müstesna, ilmi daima aşktan üstün tutmalı. Bütün gayretini fenne verse elde edeceği fevkalâde neticeleri göz önünde tutarak, aşka kendini kaptırmaktan çekinecek.

Robinson cevap vermişti:

— Şu muhakkak ki, büyük âlimlerin bir çoğu şehvete düşkün olmakla beraber, hakikaten ciddi bir şekilde âşık olamıyorlar. Doktor, müridinin bu sözlerine neden kızardığını, bu akşam çok iyi anlıyordu. Raymond'un bir sözü kâfi gelmişti: «Maria Cross'u gördüm» demesiyle ölmüş sandığı ihtirası yeniden canlanmıştı. Ah, o duygusu sadece uyuşmuştu. İşittiği bir söz onu uyandırıyor ve işte o geriniyor, esniyor ve ayağa kalkıyordu. İstediğini saramayan bu ihtiras, kelimeler ile doymaya uğraşacaktı. Evet, ne olursa olsun doktor bu akşam Maria Cross'dan bahsedecek.

Maria Cross'u methetmek arzusu ile yaklaşan baba oğul ilk kelimelerden sonra, bir türlü anlaşamadılar. Raymond, o ayar bir kadının dindar insanlarda tiksinti uyandıracağını iddia ediyor, fakat onu cüreti, sonsuz ihtirası, tahayyül et-

liği sefih hayatı için takdir ediyordu. Doktor itiraz ediyor, onun bir fahişe olmadığını, aleyhindeki dedikoduların asılsız olduğunu iddia ediyordu.

— Maria Cross'ı iyi tanırım. Diyebilirim ki, küçük François'nin hastalığı esnasında ve sonraları da onun en iyi dostu idim... Bana itiraflarda bulundu...

— Zavallı babacığım... Kim bilir seninle nasıl alay etmiştir. Doktor gayretle kendini toparladı ve heyecanlı bir sesle:

— Hayır, yavrum, hayır. O bana sonsuz bir tevazu ile içini döküyordu. Yaşayışı benliğine uymayan yegâne bir mahlûk varsa o da Maria Cross'dır. Onu mahveden müthiş bir tembelliktir. Annesi Saint - Clair enstitüsünün müdiresi, ona «Sèvres» okulunu hazırlatmıştı. Fakat 144 üncü alayın bir subayı ile evlenince tahsiline devam edemedi. Evli bulunduğu üç yıl zarfında en dürüst bir hayat yaşadı ve eğer kocası ölmese idi, o kadınların en namuslusu olarak kalırdı. Kocası onda, eviyle bile meşgul olmayacak kadar tembelliğinden başka bir kusur bulamıyordu. Bana anlattığına göre, kocası eve dönüşte, petrol lâmbasında ısıtılmış bir tabak makarnadan başka yemek bulamayınca, biraz karısını azarlardı. Sırtında yırtık bir sabahlık, çıplak ayaklarında terlikler, Maria bütün gün kitap okurdu. Bu sözde fahişenin ne kadar lüksten nefret ettiğini bilsen. İşte bir misal daha, Larousselle'in verdiği kupa arabasını bile kullanmıyor ve herkes gibi tramvaya biniyor... Niye gülüyorsun sanki?.. Bu sözlerde komik olan ne var?.. Böyle gülmesene, asa-

bımı bozuyorsun! Ufak çocuğu ile dul kalınca, çalışmaya mecbur olan, bu tahsil görmüş kadının neler çektiğini tasavvur et. Felâketi burda başlıyor, kocasının bir arkadaşı onu kâtibe olarak Larouselle ticarethanesine aldırtıyor. Marianın aklına bir kötülük gelmiyor, fakat memurlarına karşı çok insafsız davranan Larouselle'in Maria'nin hemen hemen her gün gecikmesine ve hiç bir iş görmemesine ses çıkarmaması diğer memurlar arasında fena bir intiba yaratıyordu. Herkes nazarında o «patronun gözdesi» idi, arkadaşları ona karşı çok soğuk davranıyorlardı, dayanılmaz bir vaziyet içine düşmüştü. Patrona haber veriyor, o da zaten bunu bekliyormuş. Başka bir iş buluncaya kadar, Bordeaux civarındaki malikânesine nezaret etmesini, genç kadına teklif ediyor.

— Maria da bunu çok makul buluyor, değil mi?

— Hayır, adamın neler istediğini anlıyor, fakat artık çok geç. Esasen zavallı kadın, kendine göre çok yüksek bir kira veriyordu, hem de çok cılız olan oğlu küçük François'ya doktor sayfiye havasını tavsiye etmişti. Esasen herkesin nazarında düştüğünü sanan Maria, bu fırsatı kaçırmak cesaretini gösteremiyor, kendini bırakıyor.

— Tam üstüne bastın...

— Böyle konuşma!.. Bu kadın hakkında hiç bir şey bilmiyorsun. Biçare Maria, uzun müddet dayandı. Fakat ne yapabilirdi ki. M. Larousselle'in geceleri arkadaşlarını davet etmesine mâni olamazdı ya. Bu ziyafetlerde bulunmakla biraz hafif bir şekilde hareket etti, bunu ben de kabul

ediyorum. Fakat şu meşhur akşam yemeklerinin, hiç te herkesin sandığı gibi rezalet âlemleri olmadığını ben biliyorum. Madam Larousselle'in sıhhî durumu kötüleştiği için bu davetler çirkin kaçıyordu. Sana yemin ederim ki, Maria o vakitler patronun karısının ağır hasta olduğunu bilmiyordu. Bana şu sözleri söyledi: «Kötü bir hareket yaptığımı bilmiyordum, Mösiyö Larousselle benden bir şey istememişti, ona bir buse bile vermemiştim. Aramızda hiç ama hiç bir şey yoktu. Bir kaç budala insanın yemek sofrasında bulunmaktan ne çıkardı. Onların önünde parlak bir şekilde konuşmak, bilgiç kadın rolü oynamak, benimde hoşuma gidiyordu. Patronun benimle iftihar ettiğini biliyordum, hem de çocuğun istikbali ile meşgul olacağını vaad etmişti.»

— Demek bütün bunları sana yutturdu.

Şu zavallı babası ne kadar saftı. Fakat Raymond, ona, Maria Cross'ı basit, namuslu bir öğretmen şahsiyetine büründürdüğü, büyük zaferinin değerini düşürdüğü için kızıyordu.

— Larousselle'e ancak karısının ölümünden sonra teslim oldu, yorgunluktan, ümitsiz bir uyuşukluktan dolayı. Evet, kelime doğru ve Maria'nın bulduğu tabir çok güzel «ümitsiz bir uyuşukluk» Esasen diğer bir taraftan da bir beklediği olmayınca Larousselle'in teselli bulmaz dul rollerine, ve günün birinde kendisi ile evlenmek vaadlerine inanmadı. Metres olarak Larousselle ondan gurur duyuyordu, fakat zevce olarak hayır. Biliyorsun ki Larousselle günün birinde Maria Cross ile karşılaşmasın diye oğlunu «Normandiya Kolejine» gönderdi. O metresini her gün düşüp kalk-

tığı orospulardan daha üstün tutmuyor. Esasen cinsî rabıtaları çok zayıf, adamın ona deli gibi âşık olmasına rağmen. Bordeaux'da söyledikleri gibi Larousselle onu «gösteriş» için tutuyor. Fakat kadın kendini naza çekiyor.

— Demek, sence Maria Cross bir nevi azize.

Birbirlerini göremiyorlar, fakat alçak sesle konuşmalarına rağmen aralarında beliren husumeti seziyorlardı. Onları bir an için yaklaştıran bu isim, «Maria Cross» un ismi gene onları uzaklaştırmıştı. Adam başı havada yürüyor, genç çocuk yere bakıyor ve öfke ile bir fıstık kozalağını tekmeliyordu.

— Beni belki budala bulursun yavrum. Fakat saf olan sensin ben değilim!. Sade kötülüğe inanmak insanları tanımamak demektir. Evet doğru söyledin, ruh sefaletini bildiğim bir Maria Cross'da bir azize gizleniyor. Evet o belki bir azize, fakat sen anlayamazsın.

— Bırak ta güleyim.

— Esasen sen onu tanımıyorsun, sadece dedikodulara inandın ben onu iyi tanırım.

— Bildiklerim bana yeter.

— Ne biliyorsun?

Doktor kestane ağaçlarının gölgelediği yolda durmuş, oğlunun kolunu sıkıyordu.

— Beni bırak. Pek âlâ, Maria Cross'un Larousselle ile yatmadığına inandım, fakat başka erkek yok mu?

— Yalancı.

Raymond sersemlemişti. «Bu da ne» diye mırıldandı. İçine bir şüphe girdi, fakat doğar doğmaz silinen, daha doğrusu uyuşan bir şüphe. Ek-

seri iç sıkıcı fakat cennetlik olan babasına bu gibi zaafları yakıştıramazdı. Oğlunun üzerinde o ihtirassız, günahsız ve her türlü kötülükten uzak ve bütün öteki insanların üstünde bir insandı. Karanlıkta onun derin derin soluduğunu işitti o vakit, doktor insan üstü bir gayret sarfederek, şakacı ve neşeli görünmeye çalışan bir sesle:

— Seni gidi yalancı, dedi, bütün işin gücün benim hayallerimi bozmak!

Raymond'in sustuğunu görünce ilâve etti:

— Haydi anlatsana.

— Bir şey bilmiyorum ki...

— Bir az evvel «bildiklerim bana yeter», demiştin ya...

Raymond susmaya karar veren bir insan tavrı ile, lâf olsun diye konuştuğunu söyledi. Doktor ısrar etmedi. Bu çocuk bir türlü kendini anlayamayacaktı. Halbuki onun vücüdünün sıcaklığını duyacak, onun genç hayvan kokusunu teneffüs edecek kadar ona yakındı.

— Ben kalıyorum, oturmaz mısın Raymond. Hele şükür hafif bir rüzgâr çıktı.

Raymond yorğun olduğunu, uyumak istediğini bahane ederek uzaklaştı. Bir kaç saniye, doktor oğlunun bir kozalağa vurduğu tekme seslerini işitti, daha sonra çayırlardan göklere doğru yükselen hazin ve ateşli feryadı dinleyerek, kalın yapraklı ağaçların altında yalnız kaldı. Yerinden kalkmak için büyük bir gayret sarfetti. Çalışma odasında elektrik yanıyordu hâlâ Lucie çalıştığımı sanıyordur, ne çok vakit kaybettim. Elli iki, hayır elli üç yaşındayım... Acaba Ray-

mond'a şu arkadaşı neler anlattı, ne gevezelikler etti.

Raymond'ın ve Madeleine'in isimlerini kazdıkları bir kestane ağacına dokundu. Birden gövdesini kolları ile sararak, yanağını ağacın düz kabuğuna dayadı, gözlerini yummuştu. Nihayet doğruldu ve üstünü süpürüp, kravatını düzelttikten sonra eve doğru ilerledi. Bağ yoluna giren Raymond hâlâ ayağının dibindeki kozalak ile oynayordu. Elleri cebinde mırıldandı: «Nasıl da yutmuş inanılır şey değil.» Yoo, o böyle şeylere kanmaz, kendini budala yerine koydurtmazdı.

Saadetini tadmak için bu boğucu gece ona kısa gelecekti. Yıldızlar ve soluk akasya çiçeklerinin kokusu ona artık hiç bir şey ifade etmiyordu. Yaz gecesinin sihirli karanlığı, iyi silâhlanmış ve şu andaki kuvvetinden emin bu genç erkeği mağlûp edemezdi. O vücüdünden emin ve bu vücüdün kendine ramedemiyeceği diğer kuvvetlere karşı lâkayıttı.

VII

Çalışmak, yegâne uyuşturucu meşguliyet. Her sabah doktor iyileşmiş ve kendini kemiren dertten kurtulmuş gibi uyanıyordu. İşine yalnız gidiyordu. (Havalar ısınınca Raymond arabaya binmezdi), o zihnen lâboratuarda idi, artık ihtirası arasıra sızladığını hissettiği uyuşmuş bir dert idi.

İstese onu kolaylıkla uyandırabilirdi. Hassas noktaya dokunur dokunmaz feryadı koparacağını biliyordu. Fakat, bir gün evvel en fazla emek verdiği bir keşfin beyhude olduğunu anlamıştı. Boşuna kaybettiği vakit. Bu, onun sözde teknik hatalarını Biyoloji enstitüsüne haber veren X için ne büyük bir zafer olacaktı.

Ruhlarını kemiren gizli düşmandan kurtulamamak kadınların en büyük felâketi. Mikroskopunun önünde doktor dünyayı ve kendini unutmuş, şikârının peşinde koşan bir av köpeği gibi tetikte iken, Maria Cross, pancurları kapalı salonunda uzanmış, Raymondu tekrar göreceği sa-

ati bekliyordu. Bu saatler, onun ölgün günleri içinde ısıtıcı bir alev olurdu. Fakat bu saat bile, ne kadar hayal kırıcı idi. Talence kilisesine kadar beraber yürümekten artık vaz geçmişlerdi. Maria Cross, Raymond'u karşılıyor ve mektebe yakın parkta buluşuyorlardı. Raymond ilk günden daha az konuşuyor, alıngan çekingenliği Maria'yi çocuk olduguna büsbütün inandırıyordu. Bazan bir gülüşü, bir iması, yan bir bakışı genç kadını kuşkulandırıyor, fakat o gene Raymond'ı bir melek olarak görmekte devam ediyordu. Vahşi bir kuşu alıştırır gibi, ayak uçlarına basarak, nefesini tutarak ona yaklaşıyordu.

Bir hiç için kızaran bu yanaklar, bu talebe lisanı ve kuvvetli vücüdünden bir sis gibi yükselen bir çocukluk buğusu, Raymond'da bulunmayan, fakat bulunduğunu zannettiği bu şeyleri düşündükçe dehşetlere kapılıyordu. Bu bakışın saflığı karşısında titriyor, onda bir şüphe, bir arzu uyandırmaktan çekiniyordu. Çocuğun ona sahip olmak için onu arzusuna rametmek için ne yolda hareket edeceğini rahatça düşülebilmek için ondan uzaklaşmak istediğini bir türlü anlıyamamıştı. Raymond ne yapacağına karar veremiyordu!. Bir oda mı tutmalı idi? Papillan bazı adresler biliyordu, fakat hayır, imkânı yok onun gibi bir kadın için böyle şeyler mevzuu bahis olamazdı. Papillan iyi bir otel olan «Terminus» da bütün gün için bir oda tutabileceğini söyleyordu...

İyice öğrenmeli idi, fakat Raymond otelin önünden bin defa geçiyor; bir türlü içeri girmeye cesaret edemiyordu. Başka şahsî güçlükler tasar-

hyor, her şeyi gözünde büyütüyordu.

Ona bahsetmeye cesaret edememekle beraber, Maria'da onu evine çağırmayı düşünüyordu. Fakat bu ürkek çocuk, onun vahşi kuşu, yoo hayır onu hayalinde bile kirletmemeli idi. Genç kadın, kumaşların loşlaştırdığı salonda ve uykuya dalmış bahçede aşklarını bir yığın güzel sözler ile açıklayacaklarına ve kalbindeki bu fırtınanın yağmur ile sükûnet bulacağına inanıyordu.

Bu sevgili başın kucağındaki ağırlığından daha tatlı bir his tasavvur edemiyordu. Raymond'u ihtimamla ehlileşen bir yavru geyik farzediyor, ve onun yumuşak burnunu avuçlarının içinde hissediyordu. Uzun, çok uzun bir okşayış yolu tahayyül ediyor, fakat ancak en nezih, en zararsız okşayışların üstünde duruyor. Vücütlarının dalları iterek içinde kaybolacakları şehvet ormanını yasak mıntıka olarak görüyordu. Yoo, hayır, bu kadar ileri gitmeyeceklerdi. Bu çocukta, kendini perestiş ve korku ile heyecanlandıran hisleri mahvetmiyecekti. Onu ürkütmeden nasıl evine çağıracaktı? Larousselle'in Belçika seyahatini yaptığı bu haftadan istifade etmeliydi. Fakat, ya Raymond başka şeyler tahmin ederek, ondan şüphe ederse...

Raymond'un, uzakta iken ondan zevk aldığını, nereye gitse, hayalinde onu da beraberinde götürdüğünü, aç bir genç köpek gibi ona mütemadiyen sahip olduğunu, bilmiyordu.

* * *

Doktor, bu akşam, çorbasını iştiha ile içen oğlunu tetkik ediyor, artık evlâdını değil de «Maria Cross» hakkında «Bildiğim bana yeter» diyen

erkeği görüyor. Papillon Maria için ne demiş acaba? Bir yabancının bu genç kadını meşgul ettiği aşikâr. «Bense, mektup beklemekte inad ediyorum. Beni görmek istemediği besbelli... Hakikaten böyleyse, kendini o şahsa teslim etmiş olduğu da muhakkak... Fakat kime... Oğlundan daha fazla lâkırdı koparmak imkânsız. Konuşması için ısrar edecek olsam, kendimi ele vermiş olacağım...» Tam o ara oğlu kalkıyor: «Nereye gidiyorsun» diyen annesine cevap vermeden kapıyı itiyordu.

Kadın ilâve ediyor:

— Artık hemen, hemen her akşam Bordeaux'ya gidiyor. Bahçe kapısının anahtarını bahçıvandan aldığını ve sabahın ikisinde çamaşırlığın penceresinden içeri girdiğini öğrendim. Bana nasıl cevaplar verdiğini bilsen...

— Müdahale etmelisin... O kadar zayıf davranıyorsun ki.

Doktor ancak şu sözleri söylemek kuvvetini buluyor:

— En doğrusu göz yummaktır.

Basque'in sesini işitiyor «Benim oğlum olsaydı, onu öyle bir terbiye ederdim ki» Doktor da kalkıyor bahçeye çıkıyor, cesareti olsa «Derdimden başka hiç bir şey beni ilgilendirmiyor» diye haykıracak. Babaların ihtirası onları ekseri oğullarından ayırır...

Odasına giriyor, masasının önüne geçiyor, çekmesini açıyor bir deste mektup alıyor, altı ay evvel Maria'nin kendisine yazdığı mektupları yeniden okuyor. «Beni hayata bağlayan yegâne his iyi, daha iyi olabilmek arzusu.. Bu iyilik gizli

kalsın ve etraf beni parmakla göstersin, ben ayıplanmaya razıyım.» Doktor o günlerde, bu fazilete ne kadar kızdığını, aralarındaki rabıtanın pek ulvi olmasının kendisi için nasıl bir azap olduğunu ve beraber sukut etmek istediği kadını yükseltmek için uğraştığına nasıl kudurduğunu unutuyor. .Bu mektubu okuyacak olan Raymond'ın istihzasını tasavvur ediyor, sanki yalnız değilmiş gibi itiraz ediyor. «Rol, rol» kadında ki en büyük kusur bu çok edebî ifadeler... Fakat ölen François'nin başucundaki çok derin iztirabı, kadere boyun eğmesi de rol miydi? Herhalde bu mistik miras ona annesinin ezberlettiği filozofların prensiplerinden kalmış olacaktı.

Zambakların süslediği küçük yatağın önünde, kadın kendini kabahatli buluyor, itham ediyor ve göğsünü yumruklayarak, her şeyin böyle daha iyi olduğuna, ve çocuğunun annesinden utanmadan öldüğüne şükür ediyordu. Burda, ilim adamı müdahale etti: «Hakikat şu ki, o anda Maria samimî idi fakat bu elemine bir memnuniyet karışıyordu, kendini göstermekten sanki zevk alıyordu.» Maria Cross, daima romantik durumları aramıştı, hattâ bir ara can çekişen Madam Larousselle ile bir mülâkat yapmayı bile düşünmüştü. Doktora, ona bu gibi karşılaşmaların ancak tiyatroda muvaffakiyetle neticelendiğini anlatıncaya kadar akla karayı seçmişti. Mamafih zevcenin nezdinde metresi müdafaa etmiş ve Maria'ya af edildiğinin teminatını getirmişti.

Doktor pencereden eğildi ve yarı karanlığa bakarak gecenin gürültülerini ayırt etmeye çalıştı: Ağustos böceklerinin ötmesi, çekirgeler ha-

vuz kurbağalarının sesi, belki de bülbül olmayan bir kuşun nağmeleri, son tramvay. Raymond «Bildiklerim bana yeter» demişti. Maria Cross kimi beğenebilir? Doktor bazı isimler sayıyor, sonra vaz geçiyordu. Maria onlardan iğrenirdi. Fakat, kimden iğrenmezdi ki. Tansiyonunu ölçtürmek için muayenehanesine gelen Larousselle bazı itiraflarda bulunmuştu: «Lâf aramızda, Maria bu gibi şeylerden hoşlanmıyor. Ne demek istediğimi anlarsınız ya.»

Ben istediğim vakit, gene tahammül ediyor, çünkü ne de olsa beni kıramaz. Bir ara akşam yemeklerine misafirler çağırdığım vakit ne tuhaftı. Hepsi pervaneler gibi Maria'nın etrafında döndüler... Ben de şaşmadım doğrusu, bir dost metresini bize tanıtırsa, ilk düşüncemiz onu elinden almaktır, değil mi? Kendi kendime:

«Haydi dostlarım talihinizi deneyin» diyordum... Uzun sürmedi, Maria hepsine haddini bildirtti. Onun kadar aşktan anlamayan ve zevk almayan az bulunur, bunu bildiğim için söyleyorum doktor. Maria çok masum doktor, onu hor gören, güzel ve namuslu kadınların hepsinden daha saf.» Larousselle sonra şu sözleri ilâve etmişti: «Diğer kadınlardan çok farklı olduğu için ben uzaklarda iken acayip bir karar almasından korkarım. Bütün gün hayal peşinde, sade mezarlığa gitmek için sokağa çıkıyor. Mütemadiyen okuyor, elinden bırakmadığı kitaplardan birinin tesiri altında kaldığını sanıyorum», ne dersiniz doktor?

Doktor düşünüyordu, evet belki de bir yazının tesirinde kaldı.. Fakat hayır ben anlardım.

Vazifem ne idi. Kitap bazan bir erkeğin hayatında büyük bir rol oynayabilir, fakat bir kadının asla. Haydi canım, bizleri ancak yaşayan canlı şeyler, etten kemikten mahlûklar heyecanlandırır.» Birden garip bir tedai ile doktor'un hayalinde Maria canlandı, yanında genç ve kuvvetli bir erkek duran Maria çimenlerde uyuklayan kediler uzun uzun ağladılar çakıl taşlarında bir ayak sesi duyuldu, bir pencere açıldı, herhalde Raymond dönüyordu. Sonra doktor sofada yürüdüğünü işitti, kapısı vuruldu, gelen kızı idi.

— Baba, uyumuyorsun değil mi?.. Catherine'i merak ediyorum kuru kuru öksürüyor, birden başladı. Difteriden korkuyorum.

— Hayır, difteri böyle başlamaz. Dur geliyorum.

Bir kaç dakika sonra kızının odasından çıkarken, sol tarafında bir sancı hissederek elini kalbine götürdü ve karanlık sofada, kapıya dayanarak, öylece hareketsiz durdu. Kimseye seslenmedi fakat duvarın öbür tarafındaki mükalemeyi çok güzel işitiyordu.

— Ne diyeyim bilmem ki. Babanın âlim olduğu muhakkak, fakat bilgisi yüzünden müstağni, ilâçlara inanmıyor, ilâçsız hasta iyileşir mi?

— Madem ki merak edilecek bir şey olmadığını söyliyor, bizi temin ediyor.

— Korkma, kendi hastalarından biri olsaydı, mutlak bir reçete yazardı. Ailesi için bu zahmete girmiyor. Başka bir doktora müracaat edememek bazan çok müşkül.

— Evet ama, onun yanımızda olması bizim için bir nimet. Zavallı adam aramızdan ayrılın-

ca, çocukları düşünerek rahat uyuyamıyacağım.

— Bir doktorla evlenseydin.

Bir busenin boğduğu bir kahkaha. Doktor kalbini sıkan demir pençenin açıldığını hissetti, sessiz adımlarla uzaklaştı. Yattı, bir türlü rahat edemiyordu. Yastıklarına dayanarak doğruldu ve karanlıkta oturdu. Yaprak hışırtısından maada her şey uyumuştu... «Acap Maria sevdi mi?» Onun bazı heveslerini hatırlıyor. Bir kız arkadaşı olmuştu. Şu dostundan ayırtmak istediği küçük Gamy Dubois... Fakat bu da ulvî cinsten bir sevgi idi. Maria'nın ecdatlarının arasında, ruhları selâmete kavuşturan bir misioner olmalı idi. Şu Gaby'nin Maria aleyhinde çok iğrenç şeyler anlattığını bana kim söylemişti?.. Acaba o gibi huyları var mı? Diğer heveslerini de hatırlayorum... Kimbilir belki de o gibi huyları da vardır... Çok ulvi ve romantik kimselere dikkat ettim... Sabah oluyor...

Yastıklarını itti, vücüdüne zarar vermeden uzandı ve biraz sonra kendini kaybetti.

VIII

— Bahçıvana ne diyeceğim?

Bordeaux parkının ıssız bir yolunda, Maria Cross, Raymond'ı evine gelmeye razı etmeye uğraşıyor. Evinde, kimseye rastlamak ihtimali olmadığını anlatıyor. İsrar ediyor, israr etmekten utanıyor ve kendini kabahatli hissediyor. Mağazaya girmeye cesaret edemeden önünde dolaşan çocuğun mârazi korkusundan bihaber olduğundan, Raymond'un çekingenliğine başka mânalar veriyor... Ve işte bu sebepten dolayı itiraz ediyor:

— Raymond sakın, zannetmeyin ki... Aklınıza bir şey gelmesin...

— Bahçıvanın önünden geçmek canımı sıkıyor.

— Size bahçıvan yok diyorum. Mösiyö Larousselle bir türlü kiralayamadığı boş bir köşkte oturtuyor beni. Orada bekçilik ediyorum.

Raymond, kahkalarla güldü.

— Demek bahçıvan sizsiniz?

Genç kadın omuzlarını silkiyor, yüzünü saklıyarak mırıldanıyor:

— Bütün görünüşler aleyhimde. Bu işi kabul ettiğim zaman samimi olduğuma kimse inanmaz. Oğluma temiz hava lâzımdı...

Teraneyi bilen Raymond içinden «anlat bakalım» diyor ve onun sözünü keserek:

— Demek bahçıvan yok diyorsunuz, peki ya ötekiler? Hizmetçi, uşak da mı yok...

Kadın teminat veriyor. Yegâne hizmetçi Justine pazar günleri izinli çıkardı. Justine'in kocası şöförd ü, bu metruk evdeki kadınları yalnız bırakmamak için geceleri yatmaya gelirdi... Sayfiye pek emin değildi. Justine pazarları öğleden sonra kocası ile gezmeye çıkardı. Raymond kapıyı itip içeri girecekti, soldaki yemek odasından salona geçilirdi.

Raymond, dalgın bir tavırla, topuğu ile kumları eşiyor. Salıncakların gıcırtısı duyuluyor, bir satıcı kadın ona tozlu fırancalalar, sarı bir kâğıt içine sarılmış çukulatalar uzatıyor. Raymond acıktığını söyleyerek, bir simit, bir pasta alıyor. Kahvaltısını yapan bu çocuğun önünde, Maria kaçınılmaz âkıbetini düşünüyor. Hareketleri daima korkunç bir ahlâksızlık gibi görünen genç kadının, kalbinde uyanan arzularda temizlikten başka hiç bir his yoktu. Tramvayda, karşısındaki bu yüz ile gözlerini dinlendirdiği anda, hayır, hayır bir kötülük düşünmüyordu. Neden bu kadar temiz bir şefkatten vaz geçecekti... Susamış bir mahlûk yolunda rastladığı bir menbadan çekinir mi? Evet onu evimde kabul etmek istiyorum.

çünkü sokakta umumî bir park sırasında, onun sırrına ulaşamam...

Halbuki dışarıdan görenler ne demezler... Aşığı olan yirmi yedi yaşında bir kadın, evine bir delikanlıyı getiriyor. Kendisine itimat eden ve hor görmeyen yegâne erkeğin oğlunu... Yolların birleştiği noktada ayrıldıkları zaman, Maria hâlâ düşünüyor. «Gelmesini istiyorum, kötülük için değil fena bir fikrim yok. Bu düşünce bile asabımı bozuyor. Fakat o çekiniyor, nasıl da çekinmesin? Bütün hareketlerim iki cepheli bana görünen tarafı masum: başkalarına görünen cephe kötü, nefret verici... Fakat, kimbilir belki beni fena bulanlar haklıdır...» Bir isim, bir başka isim daha saydı. Farkına varmadığı hareketler için onu ayıplayorlarsa, sade kendinin bildiği, gizliden yaptığı çok güzel jestleri de vardı...

Raymond'un ilk defa, pazar günü iteceği kapıdan geçti, otların bürüdüğü bahçede yürüdü (bahçıvan yoktu) sema o kadar yüklü idi ki, bir patlak vermesinden korkulurdu. Dünyanın susuzluğundan ümitsizliğe düşen sema. Kurumuş yapraklar sarkıyordu. Hizmetçi pancurları kapamamıştı iri sinekler cama çarpıyorlardı. Maria, ancak şapkasını piyanonun üzerine fırlattı, pabuçları uzandığı divanı kirletti, sigarasını yakmaktan başka bir harekete takati kalmamıştı. Ah, en büyük derdi bu idi, son derece hummalı bir muhayyeleye uymayan bu tembel vücut. Sigara içmekten kalbini ağrıtarak ne günler geçirmişti. Kaç defa hayatını değiştirmeyi, mükemmelleştirmeyi tasarlamıştı. Yıkılan tasavvurlar.

Fakat bunun için, yerinden kalkmak, onu

bunu görmek, bir az harekete geçmek lâzımdı. «Fakat mademki dış hayatımı iyileştirecek bir şey yapamıyorum, hiç olmazsa vicdanımı muazzap edecek hareketlerden çekinmeliyim,» meselâ şu küçük Courrèges. Evet, saat altı tramvayında hissettiği yegâne tatlı his için onu evine çağırıyordu, bir mevcudiyetin bahşedebileceği kuvvet, hüzünlü ve dümdüz bir temaşa, fakat evinde daha yakından yapabileceği bir temaşa, başka bir bir şey değil. Fazla bir şey değil. Bir varlığın mevcudiyeti bize heyecan verirse, farkında olmadan mumayyelemiz işler, bizi altüst eden imkânlar gösterir. Maria düşündü: «Benden hoşlandığından ve günün birinde konuşacağımızdan emin olmasaydım, ona bakmaktan usanır ve vaz geçerdim.» Bu salonda konuşacağımız tatlı sözlerden, anne okşayışlarından, saf buselerden başka bir şey tasavvur edemiyorum... Haydi bir az cesaret, bu masum saadetin ardında açılan, memnu ve serbest bir ülkeyi tahayyül etmiyor musun? Aşılacak hudutları olmıyan sihirli bir saha önünde açılacak, sanki kazaen gibi bu karanlıklarda kaybolmak...

Daha sonraları... Kim bizi bu saadetten menedebilir? Bu küçüğü mesut edemez miyim? İşte burda hataya düşüyorum. O doktor Courregès'in, o evliya gibi adamın oğlu. Doktor, böyle bir meselenin münakaşasını bile istemez... Bir defa doktora şaka eder gibi «İçinizdeki manevî kuvvet, başınızın üstündeki yıldızlı sema kadar parlak» dememiş miydim.

Maria yapraklara düşen damlaların sesini, tereddüt eden fırtına gümbürtüsünü işitti, gözle-

rini yumdu, iç âlemine daldı, düşüncesi temiz çocuğun (çok saf sandığı) sevgili çehresine takıldı. Halbuki o ayni çocuk, bu esnada fırtınaya tutulmamak için acele ediyor ve şöyle düşünüyordu: «Papillon acele etmemi tavsiye ediyor, bu gibi kadınlara karşı şiddet kullanmalı, onlar cüretkâr, hoyrat erkeklerden hoşlanır.» Bir türlü karar veremeyen çocuk gürleyen göke bakıyor birdenbire pelerinini başına çekiyor ve bir keçi yavrusu çevikliği ile çalılardan atlayarak kestirmeye sapıyor. Fırtına uzaklaşıyordu, fakat gene de tamamen dinmemişti, etrafı saran derin sessizlikte gizleniyordu. Birdenbire, Maria emin olduğu bir ilham ile sarsıldı, kalktı, masasına oturdu ve yazmaya başladı:

«Pazar günü gelmeyin, ne pazar günü, ne de başka bir gün. Sadece sizin için bu fedakârlığa katlanıyorum.»

Burada imza etmesi gerekiyordu, fakat içindeki şeytan ona bir sahife daha ilâve etmesini fısladı:

«Mahvolmuş ve berbat bir hayatın yegâne tesellisi oldunuz. Bu kış, akşamları dönüşte karşılaştığımız anlarda, siz bilmediğiniz halde, ben sizin varlığınızda ruhumu dinlendiyordum. Fakat bana gösterdiğiniz bu çehre, malik olmak istediğim bir ruhun aksi idi. Size ait her şeyi öğrenmek, şüphelerinize cevap vermek, adımlarınız önündeki dalları itip açmak... Sizin için bir anneden daha fazla, bir arkadaştan daha yakın olmayı istedim. Bütün bunları tahayyül ettim... Fakat, benliğimi değiştirmek artık elimde değil. Kendinize rağmen, bana rağmen, etrafta beni bo-

ğan tefessüh etmiş havayı teneffüs edersiniz...» Uzun zaman yazdı. Artık yağmur başlamıştı onun gürültüsünden başka ses duyulmuyordu. Odaların pencereleri kapatıldı. Ocakta böcekler çıtırdadı, Maria Cross bir kitap aldı, fakat fırtına yüzünden hava kararmıştı. Lâmbalar henüz yanmıyordu. Piyanoya geçti, başı ellerine doğru eğilmiş çalıyordu.

*
* *

Ertesi gün cuma idi. Maria, fırtınanın havayı bulandırmasından garip bir zevk duydu. Sabahlığı sırtında, bütün gününü oturmakla geçirdi, piyano çaldı, tembellik etti. Mektubunun her kelimesini hatırlamaya çalışıyor, küçük Courrèges'in tepkilerini tasavvur ediyordu. Cumartesi, sıkıntılı, ağır sabahtan sonra, yağmur gene yağmıya başladı. Maria, içindeki hafifliğin sebeplerini anladı, fena hava yüzünden, pazar günü bir yere çıkamayacaktı. Halbuki evvelâ çıkmaya niyet etmişti. Mektuba rağmen, küçük Courrèges randevuya gelirse, onu evde bulacaktı... Pencereden bir az uzaklaşırken, kati bir karar vermiş gibi, ciddî bir sesle, şu sözleri söyledi:

«Hava nasıl olursa olsun, çıkacağım.»

Nereye gidecekti? Eğer François sağ olsa idi onu cambazhaneye götürürdü. Bazan konsere gider, ve bir locanın boşluğunda gizlenirdi, fakat ahali onu derhal tanırdı. Dudak kıpırdayışlarından, isminin telâffuz edildiğini keşfeder, dürbünler onu bu düşman âlemine müdafaasız olarak teslim ederdi. Kulağına bazı sözler çalınırdı: «Doğrusu diyecek yok, bu gibi kadınlar giyinmesini biliyorlar.» «Tabiî dünya kadar para harca-

dıktan sonra, hem onların zevklerinden başka ne tasaları var ki.» Bazan Larousselle'in bir ahbapı locasından çıkar, onu selâmlamaya gelirdi. Adam yüksek sesle güler ve kalabalık bir yerde, Maria Cross ile konuşmaktan gurur duyar gibi etrafına bakardı.

Fakat Maria, konserden başka bir yere gitmemişti, oğlunun sağlığında bile. Müzikholda kadınların hakaretine uğradığı günden beri... Larousselle'in arkadaşlarının metresleri kendilerile görüşmek istemeyen Maria'dan nefret ediyorlardı. Bir gece, dostunun onu zorla sürüklediği «Lion Ronge»da (Kırmızı arslan) tanıştığı «Gaby Dubuis»yi temiz bir ruha sahip sanarak, ilgilenmişti. İki hafta kadar, genç kadınlar, hemen her gün buluşmuşlardı. Maria Cross sonsuz bir sabır ile, arkadaşını diğerlerine bağlayan rabıtalardan kurtarmak istemişti. Darılmalarından az bir zaman sonra, çok sıkıldığı bir gün, salonun bütün dikkatini üzerine çekerek, her zamanki gibi yalnız «Appollo»da bir locaya sığınmıştı. Önündeki sıradaki koltuklardan Gaby'nin cırtlak gülüşüne karışan başka kahkahaları yavaş sesle mırıldanan küfür ve muhavere kırıntıları duymuştu «Bir İmparatoriçe gibi edalanan şu kaltağa bakın... Fazilet maskesi altında...» Maria, bütün salonda hiç bir insan yüzü görememişti artık; kendisine çevrilen suratlar hep hayvan suratları idi, yırtıcı hayvanlar... Nihayet ışıklar sönmüş, gözler çıplak bir rakkaseye çevrilince, Maria hemen sıvışmıştı.

O günden sonra, küçük oğlunu almadan çıkmak istememişti. Onu kaybettiği bir yıldan beri,

gene kendisini dışarı çeken evlâdı olmuştu. Çocuk vücüdünden daha büyük olmayan, bir mezar taşı... Fakat ölü çocuğa giden yol üzerinde, bir canlı çocuğa tesadüf etmişti.

*
* *

Pazar sabahı, bir hayli rüzgâr vardı. Sadece, ağaç dallarını sallamakla iktifa etmeyen, deniz ve cenuptan esen, kudretli bir nefes gibi semadaki bulutları dağıtan rüzgârlardan. Bir ufak tarla kuşunun ötüşü, binlerce kuşun sessizliğini belirtiyordu. Ne olursa, olsun bu gün Maria, bir yere gitmeyecekti. Küçük Courrèges mektubunu almıştı. Onun ne kadar mahçup ve çekingen olduğu malûmdu, herhalde itaat ederdi. Belki de Maria, bir şey yazmasaydı bile, gene kapıdan geçmeye cesaret edemiyecekti. Genç kadın, Raymond'un topuğu ile kumları eşerek, yüzünde inatçı bir ifade ile «ya bahçıvan» deyişini gözünün önüne getirerek gülümsedi. Yalnız başına kahvaltı ederken, yaklaşan fırtınaya kulak verdi. Rüzgârın kanatlı atları delice koşuyor ve vazifeleri bitince ağaç dallarında oynaşıyorlardı. Bu çılğın rüzgârlar okyanusun diplerinden kopardıkları martı ve karabatakları nehre getiriyor, ve nefesleri ile sanki bulutları deniz otlarının solgun renklerine boyayarak, yapraklara acı bir köpük serpiyorlardı. Bahçeye doğru sarkan Maria, dudaklarının üzerinde bu tuzlu lezzeti duydu. Yazmasa idi bile çocuk gelmezdi, böyle bir havada nasıl dışarı çıkılırdı. O vakit gelmeyişini merak edecekti. Halbuki şimdi hissettiği rahatlık, emniyet, onun gelmiyeceğini yüzde yüz bilmek, fakat, içinde intizara benzeyen bir his yoksa, neden ye-

mek odasındaki, büfeyi açıyor ve «porto» (bir nevi şarap) kaldı mı diye bakıyordu. Nihayet yağmur başladı. Güneşin ara sıra parlattığı kalın bir perde şeklinde göklerden iniyordu.

Maria bir kitap açtı, anlamadan okudu, nafile yere sabırla aynı sahifeye yeniden başladı. Fakat nafile! Aklı başka yerde idi, bir türlü kendini elindeki esere veremiyordu. Piyanoya geçti, sokak kapısının açılışını duyacak kadar yavaş çalıyordu. Bayılmamak için kendi kendine «rüzgârdır», rüzgârdan başka ne olabilir diyebildi ve yemek odasında tereddüt eden ayak seslerine rağmen, gene «rüzgârdır» diye tekrarlıyordu. Kalkmaya kuvvet bulamadı, Raymond şapkasından sular süzülerek içeri girmişti. Çocuk adım atmaya, kadın onu çağırmaya cesaret edemiyordu. Bir hamlede setleri yıkan ve bütün benliğini kaplıyan ihtiras dalgası onu sersemletmiş, âdeta sarhoş etmişti. Mamafih sertleştirmeye gayret ettiği bir sesle şu alelâde sözleri söylebildi:

— Mektubumu almadınız mı?

Raymond şaşırdı. (Papillon ona «Kadın seni yürütmek istiyor, sen ona kulak asma, kendi bildiğini oku. Ellerin cebinde başın yukarıda, vaziyete hâkim ol» demişti.) Fakat, öfkeli zannettiği bu yüzün önünde cezalanmış bir çocuk gibi, başını eğiyordu. Kumaşların kararttığı salonda, Maria sanki bir geyik yavrusu yakalamış gibi, ürperiyor ve kımıldamaya bile cesaret edemiyordu. Uzaklaştırmak için elinden geleni yapmasına rağmen, o gene gelmişti.

Demek saadetini hiç bir vicdan azabı zehirlemiyecek ve o kendini bu saadete terkedebile-

cekti. Çocuğu ona bir yem gibi teslim eden kadere teşekkür ediyor, bu hediyeye lâyık olacağını vaadediyordu. Neden korkmuştu? Bu anda içinde en ulvi bir aşktan başka his yoktu ve bunun delili de ölen çocuğunun düşünerek zor tuttuğu göz yaşları idi. Eğer yaşasaydı, François da bir kaç yıl sonra, böyle kocaman bir oğlan olacaktı. Ağlamamak için kendini zorladığı bu andaki yüzünün mânasından Raymond onun öfkelendiğini sanıyordu. Halbuki kadın.

— Doğrusu geldiğinize iyi ettiniz. Memnun oldum. Şapkanızı iskemlenin üstüne koysanıza. Islak olmasının ne ehemmiyeti var, bu İtalyan kadifeleri o kadar eski ki. Biraz porto vereyim mi? Evet mi? Hayır mı? Evet değil mi?

Çocuk içerken o:

— Neden bu mektubu yazdım ben de bilmiyorum...

Kadınların bazan kaprisleri olur... Zaten nasıl olsa geleceğinizi biliyordum.

Raymond elinin tersi ile dudaklarını sildi:

— Mamafih az kalsın gelmiyecektim. Tereddüt ediyordum. Kendi kendime «Ya bir yere çıktı ise... Aptal gibi neye gideyim» dedim.

— Bir yere gittiğim yok. Matemimdenberi. Size oğlumdan küçük François'dan hiç bahsetmedim.

Sanki hayatta imiş gibi, François ayak parmaklarına basarak içeri giriyordu. Tehlikeli bir mülâkatı bozsun diye annesi onu alıkoymuştu. Raymond, bunun kendisini uzakta tutmak için bir bahane olduğunu anlıyordu. Fakat kendisini tehlikeli addeden Maria korkmak şöyle dursun bilâ-

kis bu şekilde onun kendisini rahat hissetmesini temine çalışıyordu. Esasen ölü çocuğunu yanlarına sokulmasını o istememişti, salonda annesinin sesini duyup da, kapıyı vurmadan girenler gibi küçük oğlu içeri süzülmüştü. Çocuğun yanlarında bulunması bu buluşmanın safiyetine delâlet eder. Zavallı kadın, neden sinirleniyorsun, küçük François koltuğuna dayanmış, utangaç değil, kızarmıyor, bilâkis sana gülüyor.

— Oğlunuz öleli bir seneden fazla oldu değil mi?

Defnedildiği günü iyice hatırlıyorum... Annem babamla kavga etmişti...

Sustu bu sözlerine pışman olmuştu...

— Ne kavgası... Ah evet anlıyorum... O gün bile bana acımadılar.

Kalktı bir albüm aldı ve Raymond'un dizlerine koyarak:

— Size yavrumun resimlerini göstermek isterdim. Onları sade babanız bilir. Burda, tam bir aylık iken, kocamın kucağında o yaşta hiç bir şeye benzemiyor bebekler, anneden başka kimse bir şey anlamaz. Bakın, işte iki yaşında kollarında bir balon, gülüyor. Şu resim biz «Salies»de iken çekilmişti o zamanlar da bile zayıftı evlâdım. Onu oraya götürebilmek için paramın mühim bir kısmını sarfetmiştim. Orda o kadar iyi, o kadar merhametli bir doktora tesadüf ettik ki, ismi Casamajor. Eşeğin yularını tutan o...

Sahifeleri çevirmek için Raymond'a eğilmiş, ateşten nasibini alıyor, nefesi ile onu körüklüyordu. Kımıldayamayan oğlanın öfkeli suratını gö-

remiyordu. Raymond azap içinde idi, soluğu sıklaşmış, hiddetini zorla tutuyordu.

— Bakın tam altı buçuk yaşında, ölümünden iki ay evvel. Epeyce toplamış değil mi? Acaba onu fazla mı çalıştırdım, içime dert oldu. Babanız çalışmanın hastalığına sebep olmayacağını söyliyor, beni temin ediyor. Daha henüz altı yaşındayken her bulduğu kitabı okurdu, anlayamayacaklarını bile. Büyüklerle yaşaya yaşaya...

Oğlundan bahsederken »o benim arkadaşım, yoldaşımdı» diyordu, çünkü şu ara François'dan beklediği şeyler ile onun hakikî benliğini birbirine karıştırıyordu.

— Bana durmadan sualler sorardı. Günün birinde ona anlatmanın lâzım olacağını düşünerek ne uykusuz geceler geçirdim. Bu gün yaşamama yardım eden bir fikir var o da onun bilmeden öldüğünü düşünmek; hiç bir zaman bilmedi ve asla öğrenmiyecek...

Ayağa kalkmıştı, kollarını her iki yandan sarkıtıyordu. Raymond, gözlerini kaldırmaya cesaret edemiyor, fakat onun vücudunun hıçkırıklarla sarsıldığını hissediyordu. Maria'nın sözleri ona bir hayli dokunmuş olmasına rağmen, bu iztiraptan şüphe ediyordu ve daha sonra yolda kendi kendine «ne de rol yapıyor doğrusu kendini bile aldatıyor... Mamafih o göz yaşları sahte olamazdı...» diyordu.

Raymond onun hakkında edindiği fikirlerle âdeta sarsılmıştı. O kötü kadınları bambaşka tasavvur ederdi, hocalarının anlattığı şekilde; ve kendini onların tesirine kaptırmıyacağına inanmıştı. Maria Cross, şimdi savaşa hazır bir ordu

gibi onu her cepheden sarıyordu, ayak bileklerinde «Dalila» ve «Judith»in halkaları çınlayordu. Evliyaların gözlerine bakamaya cesaret edemedikleri bu çeşit kadınları (ki Maria'da onlardan biri idi) Raymond her türlü ihanet ve kötülükle ithamî ediyordu.

Maria ona: «Ne zaman isterseniz gelebilirsiniz, daima evdeyim» demişti. Kadın gözleri yaşlı, biraz sükünet bulmuş bir vaziyette onu kapıya kadar geçirmiş ve başka bir randevu vermeden ayrılmışlardı. Maria onu uğurladıktan sonra, François'nin yatağına oturdu, kollarında uyuttuğu bir çocuğu götürür gibi kederini oraya götürüyordu. Biraz hayal kırıklığının karıştığı bir nevi sükûnet duyuyordu. Her zaman oğlunun imdadına yetişmiyeceğini bilmiyordu. Hayır, ölüler yaşayanlara yardım etmezler. Uçurum dibinde, onlara beyhude yalvarırız. Sükûnet ve yoklukları bir suikaste benzer.

IX

Keşke, Raymond'un ilk ziyareti, Maria Crossda bu itimat ve masumiyet intibaını bırakmasa idi. Her şeyin, bu kadar sade bir şekilde cereyan etmesine hayret ediyordu. «Meseleyi gözümde lüzumsuz yere büyüttüm» diye düşündü. Ferahlık duyacağını zannediyor, fakat yeni bir randevu vermeden Raymond'ı gönderdiğine pişman oluyordu. Onun gelebileceği saatlerde evinden çtkmıyordu. İhtirasların sefil oyunu o kadar basitti ki, bir çocuk ilk seferinde onu öğrenir. «Kendi yağında kavrulması» için, kendini ağır satan Raymond'ın hiç bir nasihata ihtiyacı olmamıştı. Maria, dört gün bekledikten sonra, kendi kendine bazı sitemlerde bulundu «Sade kendimden ve çocuğumdan bahsettim, onu üzdüm... Şu albümden o ne anlayabilirdi?.. Ona hayatı hakkında sual sormam, onu dinlemem lâzımdı, beni geveze bir kadın sandı... Ya bir daha gelmezse...»

Ya bir daha gelmezse. Bu endişe yavaş, yavaş

bir merak oluyordu. «Tabiî boşuna beklemeyeyim artık. Bir daha gelmez. Onu tekrar göremiyeceğim, o yaştaki gençler geveze insanlardan hoşlanmaz. Evet, işte kapanan bir mesele.» Hakikat aşikâr ve müthişti. Bir daha gelmiyecekti. Maria Cross çölündeki son kuyuyu dolduruyordu. Şimdi kumlardan başka bir şey kalmamıştı. Aşkta eşlerden birinin firarından daha tehlikeli ne vardır? Sevilen insanın mevcudiyeti ekseriya ihtirasa bir engel teşkil edebilir.

Raymond'u Maria Cross bir çocuk olarak görüyordu, bu kalbi zedelemek âdeta bir iş olurdu. Onun nasıl bir babadan doğduğunu unutmuyor, çehresinde kalan çocukluk izleri ölen oğlunu hatırlatıyordu. Hayalinde bile bu genç vücuda yaklaşırken derin bir hicapla ürperiyordu. Fakat, madem ki artık burda değil ve onu görmekten şüphe ediyor, içindeki bu bulanık dalgadan, bu karanlık fırtınadan neden çekinsin? Hararetini gideremediği bu meyvanın meçhul lezzetini neden tasavvur etmesin? Kime zararı dokunabilir?

Küçük François'nin isminin yazılı olduğu taştan hangi sitem yükselecek? Kocasız, çocuksuz, hizmetkârsız oturduğu bu evde onu kim görüyor? Ah keşke Maria Cross'da, Madam Courrèges gibi, mutfak ve hizmetçi kavgaları ile oyalanabilse... Nereye gitmeli? Uyuyan bahçenin ötesinde köy ve daha ileride her fırtınadan sonra dokuz boğucu günün sıcağı ile bunalan taşlık şehir var... Soluk semada, vahşi bir hayvan pusu kurmuş, dolaşıyor, gürlüyor, gizleniyor. Bahçede veya köşkün boş odalarında gezinen Maria

Cross ümitsiz aşkının cazibesine kendini kaptırıyor. (Başka ne yapabilirdi) Yangına karşı bir tedbir almıyor, avareliğinden iztirap duymuyor, onu içindeki cehennem meşgul ediyor, bir şeytan ona şu sözleri fısıyor.

«Ölüyorsun, fakat artık sıkılmıyorsun!»

Bir fırtınanın en garip tarafı, onun gürültüsü değil de etrafına yaydığı sükünet ve uyuşukluktur. Maria, camların ardında hareketsiz ve boyalı gibi duran yapraklar görüyordu. Ağaçların intizarı insani idi, sanki onlar da uyuşukluk atalet ve uykuyu tanıyorlardı. Maria ihtirasın bir mevcudiyet olduğu noktaya varmıştı, bu his yarasını sızlatıyor, içindeki ateşi devam ettiriyordu. Aşkı bir boğulma hissi yaratıyor ve bu his göğsünü ve boğazını tıkıyordu... Victor Larousselle'den aldığı bir mektup onu istikrah ile ürpertti... Ah onun yaklaşmasına bile tahammül edemezdi, artık bu asla mümkün olamıyacak. Onun gelmesine onbeş gün kalmıştı, ölmeye vakti vardı. Raymond'un hayali ile doyuyor ve onu evvelden utançtan öldürecek hatıraları düşünmekten kendini alamıyordu. «Şapkasının alnına değdiği noktaya bakıyor, saçlarının kokusunu arıyordu.» Yüzü, boyu, elleri, gizli ve zevk dolu bir hakikatın yegâne görünüşleri. Ümidsizliği arasında tasavvur edemiyeceği bir dinlenme. Bazan zihnine şu fikir saplanıyordu, mademki o yaşıyordu kaybolan bir ümit yoktu, belki gene gelirdi. Fakat, sanki bu emelden ürkmüş gibi, bir şey beklemiyenlerin sükûnu içinde, tam bir feragate dalıyordu.

Korkunç bir zevkle, saf sanmakta ısrar et-

tiği çocuk ile arasındaki uçurumu derinleştiriyordu. Semada parlayan yıldızlar kadar erişilmez çocuk. «Ben yıpranmış, yorgun bir kadın, o ise hâlâ çocukluktan çıkmamış, masumiyeti bile arzunun yol aşımaktan vaz geçeceği bir çöl.»

Bütün bu günler batı ve güney rüzgârları peşlerinden karanlık yığınlar sürükledi. Kümeler ki erimeye yüz tuttukları anda birden tereddüt ediyor, cazibeye tutulmuş gibi tepelerin etrafında dönüyor, sonra arkalarında bir yerde, yağmur yağmış gibi bir nevi serinlik bırakarak kayboluyorlardı.

*
* *

Cumayı, cumartesine bağlayan gece, nihayet yağmur fasılasız yağdı. Maria, aldığı ilâcın sayesinde, perdelerden süzülerek kendisine gelen, bahçenin kokulu nefesini sükün ile karşıladı ve nihayet rahat bir uykuya daldı.

Sabahleyin güneşle uyandığı vakit, vücudü dinlenmişti. Çektiği iztiraba şaşıyordu. Bu çılgınlık ne idi?. Neden en kötü ihtimalleri düşünüyordu. Bu çocuk yaşıyor, ondan bir işaret bekliyordu. Bu krizden sonra Maria, kendini daha aklı başında, daha müvazeneli ve biraz da hayal sükûtuna uğramış buluyordu. «Bu kadar mı idi?» Fakat o gene gelecekti, daha emin olmak için, ona yazarım, onu görmeliyim. İztirabı ile iztirabının sebebini karşılaştırmalı idi? Zararsız bir çocuğun hatırasını zihnine yerleştirmek istiyor, bir başı dizinin üzerinde hissederek ürpermediğine hayret ediyordu. «Doktora oğlu ile tanıştığımı yazarım (yazmayacağını biliyordu) neden olmasın? Ne kötülük yapıyoruz?» Öğleden sonra çu-

murlu bahçeye çıktı, orası sâkin, çok fazla sâkindi. Adeta isimsiz bir endişe duydu, ihtirasını daha az hissetmek, boşluğunu daha fazla hissetmekti. Bu aşk eksilirse gene kendisini muazzam bir boşlukta kaybedecekti. Bahçede dolaşmanın beş dakika sürmesine esef etti, bir defa daha aynı yollardan geçti, sonra acele etti; çünkü otlar ayaklarını ıslatıyordu. Eve girince terliklerini giyecek, uzanacak, sigara içecek, okuyacaktı, fakat neyi? Enteresan bir kitabı yoktu. Köşkün önüne gelmişti gözlerini kaldırdı ve salonda camın arkasında Raymond'u gördü.

Çocuk yüzünü cama yapıştırmış, burnunu eziyordu. Maria'nın kalbini istilâ eden bu dalga sevinç mi idi? Bir kaç saniye evvel oraya koşan ayakları düşünerek merdivenleri çıktı, açık kapıyı itti, yemek odasından daha yavaş adımlarla geçti, yüzüne durgun bir ifade vermeğe çalıştı.

Maria'nın uğrunda bu kadar hayale kapıldığı ve üzüldüğü bu günlerden sonra gelmek, Raymond'un kötü talihi oldu. Bu nihayetsiz huzursuzluk ile onu yaratanın arasındaki boşluğu doldurmak, Maria'ya ilk bakışta imkânsız göründü. Hayal kırıklığına uğradığını farketmedi. fakat hakikaten öyle olmuştu. İlk sözü ile bunu belirtti:

— Berberden mi geliyorsunuz?

Onu hiç böyle görmemişti. Çok kısa saçları parlıyordu, kadın elile çacuğun şakağındaki bir yara izine dokundu.

Raymond:

— Sekiz yaşında iken, salıncaktan düşmüştüm, dedi.

Maria onu seyrediyor, arzusuna, iztirabına, açlığına, feragatine bu kuvvetli ve iri çocuğu, bu genç köpeği uydurmaya çalışıyor, ona karşı duyduğu binbir histen toparlayabildiklerini bu kızarmış yüzün etrafına topluyordu. Fakat gözlerinde ve alnındaki bu yeni ifadeleri tanımıyordu. Yenmek isteyen bir korkağın, harekete karar veren bir alçağın yüzü. Ayni zamanda, hiç bir zaman, Maria'ya bu kadar çocuk görünmemişti. Her zaman, François'ya söylediği sözleri tatlı bir hâkimiyet ile tekrarladı:

— Susadınız değil mi? Birazdan size ağaç çileği şurubu vereceğim, fakat teriniz kurusun da öyle.

Ona bir koltuk gösterdi, fakat Raymond divana oturdu. Maria'nın uzanmış olduğu divana... Ve susamadığını söyledi.

— Herhalde şuruba susamadım.

Kadın biraz açılan bacaklarını etekleri ile örterken Raymond şu komplimanı mırıldandı:

— Ne yazık.

Maria o vakit yattığı yerden doğruldu ve genç adamın yanına oturdu. O ise neden biraz evvelki vaziyetini değiştirdiğini sordu.

— Sizi korkutmuyorum ya?

Raymond'un sözleri Maria'ya hakikaten korktuğunu hissettirdi. Fakat neden korkacaktı. O doktorun oğlu, küçük Courrèges değil mi idi?

— Sevgili pederiniz nasıl?

Raymond, omuzlarını silkerek dudak büktü. Maria onun reddettiği bir sigarayı yaktı, ve dirseklerini dizine dayayarak:

— Evet bana babanızla fazla samimî olma-

dığınızı söylemiştiniz dedi. Bu kanundur. Anne, baba ve çocuklar hiç bir zaman pek anlaşmazlar. François gelip dizlerime kapandığı vakit, şöyle düşünürdüm: «Bu fırsattan ne kadar kabilse o kadar faydalanmaya bak, bu her zaman devam etmez.»

Maria Cross, Raymond'un omuz kaldırmasındaki ve dudak büküşündeki mânadan aldanmıştı. Bu anda, babasının hâtırasından uzaklaşmak istiyordu, lâkayit olduğundan değil bilâkis onun tesirinde olduğu için, bir gün evvel aralarında geçen sahneden dolayı.

Akşam yemekten sonra, doktor bağda tek başına sigara içen oğlunun yanına gelmişti, ve bir söz söylemekten çekinen bir adam gibi, oğlu ile beraber yürümüştü.

Susmanın zalim zevkini tadan bir adam gibi Raymond, konuşuyor ve içinden «Benden ne istiyor» diye söyleniyordu. Camları yağmurdan islenen kapalı arabada sonbahar sabahları tattığı zevkin aynısını yeniden tadıyordu. Hattâ, babasının arkada kaldığını ve yetişmek için zorluk çektiğini görünce bilhassa adımlarını sıklaştırmıştı. Fakat, birden onun nefesini duymayınca dönmüştü. Doktorun karanlık gölgesi bağ yolunda hareketsiz duruyordu. Adam iki elile göğsünü bastırıyor ve sanki sarhoş gibi sallanıyordu. Bir kaç adım attıktan sonra, iki kütük arasına oturmuştu.

Raymond, babasının önüne diz çökmüş, düşen başını kucağına almış, bu gözleri kapalı solgun yüzü yakından heyecanla seyrediyordu. «Baba, ne oldun canım babacığım.» Ayni zaman-

da emir ve rica eden bu ses, doktorun üzerinde mucizevi bir ilâç tesiri yapmıştı. Biraz dalgın bir şekilde gülümsemeye çalışarak: «Bir şey değil diyordu, şimdi geçer.» Oğlunun heyecanlanmış yüzüne bakıyor, onun sekiz yaşındaki tatlı sesini duyuyordu: «Başını bana daya, temiz mendilin yok mu, benimkisi kirli.» Raymond yavaş yavaş canlanan bu yüzü nazik hareketler ile siliyordu. Babanın açılan gözleri oğlunun rüzgârdan dağılan saçlarını, bağ kütüklerini, daha ötede sanki görünmeyen taş arabaların boşaltıldığı kükürt rengi gök yüzünü görüyordu.

Oğluna dayanan doktor eve dönmüştü. Sıcak yağmur, omuzlarını, yüzlerini ıslatıyordu fakat daha hızlı yürümesine imkân yoktu. Raymond'a: «Bu sahicisi kadar iztirap veren, fakat tehlikeli olmayan yalancı anjin de puatrindir. (Fausse angine de poitrine). Kendimi zehirlemiş olmalıyım perhiz ederek 48 saat yatakta kalmalıyım. Çok rica ederim annene ve büyük annene hiç bundan bahsetme.» Çocuk sözünü kesmişti: «Doğru söyle, benimle alay etmiyorsun ya? Tehlikeli değil ya? Ehemmiyetli olmadığına emin misin? Bana yemin et.» Doktor alçak sesle sormuştu:

«Üzülür müsün eğer bana bir şey olursa...» Fakat Raymond, onun sözünü bitirmesine meydan vermemiş, kolu ile titreyen vücudü sararak şu feryadı koparmıştı:

« Ne aptalsın.» Doktor bu sevimli terbiyesizliği hiç unutmıyacaktı. Daha sonraları, fena saatler çalıp da evlâdı bir yabancı, bir hasım, cevap vermeyen bir kalp olduğu zaman, bu sözleri

hatırlıyacaktı. Baba oğlunu öpmeğe cesaret edemeden, her ikisi de salona girmişlerdi.

— Başka şeyler konuşsak. Buraya babamdan bahsetmeye gelmedim. Daha başka şeyler yapabiliriz değil mi?

Raymond'un beceriksiz bir jestle uzattığı kocaman pençesini kadın yakaladı, ve onu yavaşça ellerinin arasında tutarak:

— Hayır Raymond, hayır. Ona çok yakın yaşadığınız için onu az tanıyorsunuz. Hakkında en az malûmat edindiğimiz kimseler yakınlarımızdır. Etrafımızı saranları bazen görmiyoruz bile. Bakın meselâ, küçükken gözlerim bir az şaşı olduğundan evde beni hep çirkin bulurlardı, halbuki lisede arkadaşlarım bana güzel olduğumu söyledikleri vakit, hayret içinde kaldım.

— Tamam. Ne olur bana kız lisesine ait hikâyeler anlatsanıza.

Fikiri sabit oğlanın yüzünü yaşlandırıyordu. Maria, elinde ıslaklığını hissettiği kocaman eli bırakmaya cesaret edemiyordu. Bu terli el onu biraz iğrendirmişti. On dakika evvel teması kendisine heyecan veren ayni el, şimdik yumuşak ve ıslak bir el olmuştu.

— Hayır, size doktoru tanıtmaya karar verdim. Ben inatçıyımdır.

Raymond kendi inatçılığını söylemek için, onun sözünü kesti:

— Ben sizden daha inatçıyım. Bu gün bana istediğinizi yaptıramıyacaksınız, buna yemin ettim.

Bu sözleri öyle bir sesle fısıldamıştı ki, kadın işitmemezlikten geldi. Fakat aralarındaki mesa-

feyi genişletti, sonra kalktı pencereyi açtı:

— Hiç yağmur yağmış demezsiniz. Boğucu bir sıcak var. Esasen hâlâ gökün gürlediğini duyuyorum, mamafih belkide Saint - Médard toplarıdır.

Genç kadın, yaprakların üstünde, güneşin etrafını çevreleyen koyu renk, derin bir bulutu gösteriyordu. Fakat birdenbire çocuk iki elile, kollarını kavradı ve onu divana itti.

Maria: «Beni bırakın» diye gülmek istedi. Bir taraftan kendini kurtarmak için çabalıyor, diğer taraftan bu mücadelenin bir şaka, bir oyun olduğuna Raymond'u inandırmak için gülüyordu. «Yaramaz oğlan, beni bırakın.» Gülüşü bir nevi işmizaza çevriliyordu, ayağı takılarak divana yuvarlanırken, dar bir alın üzerinde binbir tane ter habbesi gördü, burun kanatlarında, siyah benekler vardı, ekşi bir nefes kokusu burnuna çarptı. Fakat, bu çapkın oğlan, bir elile kadının ellerini tutuyor, diğeri ile işini görmek istiyordu. Maria, bir hamlede kendini kurtardı. Artık aralarında divan, bir masa ve bir koltuk vardı. Nefes nefese gelmişti, gülmeye gayret ederek:

— Ya demek, bir kadına zorla sahip olunur mu sanıyordunuz yavrum?

Raymond gülmüyordu. Gururundan yaralanan genç erkek mağlûbiyetinden kuduruyordu. Vücuduna müthiş güvenen bu çocuk şimdi kanayan gururundan dolayı iztirap içinde kıvranıyordu. Bütün ömrünce, bir kadının, kendisini iğrenç, yoo hayır gülünç bularak ittiği bu anı unutmayacaktı. Müstakbel bütün zaferleri, mağlûp

ettiği sefil kurbanları, hiç biri bu ilk hakaretin yarasını hafifletmiyecekti. Uzun zaman, bu anı hatırlayarak, dişleri ile dudağını kanatacak geceleri yastığını ısıracaktı. Raymond Courrèges öfkeden kuduruyor, göz yaşlarını zorla tutuyordu. Maria'nın içindeki yıkılışı gizlemek için kendini zorladığını, tebessümünün bir yapmacık olduğunu, mağdur bir çocuğu incitmek istemediğini asla öğrenmiyecekti. Ah, uzaklaşabilse, Maria yalnız kalmak istiyor...

Raymond, bir vakitler Maria Cross'ı avucunun içinde sanarak hayret eder ve şu sözleri tekrar ederdi: «Bu çok sade küçük kadın Maria Cross.» Sadece el uzatması yeterdi, kadın hareketsiz razı olacaktı. Raymond onu alır, bırakır, tekrar alabilirdi, halbuki uzanan kollarının bir tek jesti bu Maria'yı uzaklaştırmaya kâfi gelmişti. Evet, Maria henüz yakınında idi, fakat bundan sonra onun bir yıldız gibi erişilmez olduğunu pek iyi biliyordu. İşte o anda Maria'nın çok güzel olduğunu gördü. Meyvayı nasıl koparıp yiyeceğini düşünmekle meşgul olduğundan, bir saniye bile onun kendisine ait olup olmadığını düşünmemişti bile, ona hiç bakmamıştı işte şimdi ona iyice bak, gözlerini aç, ona doya doya bak.

Genç kadın, Raymond'ı kızdırmaktan korkarak, tatlı bir ses, fakat müthiş bir ısrarla tekrarlıyordu:

— Yalnız kalmaya ihtiyacım var Raymond, beni anlayın... Beni biraz yalnız bırakın...

Doktor Courrèges, Maria mevcudiyetimi istemiyor diye azap çekmişti. Raymond, daha acı bir iztirabı tadıyordu. Sevilen mahlûkun bizi gör-

mek istememesi, bunu açıklaması bu hissi artık saklıyamaması, bizi itmesi, bizi kusması. Yokluğumuz onun yaşaması için elzem, bizi nisyan'a fırlatmak için can atıyor «acele et hayatımdan çekil». Bizi zorlayamaz çünkü mukavemetimizden korkuyor. Maria Cross, ona şapkasını uzatıyor, kapıyı itiyor önünden çekiliyordu. Çocuk kaybolmaktan başka bir şey istemiyor, utanç içinde budalaca mazeretler mırıldanarak kendinden nefret ediyordu. Fakat yol üstünde yalnız kalan Raymond, bu fahişeye haykırmak istediği sözleri hatırladı geç kalmıştı. Yıllarca bu düşünce onu kemirdi durdu.

«Maria Cross hakkında bildiklerini onun suratına fırlatamadan gitmişti.»

*
* *

Bu çocuk kalbi, Maria Cross'a edemediği bütün küfürleri yol üstünde haykırırken, kapıyı, daha sonra pencereyi kapayan genç kadın uzanmıştı. Ağaçların tepesinde kuşun biri kesik bir şekilde, bir çağırış gibi ötüyordu, tıpkı uyuklayan bir adamın sayıklayışı gibi. Sayfiye tramvay ve düdük sesleri ile çınlıyordu, cumartesi gününün sarhoş şarkıları yolu inletiyordu. Bütün bu gürültülere rağmen Maria Cross sükûttan boğuluyordu. Dışarıdan gelen bir sessizlik, tâ içinden yükselen, ıssız odayı, bahçeyi, şehri, dünyayı dolduran bir sessizlik. Bu boğucu sükûtun ortasında yaşıyor, artık bir türlü besleyemiyeceği, fakat gene de yanmakta devam edecek olan içindeki aleve dalıyordu. Bu ateş ne ile besleniyordu. Yalnız kaldığı bazı geceler zarfında sönmüş sandığı ocaktan nar gibi kıvılcımın fışkırdı-

ğı olurdu. Saat altı tramvayındaki çocuğun sevgili yüzünü aradı ve bulamadı. Utançtan deli olan, kendine cesaret vermeğe çalışan, kudurmuş bir it'den başka birisini göremiyordu. Hakiki Raymond Courrèges, onun aşkının güzelleştirdiği resimden ne kadar farklı idi. O hayalinde ilâhileştirdiği değiştirdiği simaya sadık kalmakta israr ediyordu. «Bu pis yumurcak için mi, günlerce cennet bahtiyarlığı ve cehennem azapları içinde çalkandım durdum?»

Bakışlariyle, bu henüz şekilsiz çocuktan, diğer kadınların okşamalarını hilelerini veya darbelerini tanıyacak olan bir erkek yarattığından bihaberdi. Aşkı ile onu yaratmış olduğu doğru ise, şimdi onu takbih ederek bu eserini tamamladığı da o kadar doğruydu. Dünyaya fırlattığı bu çocuk bütün ömrünce, Maria Cross'un reddetmesine rağmen dayanılmaz cazibesini kendi kendine isbat etmek arzusunu bir hastalık şekline sokacaktı. Bundan böyle, ilerideki bütün maceralarına bir husumet havası, bir yaralamak hevesi, ve kadına iztirap vermek çeşnisi karışacaktı. Bütün hayatında yabancı gözlerde akıtacağı yaşlar, Maria Cross'un göz yaşları olacaktı.

Belki de o bu zalim avcı insiyakı ile doğmuştu, fakat eğer hayatının o devresinde böyle bir aksi tesadüf ile karşılaşmasa idi muhakkak ki çok daha insaflı ve yumuşak bir adam olacaktı.

«Bu it için, bu it için.» Ne iğrenç şey. İçinde, hiç bir şeyin beslemediği sönmiyen alev gene de yanmakta devam ediyordu. Fakat bu ışıktan, bu sıcaklıktan hiç bir insan faydalanamıyacaktır. Nereye gitmeli? François'nın cesedinin bulundu-

ğu «Charlreuse»mi? Hayır, hayır itiraf et, sen bu ziyaretler ile kendini aldatıyordun. Mezarlıktaki çocuğa, yol üzerinde diğer bir çocuğa, canlı bir çocuğa rastlayabilmek ümidi ile sık sık gitmiştin. Mürayi. Bir mezar üstünde ne yapabilir, ne konuşabilirdi ki? Her seferinde, ebediyen kapalı kalmaya mahkûm, anahtarsız bir kapıyı vuruyordu. Tozlu yolda diz çökmek daha bile iyi idi...

Bir avuç toprak olan küçük François, sen ki kahkaha ve göz yaşları ile dolu idin... Yanına kimi isteyebilirdi?

Doktoru, o traşçıyı bırak... Yoo, hayır, doktor traşçı değildi... Fakat mükemmelliğe doğru bu gayret neye yarardı?.. Mademki bütün iyi niyetlerine rağmen, hep aynı hatalara düşecekti. Erişmek istediği bütün hedeflerden ancak en kötü tarafları istifade ediyordu.

Başka bir mevcudiyet istemiyor, bu delik perdeli salondan değişik bir yerde bulunmayı arzulamıyor. Saint - Clair'e gitse, belki... Çocukluğunun geçtiği Saint - Clair... Annesine düşman olan o papaz ailesi gittikten sonra sığındığı parkı hatırlıyor. Paskalya tatillerinden sonra idi, sanki tabiat onların gitmesini beklemiş gibi yaprak âleminden sıyrılmıştı. Otlar yükseliyor, kalınlaşıyor, yeşil dalgaları ile meşenin alçak dallarını sarıyordu. Fakat çam ağaçları, bahara lâkayıt, aynı dalları sallandırmakta devam ediyorlardı.

Günün birinde, bir sabah, onların da üzerlerindeki bu pollen tozunu, ihtiraslarının sonsuz safranını rüzgârlar dağıtacaklardı. Maria, yol dönemecinde, bu kırık bebek, sazlara takılı bir

mendil buluyordu. Fakat bugün, o ülkeye bigâne idi, yüzü koyun yattığı kumdan başka onu kim karşılayacaktı?

Justine, yemeğin hazır olduğunu haber verince, Maria saçlarını düzeltti ve dumanı tüten çorbasının önüne oturdu. Hizmetçi kocası ile sinemaya gidecekti. Yarım saat sonra, salon penceresinde yalnız kaldı. Kokulu ihlamur henüz etrafa güzel rayihasını yaymamış, pencerenin altındaki çiçekler daha kararmamıştı. İçindeki boşluktan korkan Maria, bir az nefes almak için sarılabileceği bir enkaz aradı. Düşünüyordu: «Açlık ve ihtiyaç ile çirkinleşen bir insan çehresi önünde hissedilen kaçmak insiyakına itaat ettim. Bu genç vahşî hayvan ile senin perestiş ettiğin çocuk ayrı ayrı şahıslar olduğuna kendini inandırdın. Fakat bunların ikisi de hep aynı çocuktu, yalnız maskeli. Hamile kadınlar nasıl yüzlerinde bir safra maskesi taşırlarsa, kendilerini aşka vermiş erkeklerin de yüzlerinde içlerinde kıvranan hayvanın, sinsi ve korkunç ifadesi vardır. Gclatée(*) kendini korkutan, fakat aynı zamanda kendi çağırdığı şeyden kaçıyor.

«Hayalimde, öpüş ve okşayışlardan ibaret uzun bu yolda seyahate çıkmış olduğumuzu canlandırmıştım, bu yolda yavaş yavaş ilerleyecek, en ılık bölgelerden başlıyarak gitgide en ateşli yerlere gelecekti. Fakat küçük koç, çok aceleci çıktı, hızla bütün merhaleleri yıktı. Neden sanki, onun bu beceriksiz hücumuna boyun eğmedim. Vücüdümün hırpalanışında, aradığım sükûnu,

(*) Gclatée = Efsanevi bir sima.

belki de sükûndan daha fazlasını bile bulurdum. Kimbilir belki de insanların arasında, öpüşlerin doldurmayacağı hiç bir uçurum yoktur... Hangi öpüşler?... Maria hatırladı, dudaklarını tiksinerek büzdü, istihfafla bir «öff» dedi, ve bir sürü resimler gözünün önünde canlandı. Larousselle ondan uzaklaşıyordu, yüzüne kan çıkan adam, şöyle mırıldanıyordu: «Ne istiyorsun, anlıyamadım ki, taştan mısın nesin?»

Evet Maria, ne istiyordu? Issız odada geziniyor, pencereden sarkıyordu. O bir sükût istiyordu, aşkını hissedeceğini bir sükût. O aşkı ki bir kelime bile telâffuz etmeden sevgilisi onu işitecek, onda henüz doğmayan arzuyu keşfedecekti. Ellerin ve dudakların temas edebilmesi için, iki vücut arasında bir ayrılık olması gerekir. Fakat onlar, birbirine öyle girift olacaktı ki, sarılma lûzumsuz kalacaktı. Utancın çözdüğü bir sarılma... Gaby Dubois'nın hafif kadın kahkahasını ve şu sözlerini hatırlıyor: «Yok canım, siz değişiksiniz demek. Dünyada şehvetten iyi ne var? Yegâne aldatmayan şey odur. Berbat hayatımda benim yegâne tesellim...» Bu tiksinti hissi neden ileri geliyordu? Bir mânası var mı? Bir insan iradesine ait mi? Maria'da binbir karışık fikir uyanıyor, başının üstündeki uçsuz semada uçan yıldızlar gibi kayboluyordu.

Maria düşünüyor: «Benim kaderim, bütün kadınlığın kaderi değil mi?» Kocasız, çocuksuz, ondan daha yalnız kim vardı?

Fakat en şefkatli bir ailenin bile onu kurtaramıyacağı bu inzivanın yanında, bu yalnızlık hiçti. Kendisini değişik bir cinsten addetmek, ru-

hunda kaybolan bir ırkın, insiyaklarını, ihtiyaçlarını ve meçhul gayelerini, taşımak.

Ah bu araştırma ile yorulmamak. Eğer gök yüzü hâlâ soluk ise günün bakiyesinden ve doğan ayın ışığından idi. Sâkin yaprakların altına gölgeler birikiyordu. Maria Cross vücüdü, geceye sarkmış bitkiler dünyasının sessizliğinde kendini kaybetmiş bir halde, dalların doldurduğu bu havayı içmek arzusundan ziyade, onun içinde kaybolmak, erimek bütün zerreleriyle dağılmak istiyordu. Çünkü kalbindeki çölün mekândaki boşlukla birleşmesini, ruhundaki sessizliğin diğer kürelerin sessizliğinden farklı olmamasını istiyordu.

*
* *

Genç kadını tahkir edemediğinden kuduran Raymond Courrèges, ona haykıramadığı bütün küfürleri yolda sayıp döktükten sonra, onu daha ziyade kirletmek istedi. İşte bu sebepten dolayı, eve girer girmez, babasını görmek istedi. Doktor bir gün evel oğluna söylediği gibi kırksekiz saat yatakta kalmaya karar vermişti. Sudan başka bir şey yiyip içmiyecekti. Annesi ve karısı buna çok sevinmişlerdi, çünkü doktor bu tedavinin tesirlerini kendi üzerinde tecrübe etmek tecessüsü ile nihayet bir az istirahate karar vermişti. Robinson bir gün evvel gelmişti. Madam Courrèges «Dulac'ı tercih ederdim diyordu, fakat nihayet Robinson'da bir hekim, teşhis koymasını bilir.»

Robinson, Madeleine ile karşılaşmak korkusundan, duvarlara sürünerek, gözleri yerde, çekinerek geliyordu. (Halbuki Madeleine ile nişan-

lammış bile değillerdi). Doktor gözleri kapalı, zihni boş, fakat aklı başında, ince çarşafların altında serin, serin yatıyor ve hiç yorulmadan bir yığın düşüncelerin izini takip ediyordu. Zihni, bu kaybolmuş, yeniden bulunan izlerin üstünden, efendisinin arkasından koşarak, çalıları araştıran, fakat avını bulamayan bir av köpeği gibi serseriyane dolaşıyordu. Hiç yorulmadan yazacağı makaleleri hazırlıyor. Biyoloji Cemiyetinin son tenkitlerinin her bir sualine cevaplar veriyordu. Annesinin mevcudiyeti ona haz veriyordu, karısınınki de. Yorucu bir kovalayıştan sonra Lucie tarafından yakalanmanın, hoşuna gittiğini idrak ediyordu.

Annesinin, her nevi münakaşadan kaçınmak için daima geride kalmasını takdir ediyordu. Her iki kadın, bir vakit için mesleğinden, çalışmaktan ve meçhul bir aşktan ayrılan şikârlarını kavgasız paylaşıyorlardı. Doktor, mücadele etmiyor, onların her sözü ile ilgileniyor ve dünyasını onlarınkine göre uyduruyordu. Şimdi ise, Julie'yi alıkoymak imkânlarının olup olmadığını soruyor ve onu Madeleine'in hizmetçisi ile barıştırmak için teşebbüs etmelerini tavsiye ediyordu. Fakat alnında hissettiği elin (annesinin veya karısının eli) teması ile doktor, çocukluğunda duyduğu emniyet hissini yeniden duyuyordu. Yalnız ölmeyeceğine seviniyor. Alıştığı akaju döşemeli odada, annemiz ve karımız karşımızda zorla gülümserken, ölüm dünyanın en basit şeyi olmalıydı. Son dakikanın güçlüğü her hangi bir ilâcın acı lezzeti gibi, onlar tarafından tahfif ola-

caktı. Evet bu yalana bürünerek gidebilmek, aldanarak ölebilmek...

Bir ışık dalgası odaya hücum etti. Raymond, homurdanarak girdi: «Her taraf karanlık, bir şey göremiyorum. Bu akşam nazarında Maria Cross'u kirletebileceği yegâne insan olan bu yatan adama yaklaştı. Kusacağı sözlerin kötü lezzeti henüz ağzında idi. Hasta «öp beni» dedi. İki gün evvel, bağda tatlı bir şefkat ile yüzünü silen oğluna iştiyakla bakıyordu. Fakat, bu yarı aydınlıkta, babasının yüzünü iyi göremiyen çocuk, küstah bir tavırla sordu:

— Maria Cross hakkındaki muhaveremizi hatırlayor musun?

— Evet, ne var?

Bu uzanmış vücudu öpmek veya bıçaklamak için eğilen Raymond, o anda dudaklarına çevrilen iki endişe dolu göz keşfetti. Onun da iztirap çektiğini anladı. «Biliyordum, bana yalancı dediği günden itibaren biliyordum.» Babasını âşık rolünde göremeyen Raymond, hiç bir kıskançlık duymadı, fakat öfke ve istihzanın karıştığı acayip bir ağlama ihtiyacı benliğini kapladı. Seyrekleşen sakalın altında soluk ve renksiz yanaklar, ya bu yalvaran titrek ses:

— Ne biliyorsun söylesene, çabuk söyle.

— Beni aldatmışlar baba. Maria Cross'ı iyi tanıyan biricik insan sensin, sana bunları söylemek istedim. Şimdik istirahat et. Yüzün ne kadar soluk. Bu pehrizin sana iyi geleceğinden emin misin?

Raymond, haykırmak istediği lâfların tamamen aksini yine kendi sesinden hayretle dinli-

yor. Elini hüzünlü ve geniş alnına dayıyor (bir az evvel Maria'nın tuttuğu elini). Doktor bu eli serin buluyor, onu çekmesinden korkuyor.

— Maria Cross hakkındaki kanaatlerimi Madam Courrèges odaya girdiğinden, parmağını dudaklarına götürerek sustu. Raymond gürültü etmeden uzaklaştı.

Doktorun annesi bir gaz lâmbası getirmişti, zayıf düşen oğlunun gözlerine elektrik ziyası dokunabilirdi. Lâmbayı masanın üzerine koyarak abajurunu eğdi. Muayyen bir çevreyi aydınlatan bu ışık, bu eski günlerin ışığı, döşemelerle dolu kesif loşlukla mücadele eden kandillerin yandığı ve artık mevcut olmayan odaların esrarlı dünyasını birdenbire aydınlatıverdi. Doktor Maria'yı seviyordu, fakat ondan sıyrılmıştı, ölülerin bizi sevdikleri gibi seviyordu. Bu aşk ta, çocukluğundan beri hissettiği bütün öteki aşkların yanına gitmişti. Düşünceleri geriye doğru giden doktor başından geçmiş ve hepsi de hüsran ve izdirapla neticelenmiş olan aşklarını hatırladı. Fakat o sıralarda gençti. Demek, şimdi onu Maria Cross'dan ayıran sade yaş değildi. Yirmibeş yaşında iken bile, bu kadın ile arasında uzanan çölü aşamayacaktı. Mektepten ilk çıktığı yıl, Raymond kadar iken bile, bir an ümit beslemeden sevdiğini hatırladı. Sevdiklerine erişememek, onun tabiatının bir kanunu idi. Bazı yarı muvaffakiyet anlarında, o kadar iştiyakla arzulamış olduğu mahlûka sarıldığı zaman, onu eksilmiş, fakirleşmiş hayalinde yaşatmış olduğundan bambaşka bir varlık olduğunu görerek sukûtu hayale uğramıştı. Hayır, ölünceye kadar

içinde kalacağı bu yalnızlığın sebeplerini aynada aramak mânasız olurdu. Diğer erkekler, kendi babası gibi, ilerde Raymond'un olacağı gibi, ihtiyarlıklarında bile kendi düsturlarına sadık kalırlar, âşıkane iptilâlarına itaat ederlerdi. Halbuki o gençliğinden beri, kendini yalnızlığa mahkûm eden kaderine boyun eğmişti.

Kadınlar yemeğe indiğinden, doktor çatal bıçak gürültüsü duydu. Çocukluğuna ait bir gürültü işitti, tabağa çarpan kaşıklar. Fakat karanlıkta hışırdayan yapraklar, yağmur yağmasından keyiflenen kurbağlar ve şu kaplumbağanın sesleri kalbine ve kulaklarına daha yakın geliyordu. Daha sonra, hanımlar yanına geldiler:

— Kendini çok halsiz hissediyorsun, değil mi?

— Ayakta duracak halim yok.

Fakat pehriz bir nevi tedavi olduğundan, onun halsizliğini merak etmiyorlardı.

— Bir az kuvvetli şeyler yemeğe ihtiyacı var.

Bu halsizlik ona çocukluğunu hatırlatıyor. Kadınlar yavaş sesle konuşuyorlar, doktor bir isim duyuyor onlara soruyordu:

— O Malvchecq'lerin kızı idi değil mi?

— Bizi dinliyor musun? Seni uyudu zannediyordum. Hayır Mahchecq'lerin kızı olan onun eltisidir, o bir «Martin»dir. Fakat, Basque'ların girişinde doktor uyuyordu, ve ancak odalarının kapısının kapanışını duyduktan sonra bir gözünü araladı. Sonra, annesi örgüsünü topladı, onu alnından, gözlerinden, boynundan öptü ve «Terli değilsin» dedikten sonra yatmaya gitti. Karısı ile yalnız kalmıştı. Lucie gene şikâyet eden bir sesle:

— Raymond Bordeaux'ya giden son tramvaya bindi. Hangi saatte geleceğini Allah bilir. Bu akşam yüzü bir ibretti, âdeta korkunç olmuştu. Harçlıklarını sarfettikten sonra borçlanacak... Belki de başlamıştır ya...

Doktor alçak sesle: «Küçük Raymond'umuz, on dokuz yaşına giriyor, yıllar ne çabuk geçiyor» diye mırıldandı, ve Bordeaux'nın geceleyin ıssız sokaklarını düşünerek ürperdi. Bir akşam ayağı bir gemici vücüduna takılarak sendelemişti, yüzü ve göğsü kan ve şarap lekeleri ile kirlenen vücut. Üst katta ayak sesleri duyuldu, uşakların dairesinde, bir köpek öfke ile havladı. Madam Courrèges kulak verdi:

— Birisi geldi galiba, fakat bu Raymond olamaz, köpek ona susardı.

Birisi eve doğru ilerliyordu, fakat saklanmak korkusu olmayan, bilâkis görülmek isteyen birisi. Pancurlar açıldı, Madam Courrèges eğildi:

— Kim o?

— Doktoru istiyorlar çok acele.

— Doktor geceleri çıkmaz, bilirsiniz. Köydeki doktor Larüe'i çağırın.

Elinde bir fener tutan adam ısrar ediyordu, henüz uykusu açılmayan doktor, karısına seslendi:

— Gidemiyeceğimi söyle. Geceleri rahatsız edilmemek için sayfiyede oturuyorum.

— İmkânsız efendim. Kocam ancak konsültasyonlara gider. Hem de doktor Larue ile bir anlaşmaları var.

— Fakat Madam, mevzuubahis olan bir kimse, doktorun kendi hastalarından biri... İ-

mini duyunca gelir, M. Maria Cross, başının üstüne düşen Madam Cross.

— Ne için bir başkası için rahatsız olmayan kocam, onun ismini duyunca gelsin.

Fakat ismi işiten doktor kalkmış ve karısını iterek pencereden sarkmıştı.

— Siz misiniz Maraud. Sesinizi tanımamıştım. Madam'a ne oldu?

— Düştü efendi. Beyin üstü düştü, sayıklıyor ve sizi çağırıyor.

— Beş dakika bekleyin, giyinip geliyorum.

Pencereyi kapadı, elbiselerini arıyordu.

— Gitmiyeceksin inşallah.

Adam cevap vermeden, kendi kendine konuşuyordu: «Çoraplarım nerede?» Karısı itiraz ediyordu, bir az evvel ne olursa olsun geceleyin çıkmadığını söylememiş miydi? Bu ani değişikliğin sebebi ne idi? Ayakta duramıyordu, zaafiyetten bayılacaktı.

— Benim hastam. Tereddüt edemem. Anlıyor musun?

Kadın müstehzi bir sesle:

— Evet dedi anlıyorum. Geç oldu fakat nihayet anlayabildim.

O esnada Madam Courrèges henüz kocasından şüphelenmiyor ve sadece onu kırmak istiyordu. Fakat o vaz geçtiği bu aşktan, ve feragatından emin, hiçbir şeyden çekinmiyordu. Kendini mahveden ihtiras dalgasından sonra, bu akşamki müşfik heyecanı ona gayet masum ve itiraf edilecek gibi geliyordu. Maria Cross'a beslediği aşkın merhalelerini karısının bilemiyeceğini ve o zamanki ihtirası ile şimdiki merakı arasında

mukayeseler yapamıyacağını düşünmüyordu. İki ay evvel olsaydı, endişesini bu geceki gibi açıklayamazdı. İhtirasın en şiddetli anındaki, insiyaki hareketlerimiz onu saklamaktır, fakat artık o hissin bahşedeceği, zevkten vaz geçtikten, ebedî bir açlık ve susuzluğa razı olduktan sonra bir de rol yapmak neye yarar.

— Yok canım, zavallı Lucie'ciğim, bütün bunlar, benden o kadar uzak ki şimdi. Bütün bunlar bitti. Evet bu biçareye çok bağlıyım, fakat zannettiğin şekilde değil... Karyolasına dayanarak mırıldandı: «Doğru çok acıktım.» Karısından gaz lâmbasında bir sütlü kakao pişirmesini rica etti.

— Bu saatte sütü nereden bulayım, belki de mutfakta ekmek bile kalmamıştır. Fakat şu fahişeyi tedavi ettikten sonra, o sana küçük bir ziyafet hazırlasın. Zahmetine değer doğrusu.

— Zavallı dostum, ne budalasın, ah bir bilsen...

Lucie elini tuttu ve yavaş sesle:

— «Bütün bunlar bitti, bütün bunlar benden uzak» dedin. Demek aranızda bir şey vardı, ne? Bilmek hakkımdır. Sana sitem bile etmiyeceğim, fakat öğrenmeliyim.

Nefes, nefese gelen doktor, çoraplarını bir türlü giyemiyordu. Homurdandı:

— Havadan konuştum, Maria Cross ile sözlerimin bir alâkası yok... Yani bunlar benden geçti demek istedim. Haydi Lucie bana iyi bak, âşık bir adam hali var mı bende?...

Fakat kadın son geçen ayların hâdiselerini zihninde canlandırıyordu. Ah evet, nihayet anah-

tarı bulmuştu. Her şey anlaşılıyordu. Her şey aydınlanıyordu.

— Paul, şu kadına gitme. Şimdiye kadar sualler ve isteklerle senin canını sıkmadım. Fakat bunu benden esirgeme.

Doktor, yavaş sesle bunun imkânsız olduğunu söyledi, belki ölmek üzere olan bir hastanın imdadına koşmak onun vazifesi idi. Beyin üstüne düşmek çok tehlikeli olabilir.

— Eğer gitmeme mâni olursan, kadının ölümünden mesul sayılırsın.

Lucie Courrèges verecek cevap bulamayarak onu bıraktı.

Kocası uzaklaşırken, o mırıldanıyordu: «Belki de bir tuzaktır, belki de buluşmak için anlaştılar», sonra bir gün evvelsinden beri kocasının bir şey yemediğini hatırladı.

İskemlesinde oturmuş, bahçeden gelen sesleri dikkatle dinliyordu:

— Evet pencereden düştü, her halde bir kazadır, başka bir şey olamaz. İntihar etmek isteseydi, kendini birinci kattaki salonun penceresinden atmazdı, her halde. Evet sayıklıyor. Başındaki iztirabtan şikâyet ediyor... Bir şey hatırlamıyor...

Madam Courrèges, kocasının adama köyden buz ısmarladığını duydu, handa veya kasapta bulabilirdi, eczaneden bromürlü bir şurup da alması lâzımdı.

— Berge ormanından geçerim, arabayı hazırlatmaktan daha çabuk olur.

— Fenere ihtiyacınız yok, ayışığı etrafı gündüz gibi aydınlatıyor.

Doktor, henüz uşakların kapusundan çıkmıştı ki, arkasından birinin koştuğunu duydu, nefesi kesilmiş bir ses ismini çağırıyordu. Döndü, sırtında sabahlık, saçları gece için örülmüş, yorgunluktan bitap bir halde, konuşacak hali kalmayan karısı ona bir dilim ekmek ile büyük bir parça çukulata uzatıyordu.

*
* *

Mehtap yaprakları delemiyor, fakat beyazlığı yer, yer, lekeler yaratıyordu. Doktor, Berge ormanından geçti, yola çıktığında, ay bütün haşmetiyle ışığını akıtıyordu. Ekmek ve çukulatada, mektepteki kahvealtılarının, onyedi yaşındayken, ayakları çiğdemle ıslanarak, ava gittiği sabahların saadetini buluyordu. Şok ile sersemleşmiş, yeni, yeni iztirabını hissediyordu. Ya Maria Cross ölürse, kim için kendini öldürmek istemişti? Fakat acap ölmek istemiş miydi? Bir şey hatırlamıyordu. Ah, bu hiç bir şey hatırlamayan, hayatlarının en mühim anlarını zulmetlere gömen bu çarpılmışlar ne can sıkıcı olur! Fakat, ona sual sormamalı, kafası mümkün olduğu kadar az işlesin... Sen onun yanı başında bir doktorsun, unutma. Hayır, bu bir intihar olamaz. Kendini öldürmek istese, birinci kattan atmazdı. Bildiğime göre, uyuşturucu ilâç kullanmıyor, ah evet, bir akşam odası eter kokuyordu, fakat o gün şiddetli baş ağrısından şikâyet etmiştir.

Kendisini boğan sıkıntının, vicdanının ötesinden, diğer bir fırtına gürlüyor ve saati gelince kopacaktı. «Şu zavallı Lucie'nin kıskançlığı ne sefalet. Daha sonra düşünmeli. Fakat artık geldim. Ay altında bu bahçe, bir tiyatro dekoru gibi

mânasız. Kimsenin bağırdığını duymuyorum.» Evin kapısı aralıktı, doktor alışık olduğu gibi ıssız salona ilerledi, geri döndü, yukarı kata çıktı. Justine odanın kapısını açtı, adam yatağa yaklaştı, inleyen Maria Cross alnındaki bezi itiyordu.

Paul Courrès, hayalinde kaç defalar soyduğu ve şimdi çarşafların örttüğü vücudu görmedi. Çözülen saçları, omuzlara kadar çıplak kolları görmedi. Fakat onu sevindiren vaziyet, hastanın kendini tanıması ve sayıklamalarının fasılalı olması idi. Hasta tekrarlıyordu: «Ne oldu doktor, ne oldum?» Doktor derhal teşhis koydu. Amnezi (hâtıra kaybı) vaktile ürpererek baktığı göğsüne şimdi kulağını dayadı. Kalbini dinledi, ve parmağı ile yaralı alına hafifçe dokunarak, yaranın hudutlarını çizdi. «Burası acıyor mu? Peki burası, ya burası?» Genç kadın kalçasının da ağrıdığını söyledi.

Doktor yavaşça çarşafı sıyırdı, yalnız morarmış kısma bakarak, tekrar üstünü örttü. Gözü saatte, kalp vuruşlarını dinliyor. Bu vücut ona sahip olsun diye değil, iyileştirilsin diye teslim edildi. Gözleri, artık zevkle temaşadan ziyade, muayene etmelerinin lâzım geldiğini biliyorlar. Bütün zekâsı ile bu vücuda hasretle bakıyor, mantığı ile bu zavallı aşkın yolunu kesiyordu. Genç kadın inliyordu: «İztirab çekiyorum, ah ne çok iztirabım var.» Islak bezi itiyor, hizmetçi kadının uzattığı yenisini istiyordu. Şoför buz kovası ile içeri girdi. Fakat, doktor buzu genç kadının başına koymak isteyince, o lâstik torbayı itti ve

sıcak bir kompres istedi. Emreden bir sesle, doktora haykırdı:

— Haydi çabuk olun, acele etsenize, emirlerimi yerine getirmeniz için bir saatiniz kaldı.

Doktor, diğer şok kurbanlarında müşahede ettiği bu tezahürlere ilgileniyordu. Bu vücüt, (rüyalarına giren, ümitsiz hayallerinin, ıztıraplarının menbaı) artık onda, ancak şiddetli bir tecessüs ile fazla bir dikkat uyandırıyor. Artık hasta konuşuyor, hezeyan etmeden, fakat çabuk çabuk ve çok fazla konuşuyordu. Doktor, konuşması pek akıcı olmayan, söyleyeceği kelimeleri arayan ve her zaman bulamayan Maria'nın, birdenbire bu kadar güzel ifadeler, en doğru, en ilmî tâbirleri kullanmasına hem şaşıyor, hem de hayran oluyordu. Düşündü: «Bir tek darbe ile kudreti on misli çoğalan şu beyin ne büyük bir mucamma...»

— Hayır, doktor, hayır ölmek istemedim. Bunu böyle zannetmekten sizi menederim. Hiç bir şey hatırlamıyorum, fakat emin olduğum yegâne şey şu, ölmek değil de uyumak istedim. Ancak istirahata ulaşmak için. Eğer birisi beni intihara sevkettiğini anlatarak övündü ise, ona inanmaktan sizi menederim. Beni anlıyorsunuz değil mi doktor, sizi menederim.

— Evet dostum haklısınız. Size yemin ederim ki, kimse övünmedi. Biraz başınızı kaldırın, şunu içiverin. Bromür şurubudur, sizi teskin eder.

— Teskin olmaya ihtiyacım yok. Iztırap çekiyorum fakat sâkinim. Işığı uzaklaştırsanıza. Ne olursa olsun, çarşafları nasıl olsa kirlettim, canım isterse, ilâçları gene dökerim.

Doktor ıztırabının hafifleyip, hafiflemediğini sorunca, tarif edilmiyecek kadar muztarip olduğunu, fakat bunun sade yarasından ileri gelmediğini bildirdi. Bir hatip gibi, sesini yükseltince, Justine «Madam tıpkı kitap gibi konuşuyor» dedi. Doktor, ona istirahat etmesini, sabaha kadar yalnız bekleyeceğini söyledi.

— Uykudan başka çare var mı doktor? Size sorarım. Her şey bana şimdik o kadar vazıh görünüyor ki. Anlıyamadıklarımı anlıyorum. Sevdiğimizi zannettiğimiz bu mahlûklar, sefilce biten bu aşklar. Artık hakikatı öğrendim (elile soğuyan kompresi itti, sanki terli gibi saçları alnına yapışmıştı). Hayır aşklar değil, fakat içimizde yaşayan bir tek aşk. Tesadüfî bir karşılaşmada, bir yabancının gözlerinden ve dudaklarından aşka benzettiğimiz his kırıntılarını toplarız. Bu harikulâde duyguya erişebilmeği ümit etmek ne çılgınlık. Düşünün ki, bizimle bu insanlar arasında dokunmak, sarılmaktan başka yol, şehvetten başka bağ yok. Bu yolun nereye gittiğini ve neye çizildiğini iyi biliriz. Sizin dediğiniz gibi insanların çoğalması için, evet başka şey için değil. Evet anlıyor musunuz, aradığımız çare için çizilmeyen, fakat mümkün olan yegâne yolu seçiyoruz.

Doktor, önceleri anlamak istemediği bu nutka ihmalkâr bir kulak vermişti. Bu karışık sözlerle alâkadar oluyor, sanki vücudünün uğradığı bu darbe ondaki uyuklayan fikirleri canlandırıyordu.

— Şehveti sevmeli, doktor. Gaby derdi ki: «Hayır, Maria'cığım, beni hayal kırıklığına uğratmayan yegâne şey budur.» Heyhat, herkes şeh-

vete erişemez. Ben şehvetten de bir şey anlamıyorum. Aradığımız hedefi, bize yegâne unutturan odur ve nihayet bazan da o hedef olur. «Hayvanlaşın» bunu söylemek kolay.

Doktor, genç kadının, «Pascal»in iman için kullandığı formülü şehvete tatbik etmesine hayret ediyor. Onu uyuşturmak ve nihayet dinlendirmek için ona bir kaşık şurup uzatıyor. Fakat kadın ilâcı itiyor ve gene yatağını lekeliyor!

— Hayır, hayır ilâç istemem. Onu istersem yatağıma dökebilirim. Buna siz mâni olacak değilsiniz.

Başka bir mevzua atlıyarak, devam ediyor:

— Malik olmak istediklerim ile benim aramda daima bu iğrenç ülke, bu bataklık, bu çamur var. Anlamıyorlardı beraber batmamız için, onları çağırdığımı sanıyorlar. Dudakları kımıldıyordu. Doktor isimler mırıldandığını sandı, üzerine eğildi, fakat kendini altüst edecek ismi işitemedi. Bir kaç saniye için, hastasını unuttu, sadece yalancı bir kadın gördü, azarladı:

— Ötekiler gibi haydi canım, ötekiler gibi siz de sade zevki arıyorsunuz. Esasen hepimiz, hepimiz bundan başka ne arıyoruz ki...

Kadın güzel kollarını kaldırdı, yüzünü örttü, uzun zaman irkildi. Adam mırıldandı: «Bana ne oluyor? Deli miyim?» Kompresleri yenilodi, bir kaşık şurup daha doldurdu, ağrıyan başı biraz kaldırdı. Maria nihayet içmeğe razı oldu ve uzun bir sessizlikten sonra:

— Evet, ben de ben de. Fakat bilir misiniz doktor, şimşeği görünce ayni zamanda yıldırımda duyulur. İşte bende şehvet ve tiksinti, şimşek

ve yıldırım gibi birleşiyor, beni ayni zamanda çarpıyorlar. Bende şehvet ve tiksinti arasında fasıla yok.

Kadın sâkinleşmişti, sustu. Doktor, bir koltuğa oturdu bir hayli karışık fikirlere dalmış düşünüyordu. Maria'yı uyuyor sanıyordu, fakat birden onun rüya dolu, sâkinleşmiş sesini duydu:

— Erişebileceğimiz, malik olabileceğimiz bir mahlûk, fakat şehvetle değil... Bizim sahip olabileceğimiz ve bize sahip olabilecek bir mahlûk.

Titreyen bir elle alnındaki ıslak bezi itti, daha sonra biten gecenin sessizliği, en derin uyku saati geldi. Yıldızlar yer değiştirdiler, onları artık tanımıyoruz.

Kadının nabzı sâkinleşti, hayatta olup olmadığını anlamak için, kalkıp nefsini dilediği bir çocuğun rahat uykusu ile uyuyor. Yanaklarına renk geldi. Bu artık iztirap çeken bir vücut değil, artık ıztırabı senin arzuna karşı koymıyor. Arzular içinde kıvranan vücudu, bu dalmış vücüdu daha ne kadar zaman bekleyecek?...

Doktor düşünüyor: Şehvetin bahşettiği zevk, fakirlere açık olan cennet... Aşk için fukaraların zevki diye, kim demişti. Günlük çalışması bittikten sonra, her akşam bu kadının yanına uzanan erkek ben olabilirdim, fakat artık o aynı kadın olmıyacaktı. Bir kaç defa anne olacak, bütün vücudu çalışan ve bayağı işler ile yıprananların izlerini taşıyacaktı. Arzu da ölecekti... Kötü, kötü âdetler... Şafak söküyor bile. Bu hizmetçi de ne kadar gecikti.

Doktor, evine kadar gidememekten korkuyor, halsizliğini açlığına hamlediyor, mamafih

darbelerini saydığı kalbinden endişeleniyor. Vücut ıztırabı, onu âşıkane kederinden kurtarıyor, fakat ona hiç bir işaret verilmediği halde yavaş yavaş Maria Cross'un kaderi onun kaderinden ayrılıyor. Halatlar alındı, demir kaldırıldı, gemi kımıldıyor fakat kimse bu hareketin farkında değil... Mamafih, bir saat sonra o denizin üzerinde bir lekeden ibaret kalacak.

Doktor hayatın hazırlıkları hiçe saydığına dikkat etmişti. Tâ gençliğindenberi bütün sevdikleri, ya başka bir ihtirasın sürükleyici rüzgârı ile silinip süprülmüş, yahut ta daha mütevazi bir şekilde, başka yere taşınmışlar, şehri terketmişler bir daha yazmamışlardı. Sevdiklerimizi alıp götüren ölüm değildir, o bilâkis onları muhafaza eder ve perestiş ettiğimiz gençliklerini ebedî kılar.

Ölüm aşkımızın tuzudur, aşkı eriten hayattır. Yarın doktor hasta olacak, yatakta kalacak, karısı baş ucunda onu bekliyecek. Robinson, Maria Cross'ın nekahatine nezaret edecek, onu «Luchon» menbalarına gönderecek, çünkü en iyi arkadaşı orda muayenehane açtı ve ona müşteri bulmak lâzım. Son baharda, işleri için sık sık Parise giden Mösiyö Larausselle, orda bir apartıman kiralamaya karar verecek ve Maria Cross'a orda kalmayı teklif edecek. Halıları yırtık, perdeleri delik olan Talence'deki eve dönmekten, Bordeaux'luların hakaretlerine tahammül etmektense ölmeyi tercih eden Maria Cross derhal kabul edecek.

Hizmetçinin odaya girişinde doktor zaafiyetinden başka bir şey hissetmiyecek kadar zayıf

olmasa, hayat ve kuvvet dolu olsa idi bile, hiçbir ses onu rahat rahat uyuyan Maria'ya bakmaya icbar edemezdi. Bu eve artık hiç dönmiyecekti, gene de hizmetçiye:

— «Bu akşam gelirim, eğer gene heyecanlanırsa, bir kaşık bromür verin» dedi.

Sendelediğinden ve etrafına tutunmaya mecbur olduğundan, ilk defa olarak Maria Cross'dan ayrılırken ona dönüp bakmadı.

Sabahın serin rüzgârı ile canlanacağını umuyordu, fakat merdiven başında durdu dizleri birbirine çarpıyordu. Sevdiği kadına uçtuğu zaman, bir kaç saniyede geçtiği bu bahçe ona uçsuz bucaksız gözüküyordu. Şimdi oranın kapısına bakıyor ve oraya kadar gidecek kuvveti olmadığını biliyor. Siste sürünüyor, geri dönmeyi düşünüyor hiç bir zaman yardım bulacağı kiliseye kadar yürüyemiyecek. İşte nihayet kapı, parmaklığın arkasında bir araba, kendi arabası. Açık camın arkasında hareketsiz ve sanki ölü bir çehreyi, Lucie Courrèges'in çehresini tanıyor. Doktor arabasının kapısını açıyor, karısına doğru yıkılıyor, başını omzuna dayıyor ve kendini tamamen kaybediyor.

* * *

— Kendini yorma, Robinson lâboratuarda her şey ile meşgul oluyor, hastalarını takip ediyor... Şu esnada Talence'da nerede olduğunu bilirsin ya... Konuşma. Doktor düştüğü yorgunluk uçurumunda, bu hanımların merakını farkediyor, kapı arkasında fısıldamalar duyuyor, fakat onların mülâhazalarına kulak asmıyor: «Sadece bir grip, fakat bu kadar halsiz olduğun bu anda, bir-

de bunun sırası değildi.» Hasta, oğlunu görmek istiyor, fakat o daima dışarıda «Sen uyurken geldi ve seni uyandırmak istemedi.» Halbuki, üç gündenberi mülâzim Basque, bütün şehirde nafile yerde Raymond'u aramıştı. Kimsenin bunu duymamasına dikkat etmiş ve aralarına sadece amatör bir polisi almışlardı. «Aman, bilhasa gizli kalsın, duyulmasın.»

Altı gün sonra, herkes sofrada iken Raymond birdenbire yemek odasına girdi; zayıflamış yüzü güneşten yanmıştı. Sağ gözünün altında bir yumruk izinin çürüğü morarmıştı. Obur gibi yemeklere hücum etmiş, küçük kızlar bile, ona sual sormaya cesaret edememişlerdi. Babasının nerede olduğunu, büyük annesine sordu:

— Grip oldu bir şey değil, fakat kalbi zayıf olduğundan bir hayli merak ettik. Robinson, yalnız kalmamasını tavsiye etti, annen ve ben sıra ile bekliyoruz.

Raymond, bu gece beklemek sırasının kendisinde olduğunu bildirdi. Basque: «Uyusan daha iyi olurdu, suratını görsen», diyecek olunca, o itiraz etti, hiç yorgunluk duymuyordu, bütün bu günler çok iyi uyumuştu:

— Bordeaux'da yatak kıtlığı yok...

Bunu öyle bir tarzda söylemişti ki, Basque başını eğmeye mecbur oldu. Daha sonra, doktor gözlerini açınca, Raymond'u ayakta gördü ve onu kendine doğru çekerek:

— Ucuz lâvanta kokuyorsun. Bir şeye ihtiyacım yok git yat, dedi.

Fakat gece yarısı Raymond'un odada gezinmesi ile tekrar uyandı. Genç çocuk pencereyi aç-

mış, eğilirken mırıldanıyordu: «Gece insanı boğacak kadar sıcak» içeri kelebekler girmişti.

Raymond ceketini, yeleğini, kravatını çıkardı ve koltuğa oturdu, bir kaç saniye sonra, doktor sâkin bir nefes duydu. Güneş doğmadan bir az evvel, hasta uyandı, başı düşmüş ve sanki uykunun öldürdüğü gibi nefessiz kalan çocuğuna hayretle baktı. Güneşten yanık, adaleli kolu açıkta bırakarak gömlek yırtılmıştı, bu kolda yalnız denizcilerin çizmesini bildikleri müstehçen bir döğme görünüyordu. Gözünün altındaki ekimoz bir yumruk izi idi, fakat boynunda, omzunda ve göğsündeki diğer çürüklerde bir dudak biçimi beliriyordu.

XI

Küçük barın dönen kapısı fasılasız işliyor, danseden çiftlerin etrafında masaların halkası sıkışıyordu. Ayaklarının altındaki meşin halı, tılsımlı muska derisi gibi geriliyordu. Bu kadar dar bir yerde, danslar ancak ufkî olur. Uzun sıralarda oturan kadınlar kollarındaki gayri ihtiyari öpüş izlerini birbirlerine göstererek gülüşüyorlardı. Gladys ismindeki kadın ve arkadaşı kürklerine büründüler.

— Siz gelmiyor musunuz?

Larousselle, tam eğlenceli olmıya başladığı bir anda gitmiyeceğini söyledi. Ellerini cebine sokarak, kendinden emin bir yürüyüşle, yüksek bir taburenin üstüne tırmandı barman'ı ve ordaki gençleri güldürdü. Onlara aşkı tahrik eden bir içkinin sırrını bildiğini anlatarak, övünüyordu. Masada yalnız kalan Maria, bir yudum şampanya içti, bardağını bıraktı, kendi kendine kimbilir hangi hayalle gülümsüyordu, Raymond'a karşı

tamamen alâkasızdı. On yedi yıldanberi biriken ihtiraslar ile, Raymond'dan ayrılmıştı, hayatındaki, yeni meşguliyetler ile ona karşı âdeta silâhlanmıştı. Raymond şaşkın ve kör bir dalgıç gibi, ölmüş senelerin dibinde yükseliyor, suyun sathına çıkıyordu. Halbuki bulanık mazisinden ona kalan biricik şey, kesif karanlıklar arasında aştığı ince bir yoldan ibaretti. Burnu yerde, bu izi takip etmiş, karşısına çıkan diğer yolları bilmemezlikten gelmişti. Fakat, artık hayallere dalmanın vakti geçti, Maria Cross duman ve çiftlerin arasında ona gözlerini çevirdi. Neden Raymond, tebessüm bile etmiyor? Bu kadar yıldan sonra, bu kadının karşısında gene mahcup, sinsi bir arzu ile yanan, eski talebe hüviyetine büründüğünü esefle görüyordu. Cüreti, atılganlığı ile meşhur bu Courrèges, bir kaç saniye sonra Maria Courrèges kalkar ve kaybolur diye bu akşam ürperiyor. Hiç bir teşebbüste bulunmıyacak mı? Bu kadının yarattığı tesirin şiddetinden bir türlü sıyrılamıyor.

Raymond'un öteki şahsiyetleri ona daima gizli kalacak. Bu kimyevî kanunlara karşı koymak imkânsız, çarpıştığımız her mahlûk, bizde hep aynı ve ekseriya saklamak istediğimiz tabiatlarımızı meydana çıkarır. Sevdiğimiz insanın, gözlerimizin önünde, bizim hakkımızda kendine göre bir fikir edinmesi, en kıymet verdiğimiz meziyetlerimizi hiç görmiyerek, sade zaafımızı, gülünç taraflarımızı, kötü huylarımızı ortaya koyması ne acı... Sevgisinin bize hiç kıymeti olmayan bir başkasının indinde faziletlerimizi, istidatlarımızı gösterdiğimizi, kuvvetimizin çok üs-

tün olduğunu, yüzümüzün bir ilâh yüzü gibi parladığını hiç bir zaman öğrenmiyecek.

Maria Cross'un bakışı altında gene mahçup bir mektepli olan Raymond Courrèges artık intikam almayı düşünmüyordu bile. Onun naçiz arzusu bu kadının âşıkane hayatını ve Talence'deki köşkten kovulduğundanberi, bütün zaferlerini öğrenmesini idi. Ailesi onu Pariste «Ccutrale»in (mühendis mektebi) imtihanlarına hazırlıyor sanırken, genç bir Amerikalı kadın onu âdeta kaçırmış ve altı ay kadar Ritz otelinde alıkoymuştu. Kumaşların loşlaştırdığı «ihtişam ve sefalet» dolu o salondaki halinden daha başka görünmek ona imkânsız geliyor. O gün ki, Maria, başını pencereye çevirmiş, şu sözleri tekrarlamıştı: «Yalnız kalmaya ihtiyacım var Raymond, beni anlayın, yalnız kalmak istiyorum.»

Kalabalığın dağıldığı, insan selinin çekildiği andı. Fakat, küçük barın müdavimleri vardı ki, buraya girerken paltoları ile birlikte günlük dertlerini de vestiyerde bırakırlardı. Şu kırmızılı kadın şevk ile dönüyordu, kolları kanat gibi gerilmişti, adam onu kalçalarından tutuyordu. Bu uçan fâniler ne kadar mesuttu. Geniş omuzlu bir Amerikalının küçük bir oğlan gibi traşlı bir kafası vardı. Kendi kendine belki uygunsuz adımlar uydurarak dansetmeye çalışıyordu. Alkışlandığı vakit mesut bir çocuk gülüşü ile etrafı selâmladı.

Victor Larousselle, Maria'nın karşısına oturmuştu, bazan dönüyor ve Raymond'ı baştan aşağı süzüyordu. Mora çalan kırmızı yüzünde, selâm bekleyen bir ifade vardı. Kadın, ona başka tara-

fa bakması için beyhude yere yalvarıyordu, Larousselle'in Pariste nefret ettiği şey, tanımadığı kimseler ile karşılaşmak. Kendi memleketinde her sima, onun için bir isimdi. Victor Larousselle, tarihçilerin büyük adamlara isnat ettikleri, insan tanıma hassasına çok iyi malikti. Larousselle, babasının arabasında gördüğü, ve ara sıra yanağını okşadığı Raymond'ı derhal tanımıştı. Eğer Bordeaux'da olsa idi, bunu hiç belli etmiyecekti, fakat burda tanınmamak bir taraftan kibrini yaralıyor, fakat asıl gizli arzusu Maria'nın yalnız kalmaması. Gece elbiselerinin içinde çıplak oldukları anlaşılan şu genç Rus kızları ile biraz eğlenmek niyetinde idi. Maria'nın hareketlerini tarassut eden Raymond, arkadaşının kendisi ile konuşmasına mâni olduğunu anlıyor. On yedi yıl sonra bile Maria'nın nazarında kaba ve beceriksiz görüneceğinden emin. Genç adam, hemşehrisinin homurdandığını duydu:

— Ben istedikten sonra mesele yok.

Raymond'a doğru ilerleyen iri adamın çehresinde kötü bir tebessüm yanıp söndü. Selâmı bile, bir şeref zannedilen insanların emniyeti ile ilerliyordu: «Aldanmıyorum değil mi? O şu nazik doktor Courrèges'in oğlu idi, fakat karısı onu küçüklüğündenberi tanırdı, doktorun hastası olduğu gündenberi.» Genç adamın kadehini zorla kaldırdı, zorla uzattığı eli derhal geri çeken Maria'nın yanına onu oturmaya mecbur etti. Larousselle bir saniye oturdu, fakat sonra hiç çekinmeden:

Barın önündeki genç Ruslara yetişmişti, her an gelebilmek ihtimali olmasına rağmen, bu an-

dan istifade etmesinin lâzım olduğunu bildiği halde Raymond, bir türlü konuşmuyordu. Maria başını çevirmişti. Genç adam kesilen saçlardan yükselen rayihayı içine çekti ve heyecanla bazı tellerin beyazlandığını gördü. Bazı teller değil, belki de binlerce tel bembeyaz kesilmişti. Vücüdünden fışkıran şehvet ifadesi biraz dolğun, kalın dudaklarında toplanmıştı. Gözlerde ve geniş alında tertemiz bir ışık vardı. Zamanın dalgası sinsi, sinsi, çarparak kadının göğsünü ve boynunu hırpalamıştı. Bu hasarların ne ehemmiyeti vardı? Maria, genç adama bakmadan:

— Kocam sizi rahatsız etti...

On sekiz yaşındaki kadar budala olan Raymond, hayretini gizleyemedi, o evlenmiş miydi?

— Bilmiyor mu idiniz? Bütün Bordeaux bilir.

Raymond'u buz gibi bir sükûtla karşılamaya karar vermişti, fakat birisinin bilhassa Bordeaux'lu birisinin onun Madam Victor Larousselle olduğunu bilmemesine şaştı.

Raymond ise çoktanberi, Bordeaux'da oturmadığını söyleyerek özür diledi. Maria, susmaktan vaz geçerek anlattı: Larousselle harpten bir sene sonra onunla evlenmeye karar vermişti. Esasen uzun zamandanberi, oğlunu düşünerek tereddüt ediyordu...

— Terhis olur olmaz, bu izdivacı aktetmemiz için Bertrand ısrar etti. Ben pek aldırmıyordum, başka sebeplerden dolayı karar verdim.

Bordeaux'da oturmak istiyeceğini ilâve etti:

— Fakat, Bertrand Politeknik'te, Mösiyö Larousselle ayın onbeş gününü burda geçiriyor, küçük için bir yuva hazırlamış oluyoruz.

Birden konuştuğuna utanmış, sırlarını ifşa ettiğine pişman gibi sustu ve dalgın bir sesle:

— Ya aziz doktor ne âlemde? Hayat bizi en iyi dostlarımızdan ayırıyor...

Doktoru görmek ne büyük bir zevk olacaktı. Fakat, onun bu sözünden istifade eden Raymond hemen: «Babam da Pariste «Grand Hotel»de kalıyor, sizi görmek onu da çok sevindirecek.» Deyince, kadın işitmemezlikten geldi. Onu kızdırmak, yarasını deşmek isteyen Raymond cesaret bularak, hassas noktaya dokundu:

— Beceriksizliğimden dolayı hâlâ bana darğın değilsiniz ya, o zamanlar, nihayet saf ve kaba bir çocuktan başka bir şey değildim. Ne olur, bana kırgın olmadığınızı söyleyin.

— Size darılmak mı?

Evvelâ anlamamazlıktan geldi, sonra:

— Şu gülünç sahneden mi bahsetmek istiyorsunuz... Fakat ortada affedilecek bir şey yok. Galiba o vakitler biraz çılgındım, sizin gibi bir yumurcağa ehemmiyet verdiğim için. Bütün bunlar, bana o kadar uzak geliyor ki şimdi.

Raymond, kadını öfkelendirmişti, fakat istediği şekilde değil; kadın, eski Maria Cross'u hatırladıkça tiksiniyordu, fakat gülünç bulduğu sadece Raymond ile arasındaki macera idi. Şüphe içindeydi, acaba onun yüzünden ölmek istediğini öğrenmiş miydi?... Fakat, hayır, bilse daha mağrur olacak, bu kadar çekingen davranmıyacaktı. Raymond'a gelince o her şeyi tahmin etmişti, en kötü ihtimalleri bile, fakat bu alâkasızlığı asla...

— O günlerde kendi içime kapanmış yaşıyordum. En saçma hâdiselere bile ehemmiyet

veriyordum. Bana bir başka kadından bahsediyorsunuz gibi geliyor.

Raymond, kinin ve öfkenin aşkın serpintileri olduğunu bilirdi eğer Maria Cross'un ruhunda, onlardan bir nebze uyandırabilse dâvasının ümitsiz olmadığını anlıyacaktı. Fakat o bu kadını sadece sinirlendiriyor, onda vaktile bu kadar âdi şeyler ile meşgul olmak utancından başka bir tepki yaratmıyordu. Maria, ıslık gibi bir sesle ilâve etti:

— Demek bu saçmaların hayatımda yeri var sandınızdı...

Raymond, bu hâdiselerin kendi hayatında çok yer ettiğini itiraf etti, şimdiye kadar hiç kimseye bu gibi ifşaatta bulunmamıştı. Bütün ömrü, gençliğinin bu zavallı hikâyesi ile kararmıştı. İztirap çekiyordu, Maria Cross'un sâkin sesini duydu:

Hakikî hayatımız yirmibeş veya otuzundan sonra başlar diyen Bertrand ne kadar haklı.

Raymond, muğlak bir tarzda bu nazariyenin doğru olmadığını hissediyor. Çocukluğun nihayetinde tamamlanacak şeyler bizde o çağda vücuda gelir. Gençliğimizin eşiğinde kozlar doğulur, artık kimsenin hakkı kalmamıştır. Belkide bütün bunlar tâ doğuşumuzdan başlar, şu veya bu istidadı en küçük yaşımızdan beri içimizde taşırız, o bizimle beraber büyür ve erkek yaşına geldiğimizde, birden korkunç çiçekleri dal budak salar.

Raymond, bu erişilmez kadının karşısında şaşkın bir halde, ona bildirmek istediği şeyleri hatırlıyor, ve konuştuğu müddetçe sözlerinin çok yersiz olduğunu bilmekle beraber, devam edi-

yor: «Tabii, bu hikâye aşkı tadmama mâni olmadı, hem de nasıl. Kendi yaşımdaki, herhangi bir erkekten daha fazla kadına malik oldum, hem de rabıtalı kadınlar, fahişeler değil... Maria Cross bana bilmiyerek uğur getirdi.» Kadın başını arkaya attı, ve gözleri yarı kapalı, tiksinmiş bir ifade ile öyle ise neden şikâyet ettiğini sordu...

— Mademki, sizin için bu iğrenç jestten daha önemli bir şey mevcut değil.

Maria bir sigara yakmıştı, traşlı ensesini duvara dayadı, dumanın ardında üç çiftin dönüşünü seyretti. Caz nefes almak için durunca, erkekler kadınlardan ayrıldılar, ellerini çırpıyor, dilencilerin hareketi ile zencilere doğru uzatıyorlardı. Sanki bütün ömürleri bu gürültüye bağlı imiş gibi... Merhametli zenciler gene coştular ve âhenkle kanatlanan faniler birbirlerine sarılarak uçmaya başladılar.

Mamafih Raymond, kesik saçlı ve sigarasını tüttüren bu kadına, bu Maria Cross'a kin ile bakıyordu. Onu baştan çıkaracak kelimeyi, nihayet buldu:

— Mamafih gene de bu gece burdasınız...

Maria, onun ne demek istediğini anlamıştı, insan daima ilk sevgilerine geri döner. Raymond, onun yüzünün kızardığını ve kaşlarının hiddetle çatıldığını görerek keyiflendi.

— Bu gibi yerlerden daima nefret ettim. Beni az tanıdığınız nasıl belli. Mösiyö Larouselle'in beni «Lion Rage» (kırmızı arslan)a, götürdüğü zaman neler çektiğimi babanız bilir. Burada vazife ile bulunduğumu söylemek, bilmem neye yarar, evet vazife ile. Sizin nevinizden bir erkek bu

ince hislerden ne anlıyabilir? Kocamın arzularını makul bir şekilde yerine getirmekliğim için Bertrand israr ediyor üzerindeki nüfuzumu muhafaza edebilmem için biraz müsamahakâr davranmamı tavsiye ediyor. Bertrand çok geniş fikirlidir. Saçlarımı kesmemi isteyen babasına itiraz etmememem için bana yalvardı...

Bu isim, Bertrand'ın ismi. Onu telâffuz eder etmez Maria sâkinleşiyor, yumuşuyor, heyecanlanıyor, Raymond'un aklına eski bir sahne geliyor. Bir ikindi vakti, Bordeaux parkının bir dönemeci, saat dört sularında, soluyarak peşinden koşan bir çocuğun ağlayan sesini yeniden işitiyor: «Defterimi bana iade edin.»

Bu dal gibi ince çocuk, acep şimdi nasıl bir erkek oldu? Raymond, kadını üzmek istiyor:

— Artık büyük bir oğlunuz var.

Yoo hayır, o kızmadı, bilâkis mesut, gülümsüyor:

— Sahi, siz onu mektepten tanırsınız.

Artık Raymond'a ehemmiyet veriyor, o Bertrand'ın eski bir arkadaşı.

— Evet yetişmiş bir oğlum var, ayni zamanda arkadaş ve rehber olabilecek bir evlâd. Ona neler medyun olduğumu size anlatamam.

— Demin söylemiştiniz izdivacınıza o sebep olmuş.

— Evet izdivacım, fakat o hiç bir şey değil... Bana ne ufuklar açtı, bilemezsiniz... Fakat hayır anlayamazsınız. Mamafih demin arkadaş olduğunuzu düşünüyordum. Onun nasıl bir çocuk olduğunu merak ediyorum, kocama hep sorarım. Fakat, ne inanılmaz şey, bir baba oğlunun ma-

zisi hakkında söyleyecek bir şey bulamıyor. «Her çocuk gibi sevimli bir çocuktu» diyor. Mamafih sizin de onu fazla tetkik ettiğinizi ummuyorum. Esasen ondan çok daha yaşlısınız.

Raymond, homurdanıyor: «Dört yaş bir şey değil» ve ilâve ediyor:

— Kız suratlı bir yumurcağı hatırlıyorum.

Kadın kızmıyor, fakat gayet sâkin bir istiğna ile onların anlaşmıyacaklarından emin olduğunu bildiriyor, Raymond, Maria'nın nazarında üvey oğlunun kendisinden çok yükseklerde uçtuğunu anlıyor. Şampanyasını yudum yudum içen kadın, dalgın dalgın gülümsüyor ve musiki tılsımı tamamlasın diye, birbirlerinden ayrılan fâniler gibi o da ellerini çırpıyor. Hayatında sahip olduğu kadınlardan Raymond'a ne kaldı? Onları görse bile belki tanıyamaz. Fakat onyedi yıldanberi, bu akşam profilini yakından gördüğü bu yüzü hayalinde canlandırmadan, onu öpmeden okşamadan, hakaret etmeden bir gün bile geçirmedi.

Maria, bu an ondan o kadar uzak ki, ne olursa olsun, ona yaklaşabilmek için, gene Bertrand'ın lâfını açıyor:

— Yakında mektebini bitiriyor değil mi?

Kadın memnun bir tavırla son senesi olduğunu harp yüzünden tam dört yıl kaybettiğini söylüyor. Onun birinci çıkacağından emin. Raymond, onun herhalde babasının işine devam edeceğini söyleyince, Maria bu meseleye Bertrand'ın karar vereceğini bildiriyor. Zaten, oğlunun her yerde kendini göstereceğinden emin, Raymond bu ruhun kıymetini asla takdir edemez.

— Mektepte etrafına nasıl nur saçıyor, arkadaşlarının ne şekilde maneviyatlarını yükseltiyor, hayret edersiniz. Fakat, neden size bu sözleri söylüyorum, bilmem ki...

Kadın gökten iner gibi soruyor:

— Ya siz... Ne ile meşgulsünüz?

— İşler, komisyonculuk yapıyorum.

Birden Raymond'a hayatı çok sefil görünüyor. Kadın onu dinlemedi bile, onun indinde artık bir hiç. Yerinden doğrulan Maria, barın yüksek taburesinde nutuk verir gibi söylenen «Larousselle»e işaretler ediyor. Adam «Bir saniye daha» diyor. Kadın yavaş sesle «Ne kadar kızardı çok içiyor» diye mırıldanıyor. İşlerini bitiren zenciler uyuyan çocukları sarmalar gibi musiki âletlerini sarıyorlar. Sade piyano çalmakta devam ediyor, yalnız bir tek çift ortada dönmekte devam ediyor.

İşte Raymond Courrèges'in sevdiği saat. Gizlenen tırnakların kısık sesin, tatlılık dolu gözlerin ve okşayıcı ellerin saati. O vakitler, daha sonra, neler olacağını düşünerek gülümsedi. Şafakla beraber, odadan çıktığında, erkek ıslık çalarak uzaklaşırken, arkasında yatak üzerinde bitap sanki ölü gibi bir vücut bırakırdı... Yoo, şu var ki, Maria Cross'a malik olmak saadetine ulaşsa idi, hiç bir vakit onun vücudunu o şekilde terketmiyecekti. Ona doyabilmek için bütün ömrü kâfi değildi. Kadın ona karşı o kadar alâkasız ki, Raymond'un dizini kendi dizine yapıştırdığını bile farketmiyor, teması bile duymuyor

Artık Raymond'un onun üzerinde hiç bir kudreti kalmamış. Halbuki, geçen yıllar zarfında Ma-

ria onun elinin altında idi. Bir ara kadın onu sevdiğini sanmıştı. Raymond bilmiyordu, o bir çocuktu. Neden Maria ondan neler beklediğini bildirmedi? Ah bilse idi, Raymond hiç bir kapristen çekinmiyecek, sevdiği kadının istediği gibi ağır ağır ilerleyecekti. Sırası gelince, zevkin geçidini tatlılaştırabilirdi... Ona saadeti, aşkın zevkini taddıracaktı.. Artık çok geç... Saat altı tramvayında, kaderlerinin birleşmesinin yenilenmesi için, asırlar mı beklemek lâzımdı... Raymond, gözlerini kaldırdı, aynada bozulan gençliğinin akislerini, yaşlılık alâmetlerini gördü. Artık sevilmenin vakti geçti, şimdi eğer lâyıksan sevmek zamanı geldi. Elini Maria Cross'un elinin üzerine koydu:

— Tramvayı hatırladınız mı?

Kadın omuz silkti, ve başını bile çevirmeden, şu suali sormak cüretinde bulundu: «Hangi tramvay» sonra, genç adama cevap verecek vakit bırakmadan:

— Ne olur, M. Larousselle'e gitmek istediğimi söyler misiniz?

Raymond kadını işitmiyor gibi yaptı. O «Hangi tramvay» diye mahsus sormuştu. Ona, kömür tozu ile kirlenen uykulu yüzlü fakirlerin ortasında, karşı karşıya oturdukları o dakikalardan maada hayatında hiç bir şeyin kıymeti kalmadığını haykırmak istiyordu. Ağırlaşan ellerden, bir gazete kayıyordu. Şapkasız bir kadın elindeki ucuz romanı lâmbalara doğru kaldırıyor ve sanki dua eder gibi dudaklarını kımıldatıyordu. Talence Kilisesinin arkasındaki küçük yolun tozu, yağan yağmur ile biraz yatışmıştı. Sırtın-

daki torbadan şişeler gözüken bir bisikletli amele hızla Raymond'un önünden geçmişti. Parmaklıkların arkasındaki, tozlu yapraklar su bekleyen ellere benziyordu.

— Çok rica ederim, kocamı çağırın, o bu kadar içmeye alışık değil, ona mâni olmalıydım. Fazla alkol ona dokunuyor.

Raymond yerinden kalktı ve aynadaki hayalinden dehşet duydu. Genç olmak neye yarar? İnsan gene sevilebilir fakat artık seçmek hakkına haiz değildir. Şehvetin geçici baharının sırrına ulaşanlara, her şey mümkün... Beş yıl önce olsaydı, Raymond bu kadar derin bir ümitsizliğe düşmezdi. Çok genç bir erkeğin, yorgun bir kadının, nefret, utanç ve vicdan azaplarını uyuşturabileceğini, onun iştah ve tecessüsünü uyandıracağını, herkesten daha iyi bilirdi. Artık kendini tamamen yenilmiş addediyor ve vücudunu savaştan evvel kırılan bir kılıca benzetiyordu.

— Eğer karar vermezseniz, ben kendim giderim. Ona içiriyorlar. Nasıl onu geri götüreceğim... Ne ayıp...

— Bertrand sizi benim yanımda, ve babasını da orada görse acaba ne derdi?

— Anlardı, o her şeyi anlar.

* * *

İşte o vakit bar kısmında, ağır bir cismin yıkılması duyuldu. Raymond koştu ve barman'ın yardımı ile, ayakları düşerken iskemleye takılan Victor Larousselle'i kaldırmak istedi. Adamın kanlı eli, kırılan şişeyi bir türlü bırakamıyordu. Titreyen Maria, kürk paltoyu Bertrand'ın babasının omuzlarına örttü, ve moraran yüzü saklamak

için, yakasını kaldırdı. Barman, hesabı gören Raymond'a «Belki felce uğramıştır» diyordu ve barda ölmesinden korktuğu şişman adamı otomobile kadar kucağında taşıdı.

Öndeki müteharrik iskemlelerde oturan Maria ve Raymond hastayı yatar vaziyette, arabanın arakasına uzatmışlardı. Yaralı eli saran, mendildeki kan lekesi gittikçe genişliyordu. Maria inliyordu:

— «Hiç böyle olmazdı. Şaraptan başka içkiye tahammül edemiyeceğini bilmeliydim... Kimseye söylemiyeceğinizi bana söz verin.»

Raymond âdeta uçuyordu, talihinin bu dönüşünü sonsuz bir sevinçle karşılıyordu. Hayır, bu akşam Maria Cross'tan ayrılmıyacaktı. Yıldızından şüphe etmek ne çılgınlıktı... Kışın sonu olmasına rağmen gece soğuktu, ay ışığında parıldayan (Concorde) Konkord meydanı buz tutmuştu.

Saçma sözlerin ve gezintılerın yükseldiği bu et yığını düşmesin diye, Raymond elile tutuyordu. Maria, çantasından bir ruh şişesi çıkarmıştı, genç adam etrafa yayılan sirkeli kokuyu sevdi. Kendisine doğru yaslanmış, sevgili vücudun ateşi ile ısınıyor, yolda geçtikleri elektrik lâmbalarının ara sıra aydınlattığı bu üzgün, güzel yüze bakmakla doyamıyordu. Bir an için, ihtiyar adamın korkunç başını, Maria ellerinin arasına almıştı, Judith(*)'e benzeyordu.

Kapıcı bir şeyler farkedecek diye, kadın üzülüyordu. Raymond'ın yaralıyı asansöre kadar

(*) Judith=Tevrattan bir sima.

götürürken yardım teklifini memnuniyetle kabul etti. Onu henüz yatağa yatırmışlardı ki, elinin pek fazla kanadığını, ve göz bebeklerinin donuklaştığını gördüler. Maria, telâş ediyordu, beceriksizdi, diğer kadınlar gibi hastaya bakmasını bilmezdi. Bir ara, yedinci katta oturanların hizmetçisini uyandırmayı düşündü.

Fakat ne rezalet olacaktı. Doktoruna telefon etti, fakat cevap alamadı. Birden hıçkırarak ağlamaya başladı. O zaman, babasının Pariste olduğunu hatırlayan Raymond onu çağırtmayı teklif etti. Maria teşekkür bile etmeden, rehberde «Grand Hotel»in numarasını arıyordu.

— Babam giyinip, bir otomobile atlayarak gelecek. Maria, bu sefer onu elinden tuttu, bir kapı açtı ve elektrik düğmesini çevirerek:

— Bertrand'ın odası, dedi, burada bekleyin.

Hastanın kustuğunu bildirdi, şimdi biraz daha rahattı, fakat yarayı merak ediyordu. O çıkar çıkmaz, genç adam oturdu, kürk paltosunu ilikledi, kalorifer iyi ısıtmıyordu. Hâlâ kulaklarında babasının uykulu sesi çınlıyordu, ne kadar uzaklardan gelen bir ses. Üç yıldır görüşmemişlerdi, büyük anne Courrèges'in vefatından beri. O günlerde, malî vaziyeti bir hayli bozuk olan Raymond, kendi hissesine düşen meblâğı belki biraz haşin bir lisanla istemişti, fakat genç adamı yaralıyan ve dargınlıklarına sebep olan, babasının yaşayış tarzını tenkid etmesi, ve yaptığı işlere itirazı olmuştu. Bu çok dürüst ve vicdanlı adam, oğlunun komisyonculuk yapmasını beğenmiyor, bunu bir «Courrèges»e lâyık bulmuyordu. Ondan muntazam bir hayat yaşamasını, ciddî bir meş-

guliyet bulmasını istemişti... Bir kaç saniye sonra, o burada olacak, onu öpmek mi lâzım, yoksa sadece el mi uzatmalı?

Raymond, kendi kendine bu suali soruyor, fakat onun nazarlarını çeken bir eşya var, Bertrand'ın yatağı. Çiçekli basma örtünün altında, demirden dar ve o kadar ciddî bir yatak ki, Raymond gülmekten kırılıyor, ihtiyar kız veya rahip yatağı. Duvarlar bomboş, sade bir taraf kitaplar ile dolu, çalışma masası temiz bir vicdan gibi muntazam. Raymond düşünüyor «Maria benim odama gelse, onun için bir değişiklik olurdu.» Haklar ile hemen hemen aynı seviyede gibi duran alçak bir divan görürdü. Bu loş ve esrarlı yere giren her kadın, kendini değişik bir diyarda zanneder ve uykunun nezihleştirdiği veya başka bir âlemde yapılabilecek jestlere kendini bırakmakta, bir mahzur görmezdi.

Fakat Raymond'ın beklediği bu odada, kış gecesinin buğuladığı camları hiç bir perde örtmüyor, herhalde burda yatan, şafak ile beraber, ilk çan sesile uyanmak istiyor. Raymond, bu odada saf bir hayatın emarelerini sezmiyor, bu ibadet odası onda başka duygular uyandırıyor. Aşkta red ve firarın zevkin faydalanabileceği gecikmeler yaratabileceğini anlıyor. Bir kaç kitap ismine bakarak, homurdanıyor: «Yok canım, ne sersem mahlûk.» Bu başka bir dünya hikâyeleri kadar, onu sinirlendiren ve tiksindiren bir şey yoktur. Babası da ne kadar gecikti, yalnız kalmak istemiyor bu odanın kendisi ile alay ettiğini hissediyor. Pencereyi açıyor ve geciken ayın damlarda ışıldamasını seyrediyor.

— Babanız geldi...

Raymond pencereyi kapıyor, hastanın odasına dönen Maria'yı takip ediyor. Yatak üzerine eğilen bir gölge görüyor, bir iskemlenin üzerinde babasının kocaman melon şapkasını, (at oyunu oynadığı günlerde) oyuncak at olarak kullandığı fildişi saplı bastonunu tanıyor, fakat doğrulan doktoru tanımıyor. Bu gülümseyen ve onu kendine çeken ihtiyarın babası olduğunu biliyordu.

— Tütün, içkiler, kahve yasak. Öğleyin beyaz etler, akşamları et yok, hafif yemek ve meyva: Tanı yüz yaşına kadar yaşarsınız. Hepsi bu kadar...

Doktor bu son sözleri zihni başka yerde olan birisinin yorgun sesile tekrarlıyor. Gözlerini Maria'dan ayırmıyor. Onu hareketsiz gören kadın, faaliyete geçiyor, kapıyı açıyor ve:

— Zannedersem artık hepimizin biraz uyumaya ihtiyacımız var, diyor.

Doktor onu hole takip ederken, mahçup bir sesle:

— Tekrar karşılaşmamız ne güzel bir tesadüf, diyor.

Biraz evvel giyinirken ve otomobilde hazırladığı bu kısa cümleyi, Maria'nın şu sözlerile keseceğini ummuştu: «Mademki sizi yeniden buldum, artık sizi bırakmam doktor.» Halbuki doktor daha apartımana girerken: «Ne güzel bir tesadüf» dediği halde, beklediği cevabı alamamıştı. Şimdi ise dördüncü defa olarak, hazırladığı cümleyi tekrarlıyordu israr etmekle umduğu cevabı işiteceğini sanıyordu. Fakat ne münasebet, Maria ona şapkasını uzatıyor bir türlü kolunu

geçiremediği paltosunu giydirmek için yardım ediyor ve sâkin sesile:

— Dünya hakikaten çok dar, bu akşam buluştuğumuz gibi, belki gene buluşuruz.

Doktor fısıltı gibi: «Belki biraz talihe yardım edersek, diyor.» Onun bu sözlerini Maria, işitmemezlikten geldiğinden, adam yüksek sesle:

—Madam, talihe ve tesadüflere yardım etmenin mümkün olabileceğini hiç düşünmediniz mi, diyor.

Ölüler, yeniden dünya yüzüne geri dönseler ne sıkıcı olurdu. Ekseri bizim unutmak istediğimiz hatıralar ile dolu, bizden mahvetmek istediğimiz bir hayal sakladıkları için, geri dönerler. Yükselen dalganın getirdiği bu boğulmuş cesetler ile her yaşayanın başı derttedir.

— Ben eski tanıdığınız tembel Maria değilim.. Gidip uzanmalıyım, çünkü sabah yedide uyanmış olmam icabediyor. Maria, onun itiraz etmemesine inciniyor, bu ihtiyarın ısrarlı bakışlarından çekiniyor, doktor gene nakarat gibi tekrarlıyor:

— Demek talihe yardım edemezmiyiz, dersiniz?

Kadın biraz kuru bir sesle, adresinin doktorca malûm olduğunu hatırlatıyor.

— Ben artık hiç Bordeaux'ya gitmiyorum, fakat siz belki...

Doktorun rahatsız olmasına çok minnattar ve müteşekkir.

— Eğer merdivenin ışığı sönerse, düğme burdadır.

Adam kımıldamıyor, ısrarında azmediyor:

«O kazadan tamamen iyileşmiş miydi, hiç bir rahatsızlığı yok mu idi?»

Raymond saklandığı gölgeden çıkarak soruyor: «Hangi kaza?»

Maria sabırsız bir tarzda başını sallıyor ve gayretle:

— Bilir misiniz, doktor, mektuplaşabiliriz, ne iyi olur. Pek muntazam bir muhabir değilim, fakat siçin için?..

Doktor cevap veriyor:

— Yazmak neye yarar, görüşemedikten sonra mektuplaşmanın ne faydası olabilir.

— İşte bende bunun için söylüyorum ya. Görüşemediğimiz için bilhassa...

— Hayır, hayır, bir daha görüşemiyeceklerinden emin kimseler, sunî bir muhabere sayesinde dostluklarını uzatmak isterler mi dersiniz bilhassa bunun karşımızdaki için bir angarye olduğunu hissederseniz, insan ihtiyarladıkça alçaklaşıyor Maria keder payımızı aldık, daha fazla çekmeye halimiz kalmadı.

Ona hiç bir zaman bu gibi sözler söylememişti, nihayet anlıyacakmıydı? Fakat o anda kadın dalgındı, kocası onu çağırıyordu, hem sabahın beşi olmuştu, Courrèges'lerden kurtulmak istiyordu...

— Öyle ise size ben yazarım doktor, cevap vermek angaryesi de size düşer.

Fakat daha sonra kapıyı kapatıp sürgüledikten sonra odasına girince kocası güldüğünü duydu ve neşesinin sebebini sordu:

— Ne aklıma geldi bilir misin? Amma sakın alay etme Bordeaux'da iken doktor bana biraz

âşık olmuştu galiba öyle bir his geldi içime V. L. yayvan bir ağızla kıskanç olmadığını söyledi ve eski şakalarından birini tekrarladı: «Ölüme intizar eden bir biçare daha.»

ve sonra ilâve etti galiba zavallı adam bir felç geçirmişti, onu terketmeye cesaret edemiyen bir çok müşterileri gizlice başka doktorlara müracaat ediyorlardı.

— Bulantın geçti mi, elin acımıyor ya?..

— Hayır ıztırabım yok.

— Bari bu geceki hikâye Bordeaux'da duyulmasın... Belki genç Courrèges tarafından...

— Oraya hiç gitmiyor. Uyu, elektriği söndürüyorum.

Kadın gölgeye oturdu, sâkin bir horultu duyuncaya kadar kımıldanmadı. Daha sonra odasına geçmek için kalkıp Bertrand'nın aralık kapısının önünde tereddüt etti, onu itmekten kendini alamadı eşikten geçer geçmez hırs ile bir tütün ve insan kokusunu içine kadar çekti «Onu buraya sokmak için çıldırmış olmam lâzımdı» şafağın rüzgârlarına pencereyi açtı, bir saniye için yatağın önüne diz çöktü dudakları kımıldadı gözlerini yastığa dayadı.

XII

Baba oğul otomobilde yalnız kaldılar, sayfiye yolunda camları yağmurdan ıslanmış kupa arabasındaki eski günler gibi. Önce, bu unutulan sabahlardaki kadar az konuştular. Fakat, bu artık ayni sükût değildi. Raymond, kendine doğru biraz eğilmiş ihtiyarın elini tutuyordu:

— Evlendiğini bilmiyordum.

— Kimseye haber vermediler, daha doğrusu öyle ümit ediyorum, her ne ise benim haberim yoktu.

Genç Bertrand'ın bu merasim için çok ısrar ettiğini söylediler. Doktor Victor Larousselle'in şu sözünü tekrarladı: «Ben resmiyete uymak için evleniyorum.» Raymond mırıldandı: «Olur şey değil.» Belli etmeden, sabahın bu hafif ışığında işkence çeken adamın çehresine dikkatle bakıyordu, beyaz dudakların kımıldadığını gördü. Bu hareketsiz sima, bu taştan maske onu korkuttu, aklına ilk gelen sözleri söyledi:

— Aile nasıl?

— Hepsi iyi idiler. Babası, bilhassa Madeleine'i takdir ediyordu, o sade kızları için yaşıyor, onları cemiyet hayatına alıştırıyor, göz yaşlarını içine akıtarak, kaybettiği kahramana lâyık olduğunu isbat ediyordu. (Doktor şehid düşen damadının cesaretini söylemekle bitiremiyor, sağlığında onun kıymetini bilemediği için kendini itham ediyordu. Bir çokları harpte hayatlarına hiç uymayan bir ölümle karşılaştılar.) Catherine, Madeleine'in büyük kızı, Michon'ların üçüncü oğlu ile sözlü idi, resmen nişan yapmak için, çocuğun yirmi iki yaşına basmasını bekliyorlardı.

— Sakın kimseye söyleme.

Bu ihtarı karısının sesi ile yapmıştı. Raymond «Burda bu havadis ile kim ilgilenecek» demek için kendini zor tuttu. Doktor, sanki dayanılmaz bir ağrıya tutulmuş gibi sustu. Genç adam bazı hesaplar ile meşguldü.

«Babam altmış dokuz veya yetmiş yaşında, bu yaşta ve bu kadar zaman geçtikten sonra, hâlâ ıztırap çekilir mi?» Birden kendi yarasını duydu, ve âni olarak korktu, hayır hayır bu çabucak geçecekti. Metreslerinden birinin sözlerini hatırladı: «Aşkta iztirap çektiğim vakit, büzülür ve beklerim, uğrunda ölmek istediğim adamın bana hiç bir şey ifade etmiyeceği güne kadar beklerim. O kadar üzüntünün sebebi bazı bir bakışıma bile lâyık olmaz. Sevmek müthiş, fakat sevmemek daha acı...» Mamafih, tam onyedi yıldanberi bu ihtiyarın bağrı yanık, bu gibi muntazam, vazife hayatlarında, ihtiras iyi muhafaza olunur, onu hiç bir şey eskitemez, hiç bir nefes onu soldur-

maz, o birikir, bozulur, zehirlenir içinde bulunduğu vücudu kemirir. Takızafer (arc de Triomphe)den geçtiler, sıska ağaçların ortasındaki yol, karanlık bir nehir gibi akıyordu.

— Galiba komisyonculuktan vaz geçeceğim, bana fabrikada bir iş teklif ediyorlar, bir glükoz fabrikası. Bir sene sonra beni müdür yapacaklar.

Doktor dalğın bir sesle: «Çok sevindim yavrum» dedi ve birden sordu:

— Onu nasıl tanıdın?

— Kimi?

— Kimden bahsettiğimi anlarsın ya...

— Bana bu işi teklif eden arkadaşı mı?

— Yok canım Maria'yı.

— Çok eski hikâye. Son sınıfta iken, tramvayda konuşmuştuk galiba.

— Bana söylememiştin. Yalnız bir defa, bir arkadaşının sana onu sokakta gösterdiğini söylemiştin.

— Olabilir. Onyedi yıl geçtikten sonra, pek iyi hatırlayamıyorum. Ah evet, o tesadüften bir gün sonra idi galiba, bana bir kaç söz söylemişti, tamam şimdi hatırladım, bana seni sormuştu. Beni şahsen tanıyordu, mamafih kocası olmasaydı, bu akşam bana selâm bile vermiyecekti.

Rahatlanmış görünen doktor, arkasına yaslandı. Mırıldandı. Elleri ile bir şeyi süpürür gibi bir harekette bulundu, yüzünü uğuşturdu, doğruldu ve sade oğlu ile meşgul olmak, kendini unutmak için bir gayret sarfederek:

— İşini düzelttikten sonra, evlen yavrum.

Raymond gülerek itiraz edince, ihtiyar adam kendinden anlatmaya başladı:

— Bir ailenin ortasında yaşamanın ne kadar iyi olduğunu katiyen tasavvur edemezsin... Ah evet. İnsan etrafındakilerin binbir derdini kendinde taşır, bu binbir iğne derimizi kanatır, anlıyor musun? Bizi gizli yaramızdan, derin iç yaramızdan uzaklaştırır, ve bu bize elzemdir... Görüyorsun ya, kongrenin sonuna kadar kalmak istiyordum, fakat imkânsız, bu sabah sekiz treni ile döneceğim. Hayatta mühim olan şey, kendine bir sığınak yaratmaktır. Doğarken ve ölürken bir kadının şefkatli kollarına muhtacız.

Raymond mırıldandı: «Teşekkür ederim, gebermek daha iyi.» ve bu yıpranmış, bitap ihtiyara acıyarak baktı.

— Sizlerin ortanızda nasıl bir himaye bulduğumu tahmin edemezsin. Bir zevce, çocuklar bizi ihata eder ve arzu uyandıran şeylere karşı müdafaa eder. Sen ki benimle pek konuşmazdın. - Bunu sitem olarak söylemiyorum evlâdım - kaç defa, çok cazip ve belki de tehlikeli bir teklife teslim olacağım anda, omuzumda senin elini hissettim, sen yavaşça beni geri çeviriyordun.

Raymond homurdandı: «Memnu zevklerin mevcut olduğunu sanmak ne çılgınlık, ayni cinsten değiliz. Ben olsam yuvamı biraz hırpalardım.»

— Ben hiç anneni üzmedim mi sanıyorsun? Sen ve ben birbirimizden çok farklı değiliz, ben de kaç defa, hayalimde yuvamı doğıttım. Sen bilemezsin. İtiraz etme... Keşke onu sahiden aldatsaydım. Hakikî bir kaç ihanet, onun saadeti için, otuz yıl kadar çektiğim hayali ihanet arzularımdan daha iyi olurdu. Bunu bilmelisin Raymond, benden daha kötü bir koca olamazsın. Evet, evet,

ben sefahatlerimi hayalimde yaşattım, bu onları yaşamaktan belki daha beter. Bak annen bu gün nasıl intikam alıyor, bana gösterdiği şefkat ve ihtimamla kendini üzüyor, yoruluyor gece gündüz beni memnun edecek şeyleri tasarlıyor. Ah ölümüm tatlı olacak. Adamlarımız bir ibret. Annenin dediği gibi, şimdiki hizmetçiler eskilerini aratıyor. Julie'nin yerini tutacak kimseyi bulamadık. Julie'yi unutmadın değil mi? O artık köyüne döndü. Annen her şeye yetişiyor, arasıra onu azarlamam lâzım, yerleri süpürüyor, parkeleri parlatıyor. Sustu ve yalvarır gibi

— Yalnız kalma, dedi.

Raymond cevap vermeye fırsat bulamıyor, otomobil otelin önünde durdu, inmek para çıkarmak lâzım. Doktorun ancak eşyasını toplayacak vakti kaldı.

*
* *

Sokak süpürücülerinin ve sebze satıcılarının, bu erken saatine Raymond çok alışıktır. Derin, derin nefes alıyor güneş doğarken ki dönüşlerinin ihtisaslarını, intibalarını topluyor, içine çekiyor; yorulan, doyan inine ve uykuya kavuşmaktan başka arzusu kalmayan hayvanın sevinci. Babası, «Grand Hotel»in kapısında ondan ayrılmakla ne iyi etmişti. Doktor ne kadar ihtiyarlamıştı. Ne muazzam değişiklik... Raymond, ailem ile arama ne kadar geniş mesafe koysam azdır diye düşündü, yakınlarımız bize yeter derecede uzak olamaz.

Maria'yı düşünmek istemediğini hatırladı, o gün yığınla randevuları vardı. Karnesini aldı ve saatlerin bu kadar uzamasına şaştı, belkide

onları dolduracak meşguliyetleri, azalmıştı. Sabahleyin bir çöl, öğleden sonra şu iki randevu. Gitmiyecekti. Kuyuya sarkan bir çocuk gibi, gününün üzerine sarktı. Bir kaç çakıl taşından başka atacak şey bulamadı. Bu çukuru nasıl doldurmalı. Bu boşluğu yok etmenin bir tek, çaresi vardı. Maria'nın kapısını çalmak, ismini söylemek, içeri kabul edilmek, onun bulunduğu odada oturmak, herhangi bir mevzuudan konuşmak. Bundan daha azı bile, bu boş saatlerini ve daha bir çok saatlerini doldurmaya yetecekti. Uzak bir tarih için bile olsa ondan alacağı bir randevu kendini o günden ayıran günleri, pusu kurmuş bir avcının sabrı ile bekliyecekti. Kadın, randevuyu başka bir zamana bıraksa bile, başka bir gün buluşmak ihtimali ile Raymond teselli olurdu. Bu yeni ümit hayatının sonsuz boşluğunu doldurabilirdi. Hayatı, bir bekleyişin müvazenelendireceği bir yokluktan ibaretti.

«Düşünelim, diyor, mümkün olan şeylerden başlıyalım. Bertrand Larousselle ile bir irtibat temin etmek, onun hayatına girmek, yeniden onunla görüşmek. Fakat ne müşterek zevkleri, ne de müşterek tanıdıkları var... Ona nerede rastlanır? Bu rahip hangi mabette gizlenir?»

Raymond, zihninde kendisini Maria'dan ayıran bütün merhaleleri yok ediyor... Uçurumu aştıktan sonra bu esrarlı başı, kıvırdığı sağ koluna dayıyor, genç bir oğlanın yanağı gibi traşlı ensenin temasını duyuyor, ve bu yüz ona yaklaşıyor, büyüyor, tıpkı sinema perdesindeki kocaman plânlar gibi. Raymond erken geçicilerin geri dönmemelerine, çılgınlığını farketmemelerine

şaşıyor. Elbiselerimiz bizi ne kadar iyi gizliyor. Bir sıranın üzerine yıkılıyor. Asıl felâket, onu tekrar gördükten sonra başladı, onu görmemek lâzımdı. Onyedi yıldanberi, bütün ihtirasları Maria'dan korunmak için yaktığı ateşlerdi. Orman yangınlarında köylülerin aldığı tedbir. Fakat onu yeniden görmüştü ve yangın artık galebe çalıyor, onu söndürmek için kullandığı alevler ile büsbütün besleniyordu. Şehvâni itiyadları, gizli âdetleri, sabırla edindiği ve mükemmelleştirdiği sefahat ilmi, bütün bunlar, kıvılcımlar saçarak, her tarafa yayılan muazzam yangına yardımda bulunuyordu.

«Büzül diye tekralıyor», büzül ve bekle, bu uzun sürmez bitmesini beklerken kendini avut, oyalan, uyuşturucu ilâçlar al. Halbuki babası ölünceye kadar çekecek, hem de nasıl bir hayat geçirdi. Babasına vücudünü kemiren bu kanserle nasıl yaşadığını sormalıydı? Faziletli bir ömrün sonu neye varıyor? Kurtuluş çareleri mevcut mu? Allah ne yapabilir?

Raymond sol tarafındaki, parkın kocaman saatinin hareketlerini gözden kaçırmıyor, babasının otelden çıktığını düşünüyor. İhtiyar adamı bir defa daha kucaklamak istiyor, bu sadece bir evlât arzusu, fakat aralarında daha gizli bir bağ, bir kan rabıtası kuruldu. Maria Cross onları birleştirdi.

Raymond acele Sen nehrine doğru iniyor, trenin kalkmasına belki vakit var, fakat elbiseleri yanan bir adamın telâşı ile koşuyor. Maria Cross'a sahip olamayacağını, ona sahip olamadan öleceğini bilmek ne tahammül edilmez bir

acı. İstediği kadınları elde eden, onları bırakan bu genç, bâkir kalmaya mahkûm, şehveti tadmadan öleceklerini bilen bâkir erkeklerin duydukları hırsı duyuyor. Şimdiye kadar malik olduklarını hiçe sayıyor, malik olamayacağı ise paha biçilmez kıymette.

Şu Maria. Bir varlığın istemeden, bilmeden başka birisinin kaderinde bu kadar ağır basması ne şaşılacak şey. Bizden intişar eden faziletlerin uzak mesafelerde, başka kalplerde bize duyurmadan faaliyete geçebileceklerini hiç düşünmemişti. Sen nehri ile istasyon arasındaki, kaldırım boyunca iztirabı, onu şimdiye kadar aldırış etmediği şeyleri düşündürmeye mecbur ediyor. Kimbilir belki de o günün arifesinde kendini ihtirastan, istikbal tasavvurlarından eğlenceden, her şeyden mahrum edilmiş görüyor. Geçirdiği hayata geri dönmekten onu kimse menedemez...

İstikbali yok olunca, mazisi canlanıyor. Yaklaşması ne çok kimselere uğursuzluk getirdi. Gene de tanzim veya tahrip ettiği hayatların sayısını bilemiyor. Kendi uğrunda, bir kadının vücudundaki meyveyi öldürdüğü, bir genç kızın intihar ettiğini, bir arkadaşının manastıra girdiğini, ve tabiî bu faciaların da sıra ile diğerlerine sebebiyet verdiğini bilmiyor. Diğer günlerin takip edeceği, bu Maria'sız gün olan, bu baş döndürücü uçurumun önünde, o bu inzivayı ve bu rabıtayı keşfediyor.

Bir daha erişemiyeceğinden emin olduğu bu kadına, en sıkı bağlar ile bağlı. Maria'nın aydınlığı görmesi için, Raymond'ın karanlıklarda kalması lâzım... Ne zamana kadar? Ya her ne paha-

sına olursa olsun bu çıkmazdan kurtulmak isterse, uyku ve uyuşukluktan başka ne gibi çareler var? Yahutta her aşkın öldüğü gibi, semasındaki bu yıldızın birdenbire sönmesi. Fakat o, babasından tevarüs ettiği bir ihtirasa sahip; bu çok kudretli ihtiras diğer yaşayan âlemler, diğer Maria Cross'lar doğuracak ve Raymond onların sefil bir oyuncağı olacak... Baba ve oğul ölmeden evvel, ruhlarının derinliklerinden bu yakıcı dalgayı gizlice yükselten Allah onlara varlığını belirtmeli.

Genç adam ıssız nehirden geçti, gardaki saate baktı, babası trende olmalıydı. Raymond, gidiş platformuna indi, vagonların önünden yürüdü, çok fazla aramaya hacet kalmadı. Bir camın arkasında ölü çehreyi gördü, gözler kapalı idi, ellerini katlanmış gazetesinin üstünde kavuşturmuştu, başını biraz arkaya dayamış, ağzı aralıktı. Raymond, parmağı ile cama vurdu, ceset gözlerini açtı, karşısındakini tanıdı, gülümsedi ve sendeleyerek onu karşılamak için koridora çıktı. Fakat, Raymond inmeden tren hareket eder korkusu ile saadeti zehir olmuştu.

— Mademki seni gördüm ve beni uğurlamak için geldiğini anladım, in evlâdım. İn, kapılar kapanıyor.

Genç adam, bir kaç dakika daha vakti olduğunu ve nasıl olsa sonraki istasyonda inebileceğini beyhude anlatıyordu. İhtiyar adam, ancak onu yere indirdikten sonra rahatlandı, o vakit camı indirerek, ona sevgi dolu gözler ile doyasıya baktı.

Raymond, babasına bir eksiğinin olup olmadığını soruyordu? Başka bir gazete, bir kitap ister

mi idi? Lokanta kısmında yerini ayırtmış mı idi? Doktor «Evet, evet» diye cevap veriyor, kendisinden bu kadar değişik, kendisine bu kadar benzeyen bu erkekten benliğinin bir parçası olan, ve ondan sonra bir kaç zaman daha yaşıyacak, ve bir daha göremiyeceği oğlundan bir türlü gözlerini ayıramıyordu.

S O N

Bu RAHAT KOLTUK SİZİ BEKLİYOR!..

MİLYONLARIN OKUDUĞU ESERLER

sizin de okuyacağınız eserler olmalıdır

Alberto Moravia'nın
İtalyan Strega mükâfatını kazanan eseri:

BENİ ALDATABİLİRSİN

MİLYONLARIN OKUDUĞU ESERLER

İKİNCİ BASKISI ÇIKTI

İÇLİ BİR AŞK MACERASI

Bir tek eseriyle dünya ölçüsünde bir şöhret kazanan Raymond Radiguet'nin bütün dillere tercüme edilen romanı.

Baş döndürücü bir ihtirasla birbirlerini seven ve damarlarındaki gençlik ateşinin esiri olan bir delikanlı ile genç bir kadının heyecan dolu hikâyesi:

İHTIRAS YOLCULARI

Her sayfasından buram buram aşk ve ihtiras taşan bu güzel eserden rasgele bir parça:

«Uyku bizi çıplaklığımız içinde yakaladı. Uyandığımda onun üzerinin açık olduğunu görerek, soğuk almasından korktum. Vücudunu yokladım, ateş gibi yanıyordu. Onu uyurken seyretmek bende ölçüsüz bir şehvet uyandırdı. On dakika geçmeden bu şehvet hissi dayanılmaz bir hale geldi. Marte'nin omuzlarından öptüm Uyanmadı. Daha şiddetli ikinci bir öpüş uyandırma zilinin yerine geçti. Sıçrayarak kalktı, gözlerini uğuşturarak, sevilen bir insanin rüyada bildiği görülerek uyanıp onu yanında görmenin sevinci ile beni öpücüklere boğdu.»

Bu serinin ikinci kitabı olarak çıktı.

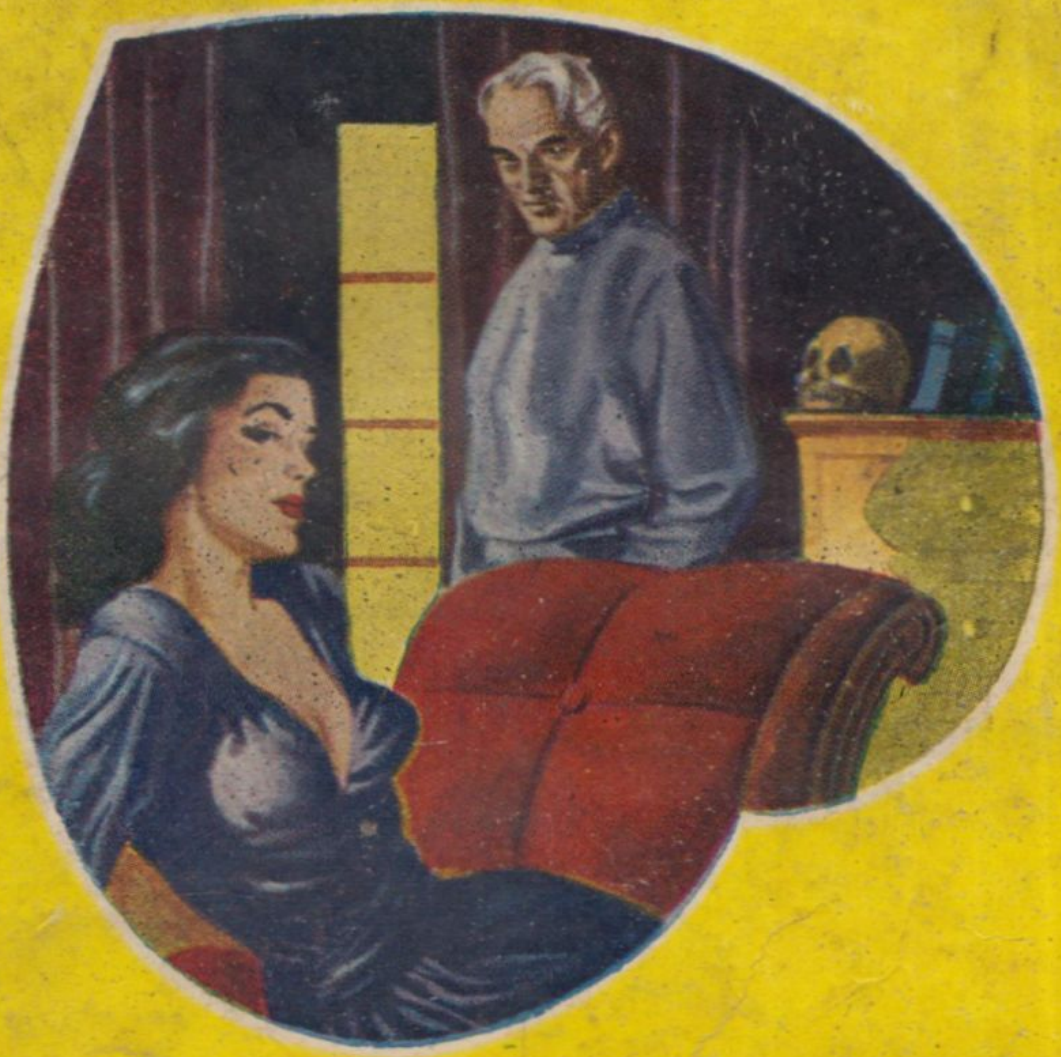
HERKESİN KADINI

MAYERLİNG FACİASI yazarı CLAUDE ANET'nin bu eşsiz eserinde bugüne kadar rastladıklarımızdan bambaşka bir kadını tanıyacaksınız.

Erkekten erkeğe dolaştıktan, herbirini deliye çevirdikten sonra nihayet aşkın pençesine düşen bu ateşli, canlı ve sevimli kız, unutulmaz bir tip olarak hâfızalarınıza yerleşecektir.

serisinin dördüncü kitabı olarak çıkıyor

BABA OGUL ve BIR KADIN

Bu üç kişi arasında, ruh fırtınalariyle dolu bir aşk macerası.. Nobel mükâfatı kazanan en büyük Fransız romancılarından Mauriac'ın en kuvvetli eserlerinden biri.

1 LİRA

IKİNCİ BASKI

Ressam Cahit Matbaası - Babıâli